

**Kuadri i Investimeve të Ballkanin Perëndimor
Instrumenti Lehtësues i Projekteve të Infrastrukturës
Asistenca Teknike 6 (IPF6)**

TA 2016032 R0 IPA

WB16-KOS-TRA-01

**Studimi i Fizibilitetit, Projektimi Paraprak dhe
Dokumentet e Tenderit për ndërtimin e rrugës N9
Prishtinë / Pristina – Pejë/Peja, seksioni Kijevë /
Klina deri në Zahaq / Zahać**

PLANI I VEPRIMIT TË RISISTEMIMIT (PVR)

Nëntor 2019

IPF6 Consortium

Fondi i Përbashkët Evropian për Ballkanin Perëndimor (EËBJF)

Kuadri i Investimeve të Ballkanit Perëndimor (WBIF)

Instrumenti Lehtësues i Projekteve të Infrastrukturës Asistenca Teknike 6 (IPF6) Infrastrukturat: Energjia, Mjedisi, Transporti dhe Sociale

Operacioni i asistencës teknike financohet mbi bazën e Kuadrit të Investimeve të Ballkanit Perëndimor (ËBIF), i cili është një iniciativë e përbashkët e BE-së, institucioneve financiare ndërkombëtare, donatorëve bilateralë dhe qeverive të Ballkanit Perëndimor, që mbështet zhvillimin socio-ekonomik dhe hyrjen në BE të të gjitha vendeve të Ballkanin Perëndimor përmes sigurimit të asistencës financiare dhe teknike për investime strategjike, veçanërisht në infrastrukturë, efikasitetin e energjisë dhe zhvillimin e sektorit privat.

Deklaratë mos përgjegjësie: Ky botim është realizuar me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësia e vetme e Konsorciumit IPF6 dhe në asnjë mënyrë nuk mund të merret se pasqyron pikëpamjet e Bashkimit Evropian ose Bankës Evropiane të Investimeve.

Versioni 03
Data e lëshimit 08/11/2019
Përgatitur nga IPF6
Kontrolluar nga Aristides Karlaftis
Miratuar nga Neil Bolland

Përmbajtja

1.	HYRJE	9
2.	OBJEKTI I PVR	11
3.	PËRSHKRIMI I PROJEKTIT	12
4.	KËRKESAT E PROJEKTIT PËR MARRJEN SË TOKËS NË ZOTËRIM DHE NDIKIMET E TIJ	16
4.1	KËRKESAT E MARRJES SË TOKËS NË ZOTËRIM.....	16
4.2	NDIKIME TË MARRJES SË TOKËS NË ZOTËRIM.....	17
5.	PERSONAT DHE PASURITË E PREKURA	22
5.1	MBLEDHJA E TË DHËNAVE SOCIO-EKONOMIKE	22
5.1.1	Anketimi mjedisor.....	22
5.1.2	Dëgjесat publike, 6 dhe 7 Nëntor	22
5.1.3	Anketimi socio-ekonomik.....	23
5.1.4	Anketimet sociale në terren.....	27
5.2	PERSONAT, PASURITË DHE PRONAT E PREKURA – REZULTATET.....	28
5.2.1	Pronarët e shtëpive të familjeve të prekura	30
5.2.2	Pronarët e prekur të tokës	39
5.2.3	Përdorues informale të prekur	45
6.	KUADRI LIGJOR.....	51
6.1	LEGJISLACIONI KOMBËTAR DHE KËRKESAT E BERZH-IT	51
6.1.1	Ligji dhe autoriteti i shpronësimeve.....	51
6.1.2	Procedura e shpronësimit	52
6.1.3	Dallimet ndërmjet legjislacionit të Kosovës dhe standardeve të BERZH-it.....	57
7.	PARIMET KYCE TË SHPËRBLIMIT DHE ASISTENCËS	61
8.	KUALIFIKIMI PËR SHPËRBLIM DHE ASISTENCË	63
8.1	Personat me të drejta ligjore formale dhe me të drejta që janë të njohshme sipas ligjit kombëtar.....	63
8.2	Persona pa të drejta ligjore formale mbi tokën që ato kanë zënë, në kohën e censusit.....	63
8.3	Grupet vulnerabel.....	64
8.3.1	Pronarët serbë.....	64
8.3.2	Përdoruesit informale.....	65
9.	MATRICA E TË DREJTAVE	67
10.	SHPËRBLIMI DHE ASISTENCA.....	72
10.1	Zbatimi i censusit, anketimit të pasurive dhe anketimit socio-ekonomik	72
10.2	Shpërblimi për tokën, kulturat, bimët, pemët.....	73
10.3	Kompensimi për strukturat e banimit, tregtare dhe jo –për- banim	73
10.4	Kompensimi për humbjen e të ardhurave	74
10.5	Asistenca për rikthimin e mjeteve të jetesës.....	74
10.6	Ndihmë për individët dhe familjet vulnerabel.....	75
10.7	Shpërblimi për pronarët në mungesë.....	76
11.	PËRGJEGJËSITË ORGANIZATIVE PËR ZHVILLIMIN & ZBATIMIN E PVR.....	77
12.	PUBLIKIMI I INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET	79
12.1	PUBLIKIMI I INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET E MBATJURA DERI MË SOT	79
12.2	MJETET E KOMUNIKIMIT.....	80
12.3	BËRJA PUBLIKE E PLANIFIKUAR E INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET PËR ZBATIMIN E PVR	
	81	
13.	MEKANIZMI I ANKESAVE	84
14.	MONITORIMI DHE RAPORTIMI	89
14.1	MONITORIMI	89
14.2	RAPORTIMI	90
15.	KOSTOT E ZBATIMIT	92

LISTA E SHTOJCAVE

Shtojca 1: Ndërtesat e prekura nga projekti që duhen shpronësuar.

Shtojca 2: Informacion mbi pronarët me etni serbe (grup i cenueshëm) [Konfidencial]

Shtojca 3 (1): Baza e të dhënave mbi pronarët e tokave të prekur nga projekti [Konfidenciale]

Shtojca 3 (2): Informacion konfidencial mbi pronarët e shtëpive të familjeve të prekura [Konfidencial]

Shtojca 4: Pyetësorët e familjeve [Konfidencialë]

Shtojca 5: Skema e procedurës ankimore dhe Formulari i Ankesës

Shtojca 6: Vlerësimi i të korrave dhe & pasurive

LISTA E TABELAVE

Tabela 2.1: Numri i ndërtesave që do të shpronësohen	11
Tabela 2.2: Objekti i shpronësimit të tokës	11
Tabela 3.1: Vendndodhja, pozicioni dhe distanca nga shtrirja e vendbanimeve	13
Tabela 3.2: Vendbanimet shumë afër me autostradën (brenda zonës së studimit)	14
Tabela 4.1: Zonat që do të jenë të zëna nga shtrirja e propozuar	16
Tabela 4.2: Tabela me përmbledhjen e Ndikimeve të Zhvendosjes Fizike & Ekonomike.....	19
Tabela 5.1: Përmbledhje e aktiviteteve sociale të lidhura me Projektin	22
Tabela 5.2: Përmbledhje e anketimit socio-ekonomik	23
Tabela 5.3: Parakushtet e përmbushura përpara fillimit të anketimit socio-ekonomik.....	24
Tabela 5.4: Organizimi i anketimeve socio-ekonomike	24
Tabela 5.5: Informimi dhe organizimi i intervistave	25
Tabela 5.6: Kategoritë e personave të prekur	29
Tabela 5.7: Lista e ndërtesave që duhet të shemben	30
Tabela 5.8: Toka që duhet të shpronësohet	39
Tabela 5.9: Përdorimi i tokës së parcelave që duhet të shpronësohen	45
Tabela 5.10: Përdorimi i tokës së parcelave të përdorura nga përdoruesit informalë që duhet të shpronësohen	50
Tabela 8.1: Personat vulnerabël të prekur nga Projekti	65
Tabela 9.1: Matrica e të drejtave.....	67
Tabela 11.1: Zbatimi i përgjegjësisë të PVR.....	77
Tabela 12.1:Kalendari i konsultimit dhe komunikimit	82
Tabela 13.1: Detajet e kontaktit për paraqitjen e ankesave.....	85
Tabela 13.2: Formulari i ankesës	88
Tabela 14.1: Indikatorë indikativë të monitorimit.....	89
Tabela 15.1: Kostot e vlerësuara të kompensimit	92

LISTA E FIGURAVE DHE GRAFIKËVE

Figura 3.1: Projektimi i detajuar i autostradës (vija e kuqe) – Zona e studimit me vijë të verdhë.....	12
Grafiku 5.1: Lloji i pronës së shpronësuar.....	32
Grafiku 5.2: Natyra e shpronësimit.....	32
Grafiku 5.3: Të ardhurat totale të familjeve të shpronësuar.....	34
Grafiku 5.4: Numri i personave nën përgjegjësinë e kryefamiljarit.....	34
Grafiku 5.5: Burimi kryesor i të ardhurave të familjes.....	35
Grafiku 5.6: Niveli i arsimimit të kryefamiljarit.....	35
Grafiku 5.7: Statusi ligjor i pronës në kohën e anketimit	36
Grafiku 5.8: Natyra e kulturave që duhet të shpronësohen.....	41
Grafiku 5.9: Kategoria e kulturave që duhet të shpronësohen	42
Grafiku 5.10: Numri i pronarëve sipas natyrës së parcelës që duhet të shpronësohet	43
Grafiku 5.11: Numri i pronarëve për kategori të kulturës së parcelës që duhet të shpronësohet	44
Grafiku 5.12: Natyra e parcelave që duhen shpronësuar të përdorura nga përdorues informalë, në m ²	46
Grafiku 5.13: Kategoria e kulturës që duhet të shpronësohet nga përdoruesit formalë, në m ²	47
Grafiku 5.14: Ndarja sipas kulturave të parcelave që duhet të shpronësohen të përdorura nga përdoruesit informalë.....	48
Grafiku 5.15: Ndarja sipas kategorisë së kulturave të parcelave të përdorura nga përdoruesit informalë që duhet të shpronësohen	50
Grafiku 13.1: Skema e procedurës së ankimit	86

1. HYRJJE

Projekti është Rruga N9 Prishtinë - Pejë (Gjurma SEETO 6 B), seksioni nga Kijevë – Klinë deri në Zahaq (30.4 km), i financuar sipas Kuadrit të Investimeve të Ballkanit Perëndimor (ĒBIF) dhe zbatuar në kuadër të Instrumentit Lehtësues të Projekteve të Infrastrukturës Asistenca Teknike 6 (IPF6 TA), kontraktuar nga Konsorciumi SAFEGE-EPTISA-PM -- Grupi-TRACTEBEL, i quajtur ndryshe edhe si Konsorciumi SUEZ. Institutet Financiare Ndërkombëtare (IFI) janë Banka Evropiane e Investimeve (BEI) dhe Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH), ku BEI është drejtuesi në procesin e grantit dhe të zbatimit. Përfituesi i Projektit është Ministria e Infrastrukturës (MIT) e Kosovës (Departamenti i Infrastrukturës Rrugore).

Për Projektin, janë përgatitur një VNMS¹ si dhe Kuadri i Marrjes së Tokës në Zotërim (KMTZ), bazuar në projektimin konceptual të autostradës. Është përgatitur një VNMS² e përditësuar, bazuar në Draft Projektimin e detajuar duke përfshirë një anketim social me pronarët e tokës dhe ndërtesave dhe bizneset në zonën e prekur. Ky anketim u zhvillua gjatë muajit Shtator 2018. Ky **Plan** aktual i **Veprimit të Risistemimit** (PVR) është hartuar në përputhje me këtë KMTZ. PVR bazohet në Projektimin e Detajuar të Projektit dhe shoqëron VNMS-në e përditësuar. Ndërsa KMTZ përcaktoi qasjen, proceset, përgjegjësitë dhe të drejtat e shpërblimit për blerjen e tokës dhe risistemimin sipas planifikimit të Projektit, PVR jep detaje të pronësisë aktuale të tokës, natyrën e ndikimeve të zhvendosjes dhe identifikon të gjithë personat e prekur nga marrja e tokës në zotërim.

Projekti pritet të ketë efekte pozitive të konsiderueshme jo vetëm mbi zhvillimin socio-ekonomik të zonës së gjerë, por edhe në mjedisin dhe sigurinë e trafikut. Në veçanti, projekti nën studim do të ketë efekte pozitive në drejtimet e mëposhtme:

- Integrimin e rrugëve të Kosovës në Rrjetin Qendror të Transportit dhe në Observatorin e Transportit të Evropës Juglindore (SEETO).
- Përbushjen e synimeve të Politikës së Transportit dhe Planit Hapësinor të Kosovës
- Shërbimin e trafikut a vjen edhe në rritje dhe minimizimi i mbingarkesës së rrugëve
- Përmirësimin e kushteve lokale mjedisore dhe sociale
- Përshpejtimin e zhvillimit ekonomik
- Përmirësimin e sigorisë së trafikut
- Përmirësimin e lëvizshmërisë së qytetarëve
- Përmirësimin e kushteve mjedisore dhe sigorisë gjatë rrugës nacionale ekzistuese N9 (Seksioni nga Kijevë - Klinë deri në Zahaq)

Procesi i marrjes së tokës në zotërim për Projektin është në fazat e tij të hershme. Projekti do të ketë nevojë për marrjen e tokës në zotërim, dhe risistemime të kufizuara fizike aty ku do të preken ndërtesat e banimit.

KMTZ, i aprovuar më parë nga Përfituesi dhe ky PVR është zhvilluar në përputhje me kornizën ligjore kosovare dhe në përputhje me politikën mjedisore dhe sociale 2014 (ESP 2014) të BERZH, dhe posaçërisht me Kërkesën e Performancës 5 (PR5) – Marrja e tokës në zotërim, Risistemimi pa dëshirë & Zhvendosja ekonomike. Ky Plan i Veprimit të Risistemimit paraqet ndikimet e zhvendosjes që lidhen

1 VLERËSIMI I NDIKIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL (DRAFT), ANA PETROVSKA, DHJETOR 2016.

2 VLERËSIMI I NDIKIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL, IPF6, NËNTOR 2018.

me Projektin, dhe parimet e kompensimit dhe risistemimit dhe përgjegjësitë për të siguruar që askush që është prekur nga zbatimi i Projektit të mos jetë në dizavantazh në krahasim me kushtet aktuale.

Ky raport përfshin një mekanizëm për ankesat nga personat e prekur nga marrja e tokës, si një mënyrë për të ngritur shqetësime dhe për të ofruar një mekanizëm për zgjidhjen e problemeve. Anketimet socio-ekonomike të cilat u zhvilluan në shtator 2018 dhe në korrik 2019 siguruan të dhëna për shkallën dhe natyrën e zhvendosjes ekonomike dhe fizike dhe këto ndikime tek **Personat e Prekur nga Projekti** (PPP-të), të cilat u përdorën si informacion ku u bazua ky PVR.

Ekipi i ekspertëve të këtij PVR është:

- Ioannis Bekiaris, Ekspert mjedisor i IPF6
- Alexandre Quintin, Ekspert mjedisor i IPF6
- Gordana Bajic, eksperte sociale IPF6.

2. OBJEKTI I PVR

Shpronësimi i ndërtesave dhe parcelave të tokës është kufizuar në minimum falë vëmendjes së veçantë që i është kushtuar kësaj çështje kritike gjatë hartimit si të Projektimit Paraprak dhe të Projektimit të Detajuar. Sidoqoftë, një numër risistemimesh, edhe pse të kufizuara, është e pamundur të shmangen në një projekt kaq të madh infrastrukturor.

Gjithsej do të shpronësohen 40 ndërtesa. Detajet kadastrale të ndërtesave që do të shemben janë pasqyruar në Shtojcën 1.

Tabela 2.1: Numri i ndërtesave që do të shpronësohen

Bashkia	Numri i ndërtesave të shpronësuara
Malishevë	0
Klinë	32
Pejë	8
TOTAL	40

Projekti do të prekë një numër të llogaritur prej 1111 ngastrash toke (afërsisht. 355 ha). Ndër këto 1111 parcela toke, 187 do të shpronësohen plotësisht (83,2%) ndërsa 924 ngastra do të shpronësohen pjesërisht (16,8%).

Tabela 2.2: Objekti i shpronësimit të tokës

Bashkia	Numri i ngastrave	Numri i ngastrave të shpronësuara pjesërisht	Numri i ngastrave të shpronësuara plotësisht	Sipërfaqja që duhet shpronësuar [m ²]
Malishevë	57	50	7	113,461
Klinë	892	724	168	2,549,515
Pejë	162	150	12	887,161
Total	1,111	924	187	3,550,138

Pronarët e shtëpive të familjeve dhe të tokave që janë me etni serbe duhet të konsiderohen si një grup vulnerabël pasi ata janë larguar nga rajoni i prekur nga projekti, dhe, për rrjedhojë, niveli i tyre i informacionit në lidhje me Projektin është i ulët. Njësia për Zbatimin e Projektit (NjZP) e ngritur pranë Ministrisë së Infrastrukturës së Kosovës (MIT) arriti të identifikojë përdoruesit (qiramarrës të tokës pa marrëveshje me shkrim) gjatë vizitave në terren në verën e 2019. Ata gjithashtu duhet të vlerësohen me një vëmendje të veçantë gjatë zbatimit të PVR. Asnjë grup tjetër vulnerabël nuk është regjistruar / identifikuar gjatë vizitave në terren dhe prezantimit publik të organizuar nga IPF6 dhe NjZP në vitin 2018 dhe gjatë anketimit socio-ekonomike të përfunduar në Qershor-Korrik 2019. Gjithashtu, Komunitat e prekura nga Projekti nuk kanë dhënë ndonjë informacion tek IPF6-së në lidhje me grupet ekzistuese vulnerabël.

Sipërfaqja e parcelave që do të preken është përcaktuar në Shtjellim si dhe janë përcaktuar të gjitha ndikimet e Projektit në lidhje me shpronësimin e tokës. Vlerësimi u përfundua në Gusht 2019. Qeveria e Kosovës ka njoftuar mbajtësit e së drejtës së pronësisë të identifikuar.

Anketimi social ishte më i përqendruar tek pronarët e tokës/përdoruesit e tokës pasi legjislacioni i Kosovës nuk i njeht përdoruesit informale të tokës (ju lutemi shihni Seksionin 2.5 të këtij dokumenti për përshkrimin e dallimeve midis legjislacionit të Kosovës dhe kërkesave të BERZH-it). Sidoqoftë, IPF6, së bashku me NjZP, kanë punuar për identifikimin e përdoruesve informale të prekur nga zbatimi i Projektit, posaçërisht gjatë anketimit në Qershor - Korrik 2019. Përshkrimi i detajuar i aktiviteteve të ndërmarra është paraqitur në Seksionin 5 të këtij dokumenti.

3. PËRSHKRIMI I PROJEKTIT

Projekti përfshin seksionin Kijevë – Klinë deri në Zahaq, të Autostradës N9 Prishtinë - Pejë dhe ka një gjatësi totale prej afro 30,42 km. Projektimi i Detajuar bazohet në Projektimin Paraprak të autostradës i cili është aprovuar nga Ministria e Infrastrukturës në Nëntor të vitit 2017.

Autostrada ka një shpejtësi prej 100 km/orë, përfshin 8 kryqëzime, 62 struktura, 1 zonë parkimi dhe seksione specifike me mure mbajtëse dhe barriera për mbrojtjen nga zhurmat, dhe është projektuar duke marrë parasysh TEM dhe Standardet Gjermane. Autostrada e planifikuar, si pjesë e Rrugës N9, do të lidhë Kosovën dhe Malin e Zi dhe është një projekt me rëndësi ekonomike me përparësi të lartë sipas Ministrisë së Infrastrukturës. Objektivi kryesor i Projektit është të përmirësojë cilësinë, kapacitetin dhe sigurinë e transportit. Objektivat e Autostradës janë:

- Të sigurojë fluksin e trafikut në lidhjet me Rrjetin Rrugor Kryesor dhe Rajonal të Kosovës dhe rrjetin rrugor të Prishtinës;
- Të minimizojë kohën e përgjithshme të udhëtimit dhe transportit;
- Të garantojë sigurinë e trafikut në Autostradë dhe në shërbimet publike të saj;
- Të përmirësojë aksesueshmërinë, sigurinë në trafik dhe jetueshmërinë e komunave fqinje në rrugën paralele kryesore N9;
- Të minimizojnë ndikimet negative të Projektit tek peizazhi, përdorimi i tokës dhe mjedisit;
- Të krijojë një zinxhir të mjaftueshëm transporti për mallrat.

Projekti është pjesë e rrugës lindje-perëndim ndërmjet Prishtinës dhe kufirit me Malin e Zi. Qytetet më të mëdha afër autostradës janë Prishtina dhe Peja. Shtrirja e Projektit është e vendosur në një distancë prej deri në 1.5 km në veri nga rruga ekzistuese N9 (shih fig. 2-1). Rruga ekzistuese do të përdoret si një rrugë paralele duke i shërbyer kryesisht trafikut lokal. Nuk është planifikuar asnjë ndërhyrje në rrugën ekzistuese me Projektin, përveç koneksioneve [lidhjeve] të lidhura me trafikun.

Zona e studimit, si zona që rrethon Projektin është në një distancë prej 0,5 km nga boshti i projektit, duke marrë parasysh shkëmbimet e propozuara dhe punimet shoqëruese (rrugët e shërbimit).

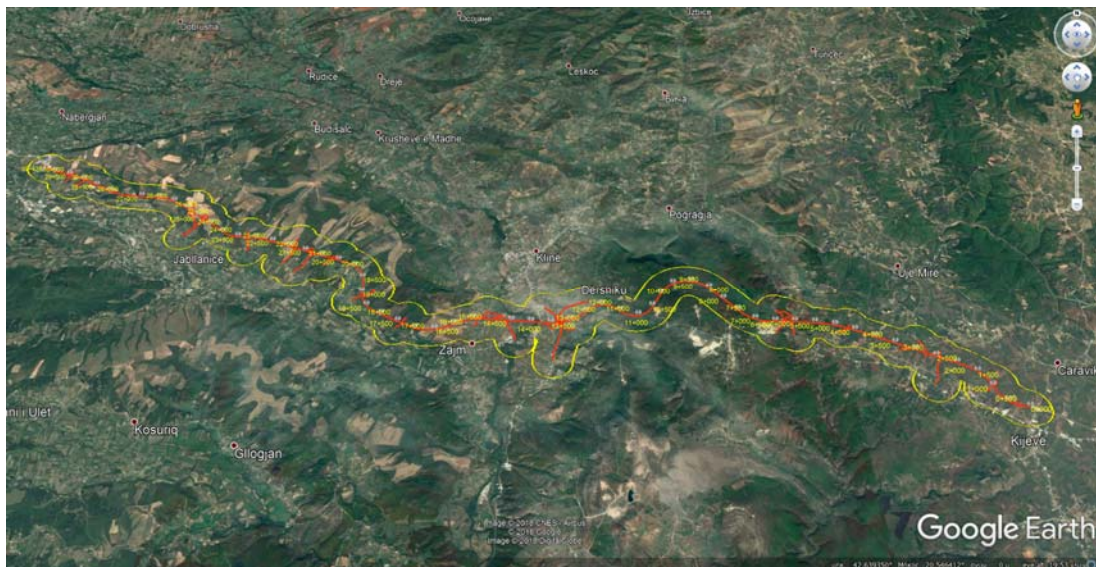

Figura 3.1: Projektimi i Detajuar i autostradës (vija e kuqe) – Zona e studimit me vijë të verdhë.

Shtrirja fillon afër Kijevës (38 km në perëndim të Prishtinës), në veri të fshatit Kijevë, dhe përfundon në fshatin Zahaq, 7 km në lindje të qytetit të Pejës. Terreni përfshin shpate të buta të kryqëzuara ku

kalojnë shumë përrenj të shkurtër me basene [pellgje] kullimi të papërfillshme. Autostrada përshkon rajonin (fushën) e Dukagjinit e cila formohet nga luginat e lumenjve ‘Drini i Bardhe’ dhe ‘Bistrica e Pejës’. Lumi “Drini i Bardhë” përshkohet nga një urë afër Klinës. Lumi “Bistrica e Pejës” shkon paralelisht me shtrirjen. Rruga ekzistuese N9 ndodhet midis autostradës së re dhe lumit.

Projekti (autostrada e planifikuar) do të jetë një karrexhatë me korsi të dyfishtë e projektuar për të qenë në përputhje me standardet dhe specifikimet kombëtare dhe ndërkombëtare, me një shpejtësi të projektuar 100-120 km/h.

Autostrada përshkon territorin e Komunave të Malishevës, Klinës dhe Pejës. Qytetet më të mëdha të cilat janë të vendosura përgjatë Rrugës më të gjerë janë Prishtina dhe Peja.

Shtrirja ndan më dysh vendbanimet e Dollc dhe Zajm dhe anashkalon fshatrat Kijevë, Gllarevë, Demaj, Drsnik, Drenoc, Pjerteq i Epërm, Pjerteq i Poshtëm, Jabllanicë, Klicinë, Leshan, Lugagji, Gllavigjinë, Ramun dhe Zahaq.

Tabela e mëposhtme pasqyron vendbanimet afër me shtrirjen, distancën e banesës më të afërt të fshatit dhe dendësinë e popullsisë së tyre.

Tabela 3.1: Vendndodhja, pozicioni dhe distanca nga shtrirja e vendbanimeve

Vendbanimet	Pozicioni në shtrirje Km	Dendësia e zonës së banimit	Distanca minimale nga shtrirja (m)
Kijevë	0+000	Zonë e banuar me dendësi të mesme me objekte banimi të shpërndara. Ka edhe disa prona tregtare.	200
Caravik	0+000	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	900
Qabiq	2+700	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	260
Gllarevë	3+500	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	100
Krivoc	4+900	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	130
Demaj	6+000	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	170
Drsnik	11+350	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	210
Dollc	13+000	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	10
Zajm	15+000	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	10
Drenoc	20+100	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	40
Pjeterq Poshtëm	21+000	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	600
Pjeterq Epërm	22+600	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	350
Jabllanicë	23+900	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	160
Klicinë	25+000	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	450
Leshan	25+500	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	420
Lugagji	26+750	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	90

Vendbanimet	Pozicioni në shtrirje Km	Dendësia e zonës së banimit	Distanca minimale nga shtrirja (m)
Gllaviqicë	28+600	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	350
Ramun	30+350	Zonë e banuar me dendësi të ulët me prona të shpërndara.	20
Zahaq	30+420	Zonë e banuar me dendësi të mesme me prona të shpërndara.	200

Vendbanimet që ndodhen në afërsi të autostradës së propozuar dhe Rrugës Kombëtare ekzistuese janë pasqyruar në tabelën që vijon, si dhe popullsia përkatëse.

Tabela 3.2: Vendbanimet shumë afër me autostradën (brenda zonës së studimit)

Komuna	Vendbanimi	Distanca nga autostrada	Apartamente 2011	Familje 2011	Banorë
Malishevë	Kijevë	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 210m.	239	188	1279
Klinë	Zabërgjë	Ndodhet në veri të autostradës, në një distancë prej 150m.	127	102	728
Klinë	Gllarevë	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 90m.	275	218	1784
Klinë	Rixhevë (Gllareve/Rixheve)	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 90m.	122	112	870
Klinë	Dobërdol	Ndodhet në veri të autostradës, në një distancë prej 280m.	76	54	339
Klinë	Drsnik	Ndodhet në veri të autostradës, në një distancë prej 220m. Ndërtesa të izoluara ndodhen në zonën e rreshtimit.	485	304	1770
Klinë	Dollc	Autostrada ndan këtë vendbanim.	72	53	276
Klinë	Zajm	Vendbanimi ndahet nga shtrirja e autostradës.	215	184	1267
Klinë	Drenoc	Autostrada lëviz në zonën e pjesës veriore të vendbanimit.	67	60	440
Klinë	Pjetërq i Poshtëm	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 610m.	42	23	160
Klinë	Pjetërq i Epërm	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 330m.	120	97	563
Pejë	Jabllanicë	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 140m.	115	88	573
Pejë	Kliqinë (Klicine)	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 360m.	146	118	833
Pejë	Leshan	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 420m.	71	52	354
Pejë	Llugaxhi	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 80m.	165	119	702
Pejë	Gllaviqicë	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 340m.	45	35	193
Pejë	Ramun	Ndodhet në jug të autostradës, në një distancë prej 50m.	127	87	492
Pejë	Zahaq	Ndodhet në perëndim të fundit të autostradës, në një distancë prej 450m.	287	199	1120

BURIMI: TË DHËNA NGA AGJENCIA E STATISTIKAVE TË KOSOVËS³

Ekonomia lokale në zonën e Projektit varet shumë nga bujqësia, ku zhvillohen edhe disa aktivitete tregtare dhe minerare. Vihet re një tendencë e migracionit ekonomik jashtë zonës lokale dhe drejt qendrave urbane dhe jashtë vendit. Në përgjithësi, Projekti do të përmirësojë konektivitetin [lidhshmërinë], do të zvogëlojë kohën e udhëtimit dhe do të përmirësojë sigurinë rrugore, ndërsa njëkohësisht do të përmirësojë aksesin tek shërbimet e komunitetit për vendbanimet përgjatë rrugës. Disa mundësi afatshkurtra të punësimit lokal mund të krijohen gjatë ndërtimit, dhe konektiviteti i përmirësuar potencialisht do të kontribuojë në stimulimin e rritjes dhe investimeve në zonë në planin afatgjatë.

Rruga kryqëzohet me një rrugë rajonale dhe disa rrugë lokale. Janë planifikuar tetë shkëmbime të reja të ndara në shkallë. Për më tepër, disa struktura, një urë (mbi lumin Drini i Bardhë), dy ura- rrugë, nënkalime/mbikalime dhe kanale nën rrugë në formë tubi dhe kutie janë instaluar përgjatë rrugës. Shkëmbimet e ndara me shkallë do të mundësojnë rrjedhën e trafikut për në rrugën ekzistuese N9 dhe rrugën rajonale R-4. Komunitetet lokale kështu do të jenë në gjendje të aksesojnë rrugët lokale dhe me anë të zgjatjes pronat dhe ngastrat e tokës së tyre bujqësore. Mbikalimet / nënkalimet do të sigurojnë vazhdimësinë e trafikut përgjatë rrugëve lokale.

³ SHËNIM: VENDBANIMET PERLINË, KRIVOC DHE DEJAJ TË NDODHURA NË KOMUNËN KLINË NUK JANË TË PËRFSHIRA NË TË DHËNAT E CENSUSIT TË VITIT 2011 TË AGJENCISË SË STATISTIKAVE TË KOSOVËS ([HTTP://ASKDATA.RKS-GOV.NET/PXWEB/PXWEB/EN/ASKDATA/ASKDATA_CENSUS%20POPULATION/?RXID=6C75A9AA-627C-48C6-AE74-9E1B95A9C47D](http://askdata.rks.gov.net/PXWEB/PXWEB/EN/ASKDATA/ASKDATA_CENSUS%20POPULATION/?RXID=6C75A9AA-627C-48C6-AE74-9E1B95A9C47D))

4. KËRKESAT E PROJEKTIT PËR MARRJEN SË TOKËS NË ZOTËRIM DHE NDIKIMET E TIJ

4.1 KËRKESAT E MARRJES SË TOKËS NË ZOTËRIM

Marrja e përhershme e tokës në zotërim (gjatë fazës së funksionimit) do të jetë e nevojshme për ndërtimin e Autostradës, përfshirë kryqëzimet dhe strukturat e tjera shoqëruese. Marrja e tokës do të jetë e nevojshme edhe për fazën e ndërtimit, përfshirë punimet e nevojshme tokësore. Zonat për heqjen e dheut (d.m.th. materiali i gërmuar për rimbushje i tepërt) do të përcaktohen nga Kontraktuesi gjatë fazës së ndërtimit dhe do të shtjellohen SSIP-në e tij.

Tre komuna preken nga projekti dhe nga shpronësimi ekonomik & fizik: **Malisheva** (vetëm për shpronësim e tokës/ ekonomik), **Klina** dhe **Peja**.

Në përputhje me Ligjin për Rrugët do të vendoset një 20 m e drejtë kalimi (rezervë rrugore) në secilën anë të Autostradës; brenda këtij brezi mbrojtës do të ndalohej ndërtimi i ndërtesave për banim ose jo, gjatë gjithë periudhës së funksionimit të Autostradës. Strukturat ekzistuese brenda rezervës rrugore të zonës së sigurisë do të kompensohen nëse vërtetohet se nuk është e mundur të merren masa për zvogëlimin e zhurmës për të mbrojtur strukturat ekzistuese brenda asaj zone.

Projektit do t'i nevojiten gjithashtu marrja e përkohshme të tokës (gjatë fazës së ndërtimit) për rrugët e transportit /të ndërtimit, vendet e vendosjes së mjeteve për ndërtimin dhe kampet, mbajtjen e përkohshme të materialeve të gërmuara /dheut, pemëve të prera etj. Marrëveshjet për marrjen e përkohshme të tokës shtesë të kërkuara nga Kontraktori, në masën më të madhe të mundshme, do të arrihen përmes negociatave dhe marrëveshjeve miqësore nga pronarët e tokave.

Sipërfaqja e gjurmës së projektit (zënia e përhershme) gjatë funksionimit është 3,55 km² (355 ha). Përdorimet e tokës në gjurmën e projektit (zënia) gjatë fazave të ndërtimit dhe funksionimit tregohen në tabelën dhe figurat e mëposhtme.

Tabela 4.1: Zonat që do të jenë të zëna nga shtrirja e propozuar

Habitati	Përdorimi i tokës	Sipërfaqja në zonën e studimit (Ha)	Zënia gjatë ndërtimit (Ha)	Zënia gjatë ndërtimit (%)	Zënia gjatë funksionimit (Ha)	Zënia gjatë funksionimit (%)
Habitatet natyrore						
Kullotat kodrinore	Kullota gjysmë-natyrore	92,62	15,41	16,64%	11,75	12,69%
Livadhe	Kullota gjysmë-natyrore	47,30	0,66	1,40%	0,55	1,16%
Vend i egër	Kullota gjysmë-natyrore	8,16	0,31	3,80%	0,28	3,43%
Pemë Xhixhibanoz i zi	Pyll	28,59	2,33	8,15%	1,79	6,26%
Parcela me lis italian dhe turk	Pyll	610,76	57,2	9,37%	41,47	6,79%
Pemë të përziera	Pyll	53,57	5,47	10,21%	4,11	7,67%
Shkozë orientale dhe pyll me lis të bardhë	Pyll	500,51	43,7	8,73%	34,11	6,82%

Habitati	Përdorimi i tokës	Sipërfaqja në zonën e studimit (Ha)	Zënia gjatë ndërtimit (Ha)	Zënia gjatë ndërtimit (%)	Zënia gjatë funksionimit (Ha)	Zënia gjatë funksionimit (%)
Pemë robinia	Pyll	5,15	0,02	0,39%	0,02	0,39%
Rreshta pemësh	Pyll	5,90	0,02	0,34%	0,02	0,34%
Breza shelgjesh dhe plepash dhe zona pyjore	Pyll	79,57	0,42	0,53%	0,35	0,44%
Nën totali		1432,13	125,54	8,77%	94,45	6,60%
Përdorime të tokës të bëra nga njeriu						
Objekt infrastrukture	Zona artificiale dhe vendbanime	92,73	4,17	4,50%	3,27	3,53%
Gurore	Zona artificiale dhe vendbanime	23,22	1,36	5,86%	1,08	4,65%
Vendbanim rural	Zona artificiale dhe vendbanime	291,41	5,47	1,88%	3,56	1,22%
Fusha me ugar	Tokë bujqësore	355,74	38,35	10,78%	28,1	7,90%
Fusha dhe akra	Tokë bujqësore	1843,90	138,6	7,52%	92,17	5,00%
Pemishte	Tokë bujqësore	3,43	0,23	6,70%	0,16	4,66%
Nën totali		2610,44	188,18	7,21%	128,34	4,92%
Totali		4042,57	313,72	7,76%	222,79	5,51%

4.2 NDIKIME TË MARRJES SË TOKËS NË ZOTËRIM

Gjatë përzgjedhjes së shtrirjes së rrugës dhe projektimit të kësaj shtrirjeje, nevojat për marrjen e tokës në zotërim ishin një konsideratë kryesore. Zhvendosja fizike e familjeve në përgjithësi është shmangur. Sidoqoftë, disa ndërtesa duhet të shpronësohen dhe shemben. Hartat kadastrale të këtyre ndërtesave janë pasqyruar në Shtojcën 1.

Faza të ndryshme të projektimit dhe VNMS-të përkatëse, trajtojnë numrin e pronave të prekura dhe minimizimin e numrit të tyre me zgjedhjen e duhur të shtrirjes. Si rezultat i përpjekjeve të projektuesve, është arritur një risistemim fizik minimal.

Gjurma e Projektit përfshin tre komuna dhe kalon përmes 18 zonave kadastrale. Në tabelat e paraqitura në Shtojcat 3 dhe 6, paraqiten sipërfaqet e tokës sipas zonave kadastrale dhe numri i parcelave të tokave të shpronësuara.

Bazuar në censusin socio-ekonomik, numri i përgjithshëm i ndërtesave që do të preken (shpronësohen) për ndërtimin e Projektit është 40, nga të cilat 21 janë shtëpi banimi (6 prej të cilave janë në ndërtim e sipër), 8 janë gërmadha, 4 janë ndërtesa ndihmëse dhe 6 janë ndërtesa tregtare-magazina, garazhe ose motel.

Banorët që do të duhet të risistemohen për ndërtimin e autostradës mund të pësojnë ndikime shtesë siç janë:

- Ndryshimet në llojin dhe zotërimin e banesave;
- Shkëputja me kujtimet e tyre të çmuara që lidhen me shtëpitë e tyre, me vlerë të lartë sentimentale;
- Marrëdhëniet shoqërore aktuale të banorit do të ndërpriten dhe ata do të duhet të krijojnë marrëdhënie të reja në një mjedis të ndryshëm shoqëror. Kjo mund të shkaktojë ndikime sociale dhe psikologjike;

Ish varrezat e gjendeshin në fshatin Zajm, Komuna e Klinës. NjZP të këtij Projekti, e krijuar pranë MIT – Ministrisë së Infrastrukturës dhe Transportit - arriti të mbledhë informacionin përkatës dhe të drejtojë veprime të përshtatshme për të adresuar këtë çështje.

NjZP ka informuar IPF6 se Komuna e Klinës ka marrë përsipër përgjegjësinë për heqjen e varreve në fshatin Zajm në vitin 2010, pas ngjarjeve të përmbytjeve që sollën rrëshqitje të dheut, shembje të tokës së zënë nga varret dhe si përfundim në ndotje kolaterale të burimeve ujore përreth. Prandaj, zhvendosja e këtyre varreve ka ndodhur para implementimit të projektit të mbuluar nga ky PVR. Prandaj një varr mbeti në parcelë. Pasi familja ra dakord me zhvendosjen, komuniteti islamik kreu të gjitha ritualet dhe varri u zhvendos në 25 korrik 2019. Dokumentacioni përkatës është paraqitur në Shtojcën e këtij PVR.

Një tjetër varrezë është regjistruar nga ekipet e projektit në fshatin Dreshnik (Klinë). Është mbajtur një takim me autoritetet lokale në Klinë, Priftin Ortodoks dhe disa fshatarë nga fshati Dershnik, së bashku me KFOR-in dhe OJQ-të përkatëse si vëzhgues. Arkeologë nga Instituti Arkeologjik i Kosovës morën pjesë gjithashtu.

Është arritur një marrëveshje midis NjZP dhe Institutit Arkeologjik për të vazhduar punimet e gërmimeve, me një kohëzgjatje të vlerësuar prej 2 deri në 3 muaj. Kostoja e punimeve vlerësohet rreth 33,610.00 €, e cila do të financohet nga MIT. Në rast të zbulimit të vendeve arkeologjike me interes. Në këtë rast, Dokumentet e Tenderit për punimet do të përditësohen siç duhet për të njoftuar Kontraktuesit për detyrimet e tyre shtesë.

Toka e prekur

Projekti kalon përmes 1.111 parcelave, nga të cilat 918 (82,6%) janë private, 139 (12,5%) janë publike dhe 54 (4,9%) janë me kontratë qiraje për 99 vjet. Zona e shpronësimit të Projektit është 3, 550, 138m² nga të cilat 2 051 877 m² (57,8%) është pronë private, 757 180 m² (21,3%) është pronë publike dhe 741 080 m² (20,9%) është me kontratë qiraje për 99 vjet.

Nevojat e Projektit për marrjen e tokës prekin kryesisht ngastrat e tokës dhe pasurive pronë private. Një përmbledhje e ndikimeve të mundshme nga zhvendosja ekonomike dhe fizike është paraqitur më poshtë. Ndikimet e shoqëruara nga rezultatet e anketimit socio-ekonomik përshkruhen në seksionin tjetër.

Gjatë ndërtimit një sasi toke mund të kenë nevojë të merret përkohësisht në zotërim nga kontraktuesit për mbajtjen e makinerive, materialeve të ndërtimit, për zyra të përkohshme, etj. Për këto qëllime, do ti jepet preferencë përdorimit të tokës në pronësi publike ose, nëse do të lindi nevoja të përdoret tokë në pronësi private, këto toka do të merren në zotërim nga kontraktuesit përmes marrëveshjeve vullnetare të qiramarrjes, pa përdorur shpronësimin.

Çdo tokë jashtë asaj që trajtohet përmes këtij PVR dhe që ka qenë apo do të merren në zotërim të përhershme për Projektin, i cila pëson shqetësime gjatë ndërtimit do të rikthehet plotësisht në gjendjen e mëparshme nga kontraktorët e punimeve. Çdo dëm i shkaktuar pronarit ose përdoruesit të një toke të tillë (dëme në të korra, pemë, struktura), do të kompensohet nga kontraktuesit me kosto të plotë zëvendësimi dhe Ministria e Financave do të monitorojë këtë proces.

Tabela 4.2: Tabela me përmbledhjen e Ndikimeve të Zhvendosjes Fizike & Ekonomike

Faza /Lloji i humbjes	Përmbledhje e humbjeve / ndikimit	
PARA- NDËRTIMIT – Para ndërtimit⁴		
	<ul style="list-style-type: none"> ● Humbja e tokës (bujqësore, tokë pyjore dhe/ose kullotë– mund të jetë një numër i vogël i vreshtave, & tokës së ndërtimit): Projekti do të rezultojë në humbjen e tokës, kryesisht bujqësore (në përdorim dhe të braktisur) dhe zona të kullotave me disa zona pyjore dhe xhepa të vegjël të mbjelljes së kulturave në shkallë të vogël (p.sh. duhani etj..) dhe vreshta dhe pemishte që preken gjithashtu. ● Humbja e ndërtesave të banimit (zhvendosja fizike): Rreziku i zhvendosjes fizike të pronave të përdorura për qëllime banimi është shmangur / minimizuar më së shumti nga shtrirja e rrugës. ● Humbja e burimeve të të ardhurave dhe / ose mjeteve të jetesës e lidhur me ndonjë nga humbjet e mësipërme dhe veçanërisht "Mjetet bujqësore të jetesës": Disa nga familjet në fshatrat lokale varen nga aktivitetet e sigurimit të mjeteve të jetesës nga toka, të cilat mund të preken nga humbja e tokës ose e aksesit tek toka që ata përdorin (p.sh. përdorimi i zakonor potencialisht pa të drejta ligjore - i cili duhet të konfirmohet gjatë procesit të ardhshëm të marrjes së tokës në zotërim). ● Tokë pa zot: (d.m.th. një pjesë e tokës së prekur e cila mbetet pas shpronësimit dhe për të cilën pronari nuk ka më interes ekonomik për ta përdorur dhe/ose është një ngastër ekonomikisht e paqëndrueshme). 	<ul style="list-style-type: none"> ● 1,111 ngastra toke në pronësi private do të preken nga marrja e përhershme e tokës në zotërim. 187 do të shpronësohen plotësisht, ndërsa 924 që mbeten do të shpronësohen pjesërisht. Sipërfaqja totale që duhet të merret në zotërim është 3 550 138 m². ● Projekti prek 238 parcela që përdoren nga të korrat vjetore (692,503 m²), 110 parcela të përdorura nga të korrat shumëvjeçare (466,336 m²), përfshirë 3 vreshta (11,670 m²) & 19 pemishte (74,477 m²) dhe 254 për përdorim kullote (745,764 m²). ● 40 ndërtesa që duhet të shpronësohen, nga të cilat 21 janë shtëpi banimi (6 prej të cilave janë duke u ndërtuar), 8 janë rrënoja, 4 janë ndërtesa ndihmëse dhe 6 janë ndërtesa tregtare –magazina, garazhe ose motel. ● Çështja e tokës pa zot, do të adresohet gjatë zbatimit të PVR me pronarët e tokave të prekura.
Faza e ndërtimit		
Ndikime të përkohshme:	<ul style="list-style-type: none"> ● Humbja e përkohshme e tokës (bujqësore, pyjore dhe / ose tokave të kullotave - mund të jenë pemishte të vogla dhe truall) – e cila është e nevojshme gjatë periudhës së ndërtimit. ● Humbja/dëmtimi i të korrave vjetore / shumëvjeçare dhe pemëve, përfshirë pemët brenda pemishtes. ● Dëmtimi / ndërprerjet e përkohshme e infrastrukturës së caktuar bujqësore (psh. ujitjes). ● Humbja e përkohshme dhe / ose akses më i vështirë në tokë për bujqësi/ blegtori ose përdorime të tjera të tokës për sigurimin e mjeteve të jetesës dhe shqetësime tek 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ndikimet e përkohshme do të duhet të vlerësohen, zbuten dhe adresohen gjatë fazës së ndërtimit në bashkëpunim me Kontraktorin. ● Çdo aktivitet i lidhur me projektin gjatë periudhës së ndërtimit që çon në ndikimet e përkohshme të renditura në këtë tabelë do të duhet të kompensohen nga Kontraktuesi.

⁴ Duke qenë se pagesa e shpërblimit për humbjet dhe risistemimin do të kryhet përpara marrjes së aksesit tek toka efekti i humbjes së përhershme të tokës dhe pasurive do të ndodhin në fazën e Para-ndërtimit.

	<p>automjetet bujqësore / bagëtime etj., duke përdorur N9 ekzistuese dhe rrugë të tjera ekzistuese për tek toka, etj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Punimet për Autostradën e re gjatë ndërtimit do të rezultojnë në efekte të lokalizuara tek aksesi, nëse nuk menaxhohen siç duhet, dhe mund të rezultojnë në shkëputjen e komuniteteve nga zonat e tokës së tyre prodhuese. Mbajtja e aksesit tek toka bujqësore dhe për lëvizjet e automjete bujqësore & dhe të gjësë së gjallë etj. për fshatrat lokale konsiderohet thelbësore. • Kontraktuesi do të jetë i detyruar të ketë një Plan të mirë të Menaxhimit të Trafikut të mbështetur me një angazhim efektiv me komunitetin lokal dhe renditjen e kujdesshme të punimeve. • Për të siguruar ose që rruga ekzistuese të jetë e aksesueshme, ose rrugët paralele të reja lokale të jenë në dispozicion për të siguruar që aksesi të ruhet në çdo kohë. Duke supozuar se këto masa janë zbatuar, nuk priten efekte të konsiderueshme të tjera gjatë ndërtimit, varësisht mund të ketë një rritje të vogël të gjatësisë së udhëtimit për disa nga komunitetet lokale. • Humbja e burimeve të të ardhurave dhe / ose mjeteve të jetesës të lidhura me ndonjë nga humbjet e mësipërme dhe veçanërisht 'Mjetet bujqësore të jetesës' dhe ndërprerjet e bizneseve. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ndikimi pozitiv social do të ndodhë gjatë fazës së ndërtimit përmes mundësive të punësimit që lidhen me punimet.
FAZA E FUNKSIONIMIT		
<p>Ndikimi i përhershëm i aksesit</p>	<p>Humbja dhe / ose aksesi më i vështirë tek toka, objektet tregtare dhe / ose rrjeti rrugor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ndryshimet e përhershme në organizimet e aksesit lokal të lidhura me implementimin e Autostradës mund të rrisin kohët e udhëtimit, etj. Në projektimin e Projektit, ka dispozita të mjaftueshme për të siguruar që aksesi në komunitetet lokale të ruhet nga përfshirja e nënkalimeve, mbikalimeve. Meqenëse automjetet bujqësore nuk do të jenë në gjendje të përdorin Autostradën, kjo është thelbësore. • Një numër shumë i vogël i familjeve zotërojnë ose përdorin tokën për aktivitete bujqësore të sigurimit të jetesës në anën e kundërt të Autostradës, nga atje ku ata jetojnë. Nëse kjo çështje identifikohet, do të diskutohet me palët e prekura rritja e kohës së udhëtimit për në tokën e tyre dhe opsionet e ndihmës, të cilat do të vlerësojnë cenueshmërinë dhe varësinë e palëve të prekura nga aktivitetet e bazuara tek toka. Kjo është e përfshirë në Matricën e të Drejtave. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ndikimet e zakonshme (rritje e vogël e kohës së udhëtimit për në shkollë, tek mjeku, etj. për personat e prekur, ndotja, etj.) janë ngritur nga Personat e Prekur nga Projekti gjatë anketimeve të ndryshme sociale dhe do të duhet të zbuten gjatë Fazës së Funkcionimit. • Funkcionimi i autostradës pritet të ketë ndikim tek bizneset që ndodhen përgjatë rrugës ekzistuese midis Klinës dhe Pejës. IPV6 ka realizuar një anketim social për pronarët e bizneseve të prekura. Ndërsa ka të ngjarë të ketë një ndikim indirekt në bizneset dhe mjetet e jetesës përgjatë rrugës ekzistuese të shoqëruar me devijimin e trafikut për tek rruga e re, këto nuk duhet të konsiderohen ndikime të zhvendosjes ekonomike brenda kontekstit të këtij PVR. Këto më mirë do të konsideroheshin si ndikime të projektit që mund të lehtësohen përmes projekteve

		<p>të investimeve në komunitet të projektit ose masave të tjera lehtësuese të synuara (p.sh. sinjalistika për këto biznese në rrugën e re dhe rrugët hyrëse për ta sjellë trafikun nga rruga e re).</p>
--	--	---

5. PERSONAT DHE PASURITË E PREKURA

5.1 MBLEDHJA E TË DHËNAVE SOCIO-EKONOMIKE

Identifikimi i Personave të Prekur nga Projekti (PPP) është bërë në disa faza në periudhën nga Prilli 2017 deri në Gusht 2019, me qëllim identifikimin e pronarëve dhe qiramarrësve formalë zyrtarë dhe informalë dhe ndikimet e mundshme. Përmbledhja e aktiviteteve sociale të kryera për këtë projekt paraqitet më poshtë:

Tabela 5.1: Përmbledhje e aktiviteteve sociale të lidhura me Projektin

	Periudha	Detyra	Përshkrimi	Ekipi
1	Tetor –Nëntor 2017	Anketime mjedisore	Kryesisht u përqendruan në tema mjedisore, por PPP-të ishin të informuar në lidhje me projektin dhe Dëgjesat Publike përkatëse.	IPF6
2	6 dhe 7 Nëntor 2017	Dëgjesa publike	Dëgjesat Publike që informojnë PPP-të për Projektin.	IPF6
3	Gusht – Shtator 2018	Anketimi socio-ekonomik	Fokusi tek pronarët e ndërtesave	IPF6 NjZP
4	Qershor – Korrik 2019	Anketime sociale dhe të pasurive	Fokusi tek pronarët e tokës	NjZP IPF6

5.1.1 Anketimi mjedisor

Në Tetor-Nëntor 2017 Ekipi i Mjedisit i IPF6 ishte në terren dhe në mesin e çështjeve mjedisore ata po identifikonin pronarët dhe informonin njerëzit për zonat e prekura dhe ndikimin e mundshëm në pronat e tyre. Njerëzit u informuan se dëgjesa publike do të organizohej në periudhën e ardhshme dhe se ata duhet të vinin pranë Komunave për informacion më të detajuar.

5.1.2 Dëgjesat publike, 6 dhe 7 Nëntor

Ekipi i IPF6 që ndihmon Ministrinë e Transportit (MIT) ishte i përbërë nga dy ekspertë Mjedisorë dhe Socialë ndërkombëtarë, Menaxheri i Vendit që flet shqip, Inxhinieri Projektues Udhëheqës që flet shqip, Menaxheri Ndërkombëtar Sektorial i Projektit dhe Koordinatori i Mbështetjes së Projektit nga Zyrat Qendrore. Ekipi ishte i pranishëm në vend gjatë Dëgjesave dhe ofroi rregullisht material grafik të përshtatshëm, plus një prezantim të ndikimeve Mjedisore dhe Sociale.

Përveç konsulentëve të Konsorciumit IPF6 - SUEZ, morën pjesë edhe përfaqësues të Ministrisë së Infrastrukturës, Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH), përfaqësues të Kuadrit të Investimeve të Ballkanit Perëndimor (ËBIF) dhe BERZH-it. Materialet e paraqitura në Seancat Publike ishin:

- Postera informues në shqip dhe anglisht, të vendosur në hyrje të ndërtesave të komunave.
- Një kopje e VNMS fillestare në shqip iu dorëzua secilës komunë. Më shumë se 50 NTS ishin përgatitur dhe u vunë në dispozicion në seancat dëgjimore publike.
- Një prezantim PowerPoint i përmbledhjes jo-teknike u mbajt në secilin konsultim publik, përveç në Malishevës, ku nuk kishte pjesëmarrje.
- Pjesëmarrja ishte rreth 50 vetë pjesëmarrës në Pejë, 100 në Klinë dhe asnjë në Malishevë.

Raporti për konsultimet publike është përgatitur dhe paraqitur në Nëntor të vitit 2017.

5.1.3 Anketimi socio-ekonomik

Gjatë muajve Gusht-Shtator 2018, u zhvillua një studim socio-ekonomik, i cili u zbatua përmes dy fazave të veçanta:

1. Anketimi social përgjatë shtrirjes së re
2. Anketimi social përgjatë rrugës ekzistuese

Faza e parë përbëhej nga një anketim social i kryer me njerëzit e prekur nga marrja e tokës në zotërim përgjatë shtrirjes së re. Lista e pronarëve të shtëpive dhe / ose qiramarrësve të prekur u identifikua në një fazë të hershme nga ekspertët përkatës. Duke marrë parasysh shtrirjen e propozuar të autostradës, informacionin topografik dhe të dhënat e duhura kadastrale, si dhe anketimet e detajuara në terren, objektivi ishte të identifikoheshin pronarët dhe qiramarrësit informalë të kualifikueshëm.

Informacioni në lidhje me raundin e parë të Dëgjesave Publike të mbajtura në Nëntor 2017 dhe seancat e plotësimit të pyetësorit (pjesë e Anketimit Socio-Ekonomik) u bënë publike dhe iu dërguan banorëve të komunave të prekura. Rreth 150 njerëz, përfshirë shumë njerëz që përfundimisht do të jenë pronarë të tokave të prekura, morën pjesë në raundin e parë të Dëgjesave Publike.

Anketimi social u krye në mes të Shtatorit nga ekspertët socialë dhe të shpronësimit nga IPF6 dhe NjZP/MIT. Baza e plotë e të dhënave pasqyrohet në Shtojcën 3. Informacioni konfidencial në lidhje me personat dhe pronat individuale nuk do të bëhet publik nga IPF6 dhe / ose BERZH. Kryefamiljarët u intervistuan pranë Komunave dhe gjatë vizitave derë më derë nga ekipi i ekspertëve. Tabela këtu më poshtë tregon përqindjen e PPP-ve, pronarëve të ndërtesave dhe të tokave, të intervistuar gjatë anketimit social.

Tabela5.2: Përmbledhje e anketimit socio-ekonomik

Komuna	Numri i personave të prekur	Numri i personave të intervistuar	% e personave të prekur të intervistuar
Pejë	162	15	9.3
Klinë	892	146	16.4
Malishevë	57	25	43.86
Prona publike	186		
Totali	1,111		29.3%

Anketimi i dytë social u drejtua në Shtator 2018 përmes intervistave të drejtpërdrejta me pronarët e bizneseve përgjatë rrugës ekzistuese. Ndërsa ka të ngjarë të ketë një ndikim indirekt tek bizneset dhe mjetet e jetesës përgjatë rrugës ekzistuese të shoqëruar me devijimin e trafikut për në rrugën e re, është rënë dakord midis BERZH-it, NjZP dhe IPF6-së që nuk ai nuk duhet të konsiderohet si ndikim në kontekstin e PVR të projektit. Këto më mirë do të konsiderohen si ndikime të Projektit që mund të lehtësohen përmes projekteve të investimeve në komunitet të projektit ose masave të tjera lehtësuese të synuara (p.sh. sinjalistika për këto biznese në rrugën e re dhe rrugët hyrëse për të sjellë trafik nga rruga e re).

Parakushtet e përmbushura përpara fillimit të anketimit socio-ekonomik ishin:

Tabela 5.3: Parakushtet e përmbushura përpara fillimit të anketimit socio-ekonomik

Përshkrimi i detyrës	Shënim/koment	Detyra e kryer nga:
Duhet identifikuar lista e kadastrës me numrin e lotëve [pjesëve] dhe emrin e pronarëve të prekur;	Pronarët ose qiramarrësit informalë ose mbajtësit e interesit përfshihen gjithashtu.	Kompania e anketimit me mbështetjen e ekipit të projektimit
Duhet të identifikohet lista e personave të prekur të klasifikuar si vulnerabël	<ul style="list-style-type: none"> Në tre komuna e vështirë në ofrimin e këtyre listave Ministria e Çështjeve Sociale duhet të kontrollohet. 	<ul style="list-style-type: none"> Eksperti lokal i IPF NjZP
Emërtimi i përfaqësuesve të MeF dhe të Komunës të cilët do të jenë të pranishëm gjatë intervistimit, nëse kërkohet nga Përfituesit;	Përfshirja e ulët e tre komunave mund të paraqesë një risk serioz.	<ul style="list-style-type: none"> Eksperti lokal i IPF NjZP
Vendosni vendndodhjen në Komunë ku do të organizohen intervistat.		<ul style="list-style-type: none"> Eksperti lokal i IPF NjZP

Aktivite përgatitore

Anketimi socio-ekonomik përgjatë shtrirjes së re ka të bëjë kryesisht me njerëzit e prekur nga shpronësimi fizik përgjatë tij ndërsa shpronësimi ekonomik i tokës u adresua më tej gjatë anketimeve në terren në verën e vitit 2019. Lista e pronarëve të prekur të tokave, kryefamiljarëve dhe / ose qiramarrësve u identifikua nga ekupe të ndryshme teknike të projektit (topografë, projektues të rrugëve, ekspertë socialë dhe mjedisorë, NjZP) duke marrë parasysh shtrirjen e propozuar të autostradës, informacionin topografik dhe të dhënat e duhura kadastrale, si dhe përmes sondazheve në terren për të identifikuar pronarët dhe qiramarrësit informalë, duke marrë parasysh anketimet e fundit sociale në terren ditën e fundit si data e fundit [cut off date].

Metodologjia për anketimin është përshkruar në Metodologjinë e Anketimit Social të aprovuar nga BERZH më 28/06/18.

Çdo komune iu ofrua nga ekipi ynë, kopje të KMTZ dhe harta që iu prezantua njerëzve para dhe gjatë intervistave. Një javë më parë, hartat dhe informacionet në lidhje me projektin u afishuan pranë Komunës së bashku me informacionin rreth datës se kur do të organizohen anketimet sociale dhe intervistat.

Tabela 5.4: Organizimi i anketimeve socio-ekonomike

Përshkrimi i detyrës	Shënim/koment	Detyra e realizuar nga:
Kopje të printuara të KMTZ dhe në gjuhën shqipe.	Duke qenë se KMTZ është një dokument kompleks është paraqitur një përmbledhje jo teknike shumë koncize.	<ul style="list-style-type: none"> NjZP nga Ministria e Infrastrukturës dhe Transportit (MIT)
Organizimi i logjistikës në lidhje me seancat e plotësimit të pyetësorëve.	Në bashkëpunim me kryetarët e bashkive të bashkive të prekura.	<ul style="list-style-type: none"> NjZP Ekspertët e IPF6

<p>Dërgimi i ftesave tek pronarët e ndërtesave që do të shpronësohen në gjuhën shqipe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Letrat e rekomanduara janë dërguar përmes shërbimeve postare të komunave. • U krye një verifikim shtesë për të parë nëse personat e prekur e kishin marrë informacionin. 	<ul style="list-style-type: none"> • NjZP • Ekspertët e IPF6
<p>Pronarët zyrtarë ose informalë të prekur që nuk ishin në gjendje të merrnin pjesë në seancat e plotësimit të pyetësorëve u intervistuan në shtëpitë e tyre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Një mision u organizua nga IPF6 në Jagodina (Serbi) për të takuar një prej pronarëve që i përket etnisë serbe, konsideruar si një grup vulnerabël në projektin e mbuluar nga ky PVR. 	<ul style="list-style-type: none"> • NjZP • Ekspertët e IPF6 • Ekspertë socialë shtesë të përzgjedhur dhe të trajnuar në mënyrë të përshtatshme.

Caktimi i kalendarit të intervistave

Personat e prekur u ftuan në tre komunat përkatëse për të plotësuar pyetësorin në një vend të sigurt. Ftesa u dërgua me letër nga Autoriteti përkatës (Ministria e Infrastrukturës ose Komuna). Vendi dhe koha e saktë e intervistës u specifikuan në ftesën e dërguar së bashku me personin e kontaktit, tek i cili njerëzit mund të konfirmonin pjesëmarrjen e tyre ose mund të bënin pyetje.

Takimet u planifikuan në koordinim me Departamentin për Urbanizimin, Gjeodezinë dhe Minoritetet & të Kthyerit në Komunën e Klinës. Për pronarët / qiramarrësit informalë ose pronarët e identifikuar që nuk ishin në gjendje të vinin (grupet vulnerabël) intervistues të përzgjedhur shkuan në terren në familjet përkatëse.

I njëjti veprim (intervista në shtëpi) u organizua për personat që nuk u paraqitën në intervistat e planifikuara në komuna. Në këtë rast, stafi nga Sekretariati i Shërbimeve Sociale Komunale dhe Ministria e Infrastrukturës u bashkuan dhe ndihmuan ekipin e ekspertëve.

U planifikuan periudhat e përshtatshme kohore për secilin pronar të tokës për tu intervistuar veçmas dhe për të kontrolluar PMTZ e aprovuar.

Tabela 5.5: Informimi dhe organizimi i intervistave

Përshkrimi i detyrës	Shënim/Koment	Detyra e kryer nga:
<ul style="list-style-type: none"> • Vizatimet teknike me shtrirjen e propozuar dhe pronat kadastrale. 	<p>Në kopje të printuar dhe në format</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anketuesit • Ekipi i projektuesve
<ul style="list-style-type: none"> • Lloji dhe madhësia e ndikimit të parashikuar në pasurinë e tyre; 		<p>Eksperti social ka trajnuar intervistuesit për të përshkruar madhësinë e parashikuar.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Procedurat e shpronësimit dhe mekanizmat e ankimit. 		<p>Eksperti social së bashku me stafin e NjZP ka trajnuar intervistuesit</p>

Intervistimi

Gjatë intervistave u përmbushën parakushtet e mëposhtme:

- Ekspertët që flisnin gjuhën shqipe dhe serbe ishin në ekipin e intervistimit;
- Intervistuese femra kryen anketimin me gratë;
- Konfidencialiteti ishte i lartë, veçanërisht për çështjet në lidhje me të ardhurat personale;
- Ekspertët printuan vizatime teknike me shtrirjen e propozuar dhe pronat kadastrale;
- Ekspertët plotësuan pyetësorët gjatë intervistës;
- Personat e prekur u informuan siç duhet lidhur me:
 - o Llojin dhe madhësinë e ndikimit social të parashikuar në pasurinë e tyre;
 - o Procedurat e shpronësimit dhe mekanizmat e ankimit.

E njëjta procedurë u aplikua për intervistat e kryera në terren.

Periudha për intervistat

Intervistat u realizuan në Shtator 2018. Intervistat u organizuan për dy (2) ditë në Klinë dhe Pejë.

Pyetësorët janë ofruar në gjuhën shqipe ose serbe, sipas gjuhës amtare të pronarëve. Formati i pyetësorit është dhënë menjëherë pas tabelës që përmbledh të dhënat e mbledhura përmes anketimeve.

Burimi: IPF6, sesioni i plotësimit të pyetësorit në Bashkinë e Pejës, 2018.

Anketimi i pronarëve serbë

Nëntë nga 14 pronarë nga komuna e Klinës janë me etni serbe. Ekipi i anketimit social vizitoi zyrën e kadastrës në komunën e Klinës për të verifikuar nëse pronarët serbë që shitën pronat ishin aktualisht në Kosovë apo banojnë në Serbi, ku zbuluan se pronat nuk ishin hedhur fare mbi emrat e pronarëve të rinj. Ekipi i NjZP verifikoi disa parcela në kadastrën e shitur nga pronarët serbë tek ata shqiptarë, ku zbuloi se pasuritë janë shitur, por nuk janë pasqyruar ndryshimet e titullit.

Meqenëse shumica e pronarëve serbë janë larguar nga rajoni, nuk ishte e mundur ti takonim ata gjatë anketimeve të mëpasshme në terren për t'i intervistuar ata drejtpërdrejt në pronën e tyre. Më 18 Dhjetor 2018, ekipi i anketimit social i IPF6 shkoi në Jagodinë për të takuar një prej këtyre pronarëve. Përshkrimi i takimit mund të gjendet në Shtojcën 2 pasi të dhëna personale nuk mund të bëhen publike.

Më 27 qershor 2019, kryetarët e komunave të Klinës dhe Pejës u informuan me e-mail se NjZP ishte në kërkim të informacionit shtesë në radhët e Kryefamiljarëve dhe personave të prekur për të finalizuar PVR. Me 28 Qershor stafi i NjZP vizitoi shefin e Departamentit për Minoritetet dhe të Kthyerit në Komunën e Klinës. Çështja e pronave të personave të prekur nga komuniteti serb u ngrit, dhe u zbulua se letrat e dërguara nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor nuk u ishin dërguar personave të prekur pasi pronarët ose kishin vdekur ose nuk banonin më në Kosovë.

Duke qenë se më shumë nga personat e prekur serbë banojnë sot në Serbi, IPF6 përpiqet të kontaktojë me ta. NjZP i ofroi IPF6 një listë të adresave të personave të prekur nga projekti (PPP) serbë, rreth 60 deri në 70 persona.

Sa i përket përdoruesve serbë të tokës, IPF6 arriti të kontaktojë deri më tani 50% të tyre (29 pronarë nga 58), disa prej tyre treguan se kishin shitur një pjesë të tokës së shpronësuar dhe 4 prej tyre kishin shitur të gjithë tokën e shpronësuar. Këto familje serbe që jetojnë në Serbi, janë intervistuar dhe kanë marrë pyetësorët përkatës për tu plotësuar. Ata janë informuar për Projektin që po zhvillohet, procedurën e shpronësimit, aktivitetet në vazhdim, të drejtat e tyre dhe mekanizmin e ankesave dhe institucionet brenda Komunave ku ata mund të drejtohen për informacion dhe për të drejtat e tyre. Raporti për gjetjet i bashkëlidhet PVR - Shtojca 2.

IPF6 do të vazhdojë të bëjë çdo përpjekje derisa e gjithë kjo kategori e personave vulnerabël të jetë informuar në lidhje me projektin.

5.1.4 Anketimet sociale në terren

Në qershor-korrik 2019 u realizuan anketime shtesë sociale në terren. NjZP dhe ekipet e anketimit kryen anketimin e pronave dhe personave të prekur nga Projekti dhe përpunuan raportet e shpronësimit.

Parakushtet që janë përmbushur nga NjZP gjatë anketimeve:

- Ekipi i intervistimit fliste gjuhën shqipe dhe atë serbe;
- Intervistuese femra kryen anketimin me gratë;
- Konfidencialiteti ishte i lartë, veçanërisht për çështjet në lidhje me të ardhurat personale;
- Pyetësorët u plotësuan gjatë intervistimit;
- Personat e prekur janë informuar siç duhet për llojin dhe madhësinë e ndikimit të parashikuar social në pasuritë e tyre, procedurat e shpronësimit dhe mekanizmat e ankimit.

Anketuesit e NjZP dokumentuan strukturat dhe të korrat e të gjithë personave të prekur. Inxhinierët llogaritën kostot sipas udhëzimeve dhe metodologjisë së dhënë nga Ministria e Financave-Departamenti për Administratën Tatimore (UDHËZUES ADMINISTRATIV i MeF - Nr. 02/2015 PËR MIRATIMIN E METODAVE TË VLERËSIMIT TEKNIK DHE KRITEREVE PËR LLOGARITJEN E SHUMËS SË SHPËRBLIMIT PËR PRONAT E PALUALTSHME TË SHPRONËSUARA, DHE DËMET NË LIDHJE ME SHPRONËSIMIN).

5.2 PERSONAT, PASURITË DHE PRONAT E PREKURA – REZULTATET

Një përmbledhje e kategorive të njerëzve që ka gjasa të preken nga projekti është dhënë në Tabelën 5.1. NjZP e krijuar nga Ministria e Infrastrukturës propozoi disa modifikime të shtrirjes në Projektimin e Detajuar midis Janarit dhe Prillit 2019. Familjet e prekura nga këto modifikime nuk janë intervistuar në kuadër të anketimeve sociale të kryera në Shtator 2018. Personat e prekur nga këto ndryshime të vonshme duhet të monitorohen me përparësi gjatë periudhës së zbatimit të këtij PVR.

Tabela 5.6: Kategoritë e personave të prekur

Grupi social i ndodhur në afërsi të autostradës	Probleme të lidhura me lokalizimin e autostradës	Rezultatet (efektet)	Veprimet e mundshme
Personat që kanë bizneset e veta	Vështirësitë që lidhen me aksesin në vendet e punës (by-pass-et, zgjatja e rrugëve hyrëse) që rezultojnë në rritjen e kostove të prodhimit, probleme me eksportimin e produkteve, vështirësi në lëvizje vajtje - ardhje në vendet e punës, humbje ekonomike	Dorëheqja dhe mbyllja e vendeve të punës – pretendim për marrjen e pronës në zotërim (ku është lokalizuar vendi i punës), pretendim për kompensim në para..	Identifikimi i të gjithë grupeve- çdo biznesmen dhe vend pune i prekur, duke ofruar asistencë për zgjidhjen e problemeve.
Fermierë, pronarët e fushave bujqësore	Vështirësitë që lidhen me aksesin në fushat bujqësore, livadhet dhe kullotat (by-pass-et, zgjatja rrugës hyrëse). Fushat do të ndahen nga rruga. Sipërfaqja e kultivimit do të ulet. Rreziku i lidhur me ngasjen e makinerive bujqësore. E mundshme: ndotja e dherave dhe ajrit, rritja e zhurmës, përkeqësimi i kushteve të ujit, ndryshimi i klimës lokale, humbja ekonomike, zvogëlimi i shtesave për fushat bujqësore - si rezultat i varësisë së zonës dhe llojit të kultivimit.	Dorëheqja e punimeve të kultivimit – pretendim për marrje prone në zotërim (ku ferma është e lokalizuar), pretendim për kompensim në para.	Identifikimi i të gjithë grupeve- çdo fermer apo pronar i fushës bujqësore i prekur, duke ofruar asistencë për zgjidhjen e problemeve.
Pronarë të shtëpive	Risistemimi i shtëpive të banimit.	Pretendim për marrjen e pronës në zotërim, pretendim për shpërblim në të holla..	Identifikimi i të gjithë pronarëve të përmendur. Blerje e pronës apo marrëveshje miqësore. Duke ofruar asistencë për zgjidhjen e problemeve.
Pronarë të pronave të lokalizuara në zonën e propozuar të përdorimit të kufizuar ose zonave të ndodhura në zonën e autostradës .	Rrezik për shëndetin i lidhur me rritjen e zhurmës dhe ndotjes së ajrit.	Pretendim për marrjen e pronës në zotërim, pretendim për kompensim në para..	Identifikimi i të gjithë pronarëve. Blerja e pronës ose marrëveshja miqësore. Sigurimi i asistencës për zgjidhjen e problemeve
Pronarët e pronave kanë – të blera pjesërisht - që janë të vendosura brenda korridorit të ndërtimit të autostradës	Nuk ka mundësi të shfrytëzohet pjesa tjetër e pronave deri më tani.	Pretendimi i pronarit për blerjen e pjesës tjetër të pronës.	Identifikimi i të gjithë pronarëve. Blerja e pronës ose marrëveshja miqësore. Sigurimi i asistencës për zgjidhjen e problemeve.

Siç u diskutua me BERZH në Prill 2018, bizneset e ndodhura përgjatë rrugës ekzistuese dhe të prekura nga Projekti nuk duhet të përfshihen në PVR e tanishëm. Rezultatet e anketimit socio-ekonomik në lidhje me këto biznese të prekura (kryesisht pika karburanti) janë paraqitur në VNMS.

5.2.1 Pronarët e shtëpive të familjeve të prekura

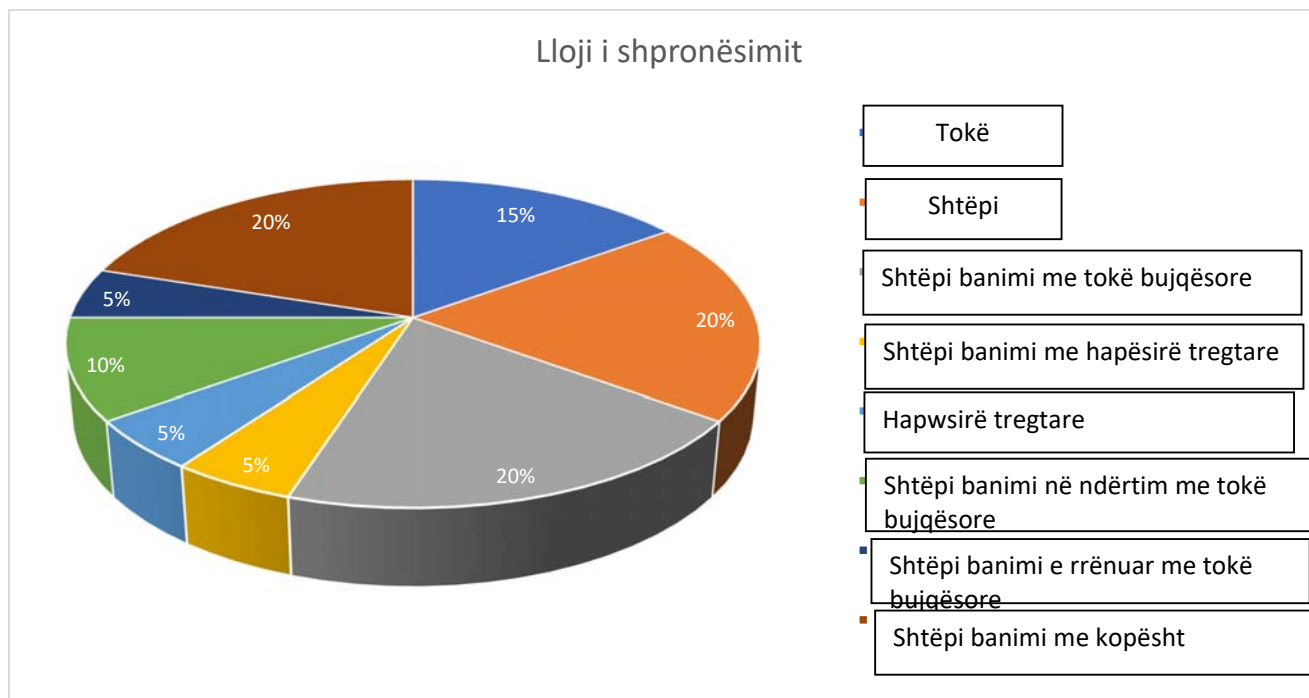
Ky seksion përshkruan nevojat e shpronësimit fizik të nevojshëm për zbatimin e projektit. Tabela këtu më poshtë përmbledh listat e ndërtesave që do të duhet të shemben në kuadrin e këtij projekti.

Tabela 5.7: Lista e ndërtesave që duhet të shemben

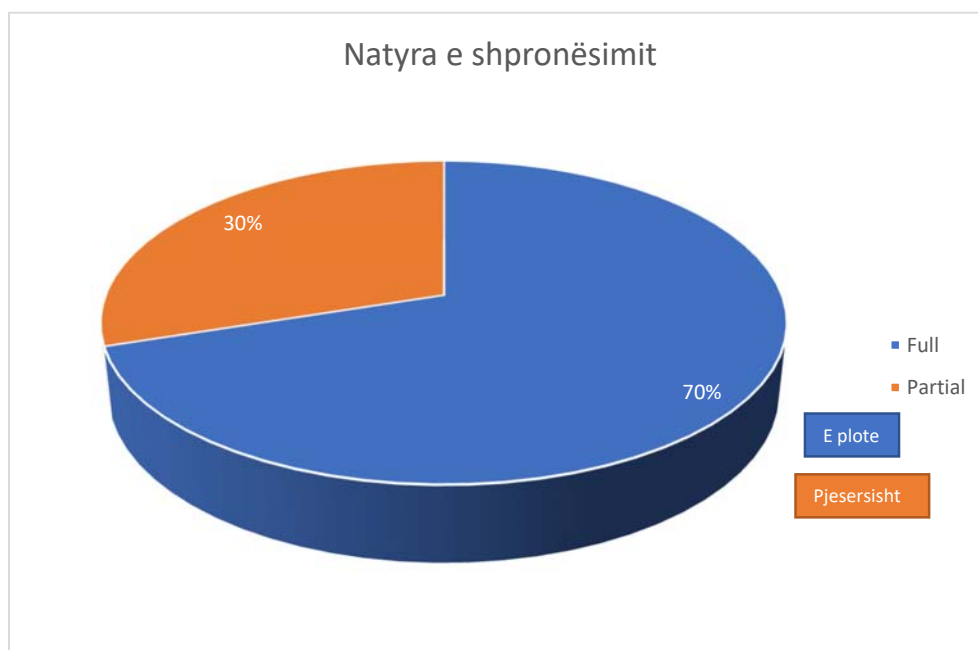
Komuna	Klinë			
Zona kadastrale	Dreshnik			
Nr.	Ndërtesa	Kate	Përshkrimi i ndërtesës	
48 /49	2	P+0	Shtëpi-rrënoja	
51	1	P+0	Shtëpi-rrënoja	
53/54	1	P+0	Shtëpi-rrënoja	
56	1	P+0	Shtëpi-rrënoja	
65	1	P+0	Shtëpi-rrënoja	
TOTALI	6			
Komuna	Klinë			
Zona Kadastrale	Dollc			
Nr.	Nr. i ndërtesave	Katet	Përshkrimi i ndërtesës	
7,1	1	P+0	Shtëpi në ndërtim e sipër	
49	1	P+1	Shtëpi banimi	
54	1	P+1	Shtëpi banimi	
81	3	P+1	Shtëpi banimi	
82	1	P+1	Shtëpi në ndërtim e sipër	
84	1	P+2	Shtëpi banimi + garazh	
85	1	P+1	Shtëpi në ndërtim e sipër	
125	1	P+0	Shtëpi banimi	
127	1	P+1	Shtëpi banimi	
128	1	P+0	Pronë tregtare	
131	1	P+0	Ndërtesa shtesë	
	13			
Komuna	Klinë			
Zona kadastrale	Novosellë e Zajmit			
Nr.	Nr. i ndërtesave	Kate	Përshkrimi i ndërtesës	
10	1	-	Varreza	
14	1	P+1	Shtëpi banimi	
31	1	P+1	Shtëpi banimi	
38	1	P+1	Shtëpi banimi	
100	1	P+1	Shtëpi në ndërtim e sipër + Garazh (P+0)	
101	1	P+1	Shtëpi në ndërtim e sipër + Garazh (P+0)	
	6			
Komuna	Klinë			
Zona kadastrale	Poterq i Poshtëm			

Nr.	Nr. i ndërtesave	Kate	Përshkrim i ndërtesës
63	1	P+0	Shtëpi-rrënoja
82	1	P+1	Shtëpi-rrënoja
	2		
Komuna	Klinë		
Zona kadastrale	Drenoc		
Nr.	Nr. i ndërtesave	Kate	Përshkrim i ndërtesës
45	1	P+1	Shtëpi banimi
89	1	P+0	Objekt ndihmës –hangar
90	1	P+0	Objekt ndihmës –hangar
130	1	P+1	Shtëpi banimi
131	1	P+0	Objekt ndihmës –hangar
	5		
Komuna	Pejë		
Zona kadastrale	Kliqinë		
Nr.	Nr. i ndërtesave	Kate	Përshkrim i ndërtesës
22	2	P+0	Shtëpi banimi
	2		
Shtëpi banimi	Pejë		
Shtëpi banimi	Ramun		
Nr.	Nr. i ndërtesave	Kate	Përshkrim i ndërtesës
13	3	P+0	Motel
25	1	P+0	Ndërtesë tregtare –magazinë
32	0	NA	Themele
33	0	NA	Themele
34	1	P+1	Ndërtesë banimi & tregtare
35	0	NA	NA
36	0	NA	Mure
37	1	P+1	Ndërtesë tregtare
	6		

Analizat statistikore përkatëse të rezultateve të anketimeve socio-ekonomike janë paraqitur në faqet vijuese. Të dhëna të përafërta të intervistave janë paraqitur në Shtojcën 4 pasi të dhënat përmbajnë informacion personal dhe nuk do të bëhen publike.

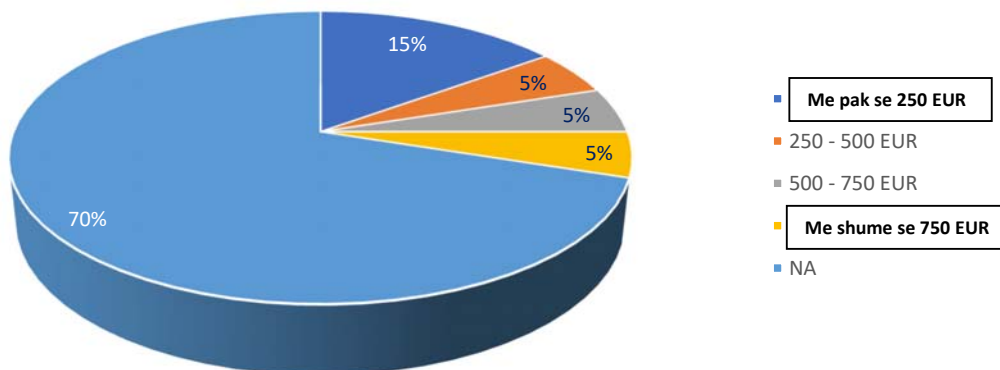

Grafiku 5.1: Lloji i pronës së shpronësuar

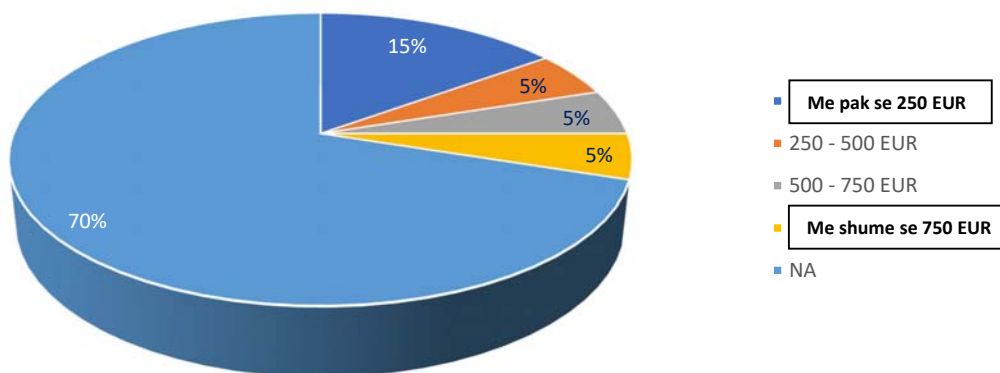

Grafiku 5.2: Natyra e shpronësimit

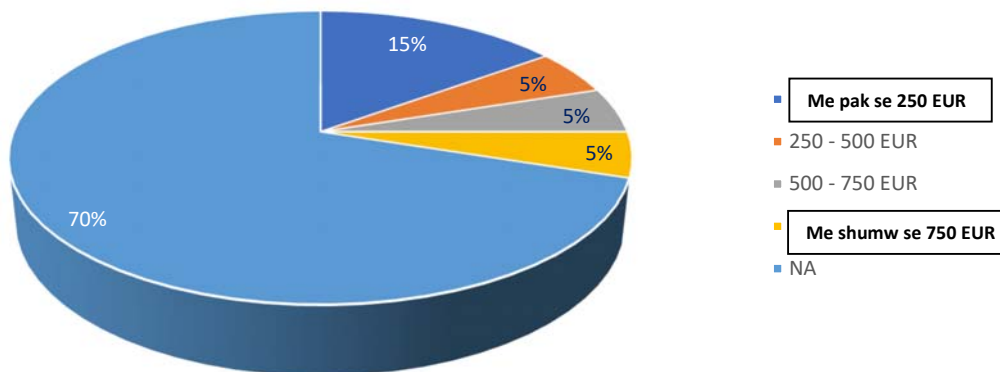
Të ardhura totale të familjes

Të ardhura totale të familjes

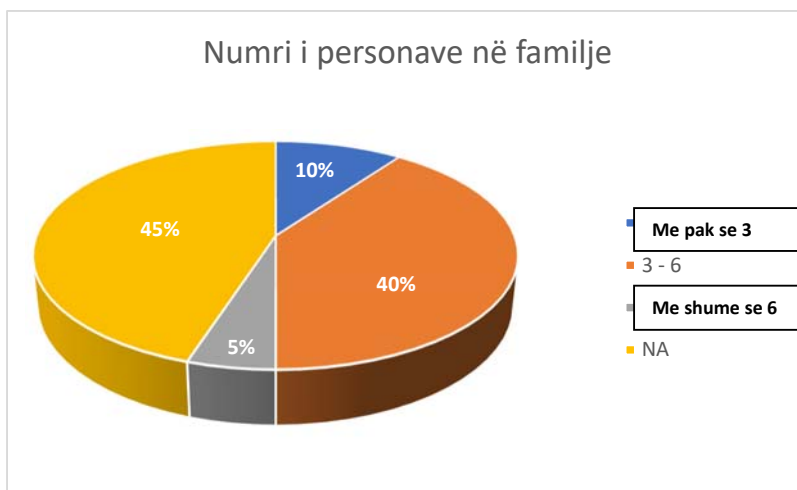
Të ardhura totale të familjes

Grafiku 5.3: Të ardhurat totale të familjeve të shpronësuara

Në vitin 2014, një kampion prej 205 personash që jetonin në zonën e projektit treguan të ardhurat mesatare prej 450 € në muaj⁵. Kategoria e personave të prekur nga shpronësimi fizik që deklarojnë të ardhura mujore më pak se 250 € duhet të monitorohet me kujdes. Ata mund të përbëjnë një kategori të veçantë të personave vulnerabël të prekur nga Projekti nëse të ardhurat e tyre do të konfirmoheshin.

Shpërblimi: Të gjithë të anketuarit kërkojnë kompensim në para, vetëm një kërkon kompensim me tokën.

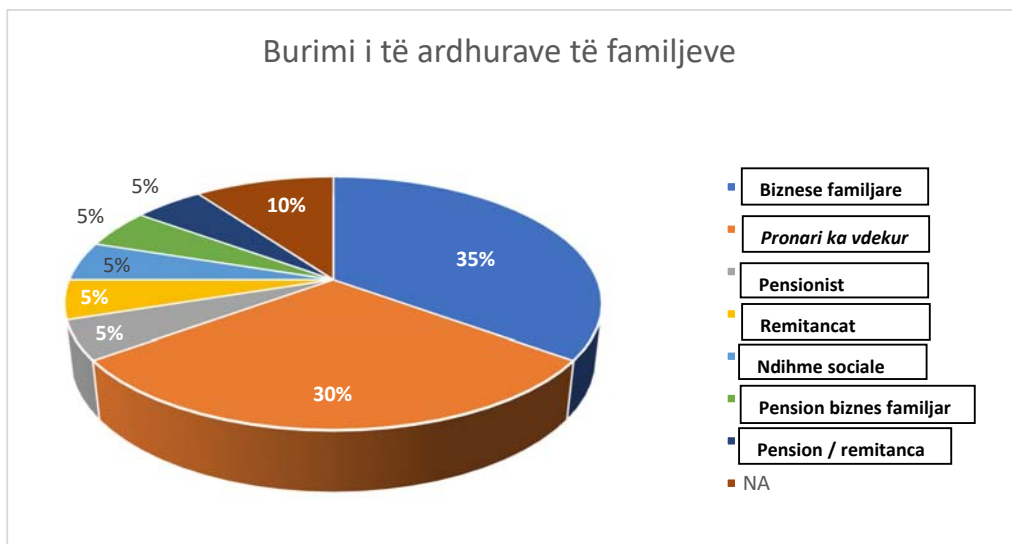

Grafiku 5.4: Numri i personave nën përgjegjësinë e kryefamiljarit

Vetëm 5% e familjeve të anketuara përbënin familje me më shumë se 6 persona nën përgjegjësinë e kryefamiljarit.

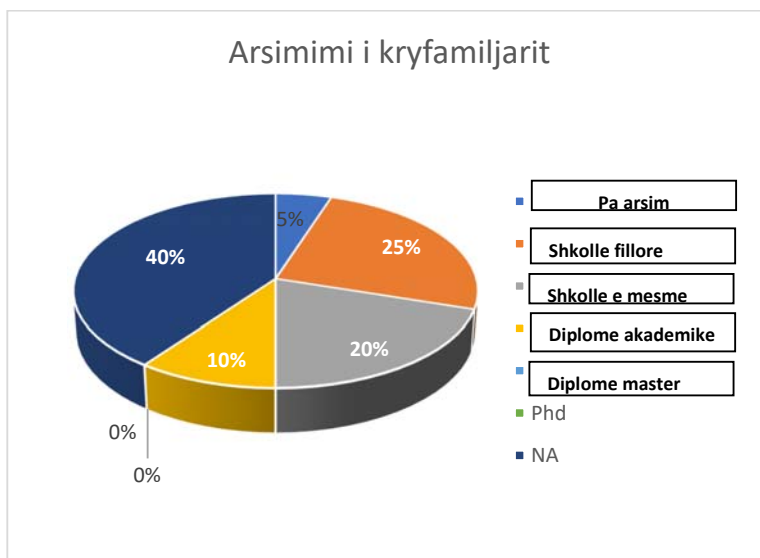
Madhësia e rëndësishme e kategorisë "NA" mund të shpjgohet me faktin se vetëm informacione bazë janë mbledhur nga shumica e pronarëve serbë të përfshirë në procesin e shpronësimit. Ato përbëjnë pjesën më të madhe të të ashtuquajturit grupi "NA".

⁵ "Raporti i Studimit të Ndikimit Social për Rrugën N9 Prishtinë – Pejë, seksioni nga Kijevë – Kliëa në Zahaq", IPF3, 2014

Grafiku 5.5: Burimi kryesor i të ardhurave të familjes

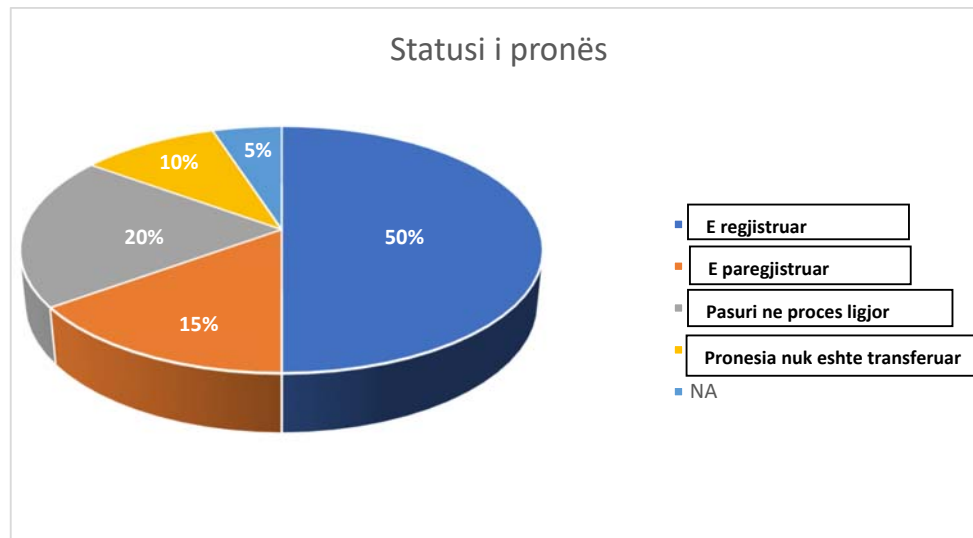
Sipas anketimit, 35% e familjeve ka jetuar nga biznesi familjar, 5% marrin pensione, 5% marrin remitanca nga diaspora dhe 5% marrin ndihmë ekonomike

Grafiku 5.6: Niveli i arsimimit të kryefamiljarit

Një total prej 25% e kryefamiljarëve është vetëm me arsimin fillor, 20% me shkollë të mesme dhe 10% me diplomë të shkollës së lartë.

Madhësia e rëndësishme e kategorisë "NA" mund të shpjegohet me faktin se janë mbledhur vetëm informacione bazë nga shumica e pronarëve serbë të përfshirë në procesin e shpronësimit. Ato përbëjnë pjesën më të madhe të të ashtuquajturit grupi "NA"

Grafiku 5.7: Statusi ligjor i pronës në kohën e anketimit

Për sa i përket ligjshmërisë së pronës, 50% e kryefamiljarëve i kanë pronat e tyre të regjistruara, 15% të pa regjistruara, 20% pronë në proces ligjor dhe 10% pronësia nuk është transferuar. Pjesa tjetër prej 5% i përkasin kategorisë NA. Një familje në Kliqina nuk posedonte dokumentacionin përkatës që verifikonte pronësinë e pasurisë, por zotëronte tre ndërtime në pronësi.

Komuna e Klinës kishte shumë mangësi. Vetëm dy nga 14 pronarë morën pjesë në takimin e organizuar në komunë. Komuna e Klinës nuk ishte në gjendje të kontaktonte disa pronarë serbë, të cilët, prandaj, nuk u paraqitën në seancat e plotësimit të pyetësorëve të zhvilluara në Komuna. Pesë pronarë ishin në gjendje të ofronin dokument të regjistruar të pronës, prona e tre pronarëve është në proces ligjor, ndërsa dy të tjerë nuk e kishin transferuar ende pronën në emrat e tyre. Një pronar përballet me mosmarrëveshjen familjare për pronësinë e pasurisë, dhe një pronë nuk është e regjistruar.

Bazuar në pyetësorët e analizuar, në lidhje me pronarët e ndërtesave që do të shpronësohen mund të konkludohet si më poshtë:

Anëtarët e familjes

Në shumicën e rasteve, prona nuk përbën burimin kryesor të të ardhurave për familjet e prekura. Një familje nga fshati Ramun (Epja) po tregon se projekti do ta vështirësonte aksesin e tyre në shkollë dhe tek mjeku gjatë ndërtimit të rrugës.

Vulnerabiliteti

Karakteristikat socio-ekonomike të familjeve të shpronësuara na tregojnë se mbi gjysma e pronarëve të anketuar janë më shumë se 50 vjeç, dhe përqindja e grave ndër kryefamiljarët është e barabartë me zero, që është një strukturë karakteristike e pronësisë në komunitetet tradicionale shqiptare. Pjesa e familjeve me prind të pamartuar është jo ekzistente.

Asnjë prej familjeve të anketuara nuk tregoi se ata do të kishin persona me aftësi të kufizuara në familjet e tyre.

Pronarët serbë si të ndërtesave dhe të tokave që kanë lënë rajonin dhe përdoruesit informalë të tokës duhet të konsiderohen si persona vulnerabël të prekur nga ky projekt dhe asistenca specifike duhet t'u ofrohet atyre gjatë zbatimit të PVR, siç shpjegohet këtu më poshtë.

Sfondi etnik

Shumica e familjeve të regjistruara serbe nga komuna e Klinës nuk jetojnë më në rajon dhe duhet të konsiderohen si Grup Vulnerabël gjatë periudhës së zbatimit të këtij PVR. Detaje rreth grupeve vulnerabël janë dhënë në seksionin 8.3 të këtij dokumenti.

Kualifikueshmëria dhe formaliteti

Ka shumë mospërputhje midis regjistrave të pronarëve në kadastër dhe banorëve aktualë të pronave të prekura. Në përgjithësi, anketimet tregojnë se pronësia nuk është e qartë dhe përdoruesit e përkohshëm nuk mund të provojnë pronësinë e tyre. Një pjesë e rëndësishme e pronarëve të regjistruar në kadastër nuk jetojnë më në territorin e Kosovës.

IPF6, së bashku me anëtarët e ekipit të NJZP, kanë punuar për identifikimin e përdoruesve të tokës përgjatë shtrirjes (si ata zyrtarë dhe informalë). Kjo është bërë gjatë anketimeve sociale të ndërmarra në vitin 2018 dhe 2019. Njerëzit u informuan përmes Komunave, direkt dhe me shkresa zyrtare. Anketimi sociale i realizuar në periudhën Qershor-Korrik 2019 është bërë gjatë vizitave individuale tek të gjithë pronarët dhe përdoruesit e tokave. Asnjë e dhënë nuk u dha nga Komunitat në lidhje me OJQ-të, komunitetet lokale, përdoruesit informalë ose grupet vulnerabël, pavarësisht kërkesave të IPF6. Në rast se përdorues të tillë do të identifikohen gjatë periudhës së zbatimit të PVR, detaje në lidhje me shpërblimin e tyre janë dhënë në seksionin 8.2 të këtij dokumenti dhe në matricën e të drejtave.

63 përdorues informalë u identifikuan nga ekipet që kryenin anketimet gjatë verës 2019. Të gjithë ata janë qiramarrës që kultivojnë tokat bazuar në një marrëveshje informale me pronarët zyrtarë të tokave, pa marrëveshje me shkrim. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet kësaj kategorie të PPP (personave të prekur nga projekti) gjatë zbatimit të PVR.

NjZP informoi IPF6 se deri më tani nuk është identifikuar asnjë kategori tjetër e përdoruesve informalë (peshkatarë, gjahtarë, etj.).

Preferencat e shpërblimit

Të gjithë pronarët e familjeve, përveç njërit, presin shpërblim në para për humbjen e pronës. Në mënyrë të ngjashme, shumica e pronarëve të tokave presin shpërblim në para.

Informacione të hollësishme në lidhje me pronarët e familjeve janë dhënë në Shtojcën 3 të këtij PVR pasi karakteri i tyre konfidencial nuk lejon bërjen e tyre publike.

Bizneset e prekura nga shpronësimi

7 biznese familjare të familjeve që përfshijnë kultivimin e frutave dhe perimeve dhe mbarështimin e bagëtive (pula, dhi, dele dhe / ose lopë) dhe një motel, do të preken nga Projekti.

Për më tepër, 3 persona pretendojnë se biznesi i tyre formal (një mermer, një mekanik makine dhe një peshkimi) do të humbasin plotësisht për shkak të zbatimit të Projektit. Përfundimisht, një person i prekur nga projekti pretendon se biznesi i tij restorant do të preket gjatë ndërtimit dhe funksionimit të rrugëve.

Shpjegime të hollësishme të këtyre pretendimeve përshkruhen në pyetësorët dhe informacion shtesë mund të merret edhe nga NjZP me kërkesë.

Burimi: IPF6 & NjZP, anketimi socio-ekonomik në terren, Shtator 2018.

5.2.2 Pronarët e prekur të tokës

Projekti pritet të përfshijë marrje të përhershme të tokës në zotërim me qëllim ndërtimin e autostradës dhe rrugëve hyrëse, kryqëzimeve dhe nënkalimeve/ mbikalimeve vetëm në Komunitet e Malishevës, Klinës dhe Pejës.

Sipas vlerësimeve fillestare, 1,111 ngastra toke në pronësi private do të preken nga marrja e përhershme e tokës në zotërim. Sipërfaqja e përgjithshme që duhet të merret është 3,550,138 m².

Marrja e tokës në zotërim do të ndikojë më së shumti në një pjesë të këtyre ngastrave të tokës (nga 1,111 ngastra toke, vetëm 187 do të shpronësohen si një e tërë, ndërsa pjesa tjetër prej 924 do të shpronësohen pjesërisht).

Baza e detajuar të dhënave të natyrës së ngastrave për të tre komunitet mund të gjendet në Shtojcat 3 dhe 6, duke qenë se kjo bazë të dhënave përfshin të dhëna personale që nuk mund të bëhen publike në pjesën kryesore të këtij PVR.

Për të finalizuar të dhënat për dokumentin PVR, një anketim i ri në terren i pronave të prekura përgjatë autostradës së re Kijeve-Zahaq është realizuar gjatë verës së vitit 2019.

Më 27 Qershor kryetarët e komunitet të Klinës dhe Pejës u njoftuan me e-mail se NjZP dhe ekipet e IPF6 po kryenin një hartëzimi dhe anketim të ri për pasuritë dhe parcelat me qëllim finalizimin e dokumentit të PVR.

NjZP dhe ekipet e terrenit të IPF6 synonin të takonin sa më shumë pronarë dhe përdorues të tokave gjatë këtyre misionëve sociale. Siç është kërkuar nga Ministria e Financave, NjZP ka përdorur pyetësorët e përgatitur nga Ministria e Financave të Kosovës për të kryer anketimet. NjZP ka vlerësuar se të gjithë (100%) pronarët e tokave u kontaktuan dhe pyetësi i MeF u plotësua, dhe përveç kësaj 15% deri 20% e atyre u intervistuan (në lidhje me gjendjen dhe ndikimin socio-ekonomike) qoftë në terren ose përmes takimeve në zyrën e NjZP dhe gjatë dokumentimit të strukturave dhe të korrave në pronat e tyre. Shënimet e mbledhura gjatë këtyre intervistave janë në gjuhën shqipe dhe janë të disponueshme nga NjZP me kërkesë. Në gusht të vitit 2019, NjZP i dërgoi IPF6-së të dhëna socio-ekonomike të mbledhura gjatë këtyre takimeve me pronarët dhe përdoruesit e tokave, të cilat u analizuan nga IPF6. Rezultatet përshkruhen në faqet vijuese.

Sipas Raportit të Shpronësimit, numri dhe sipërfaqja e pjesëve të shpronësuara në tre komuna të prekura përshkruhet në tabelën më poshtë.

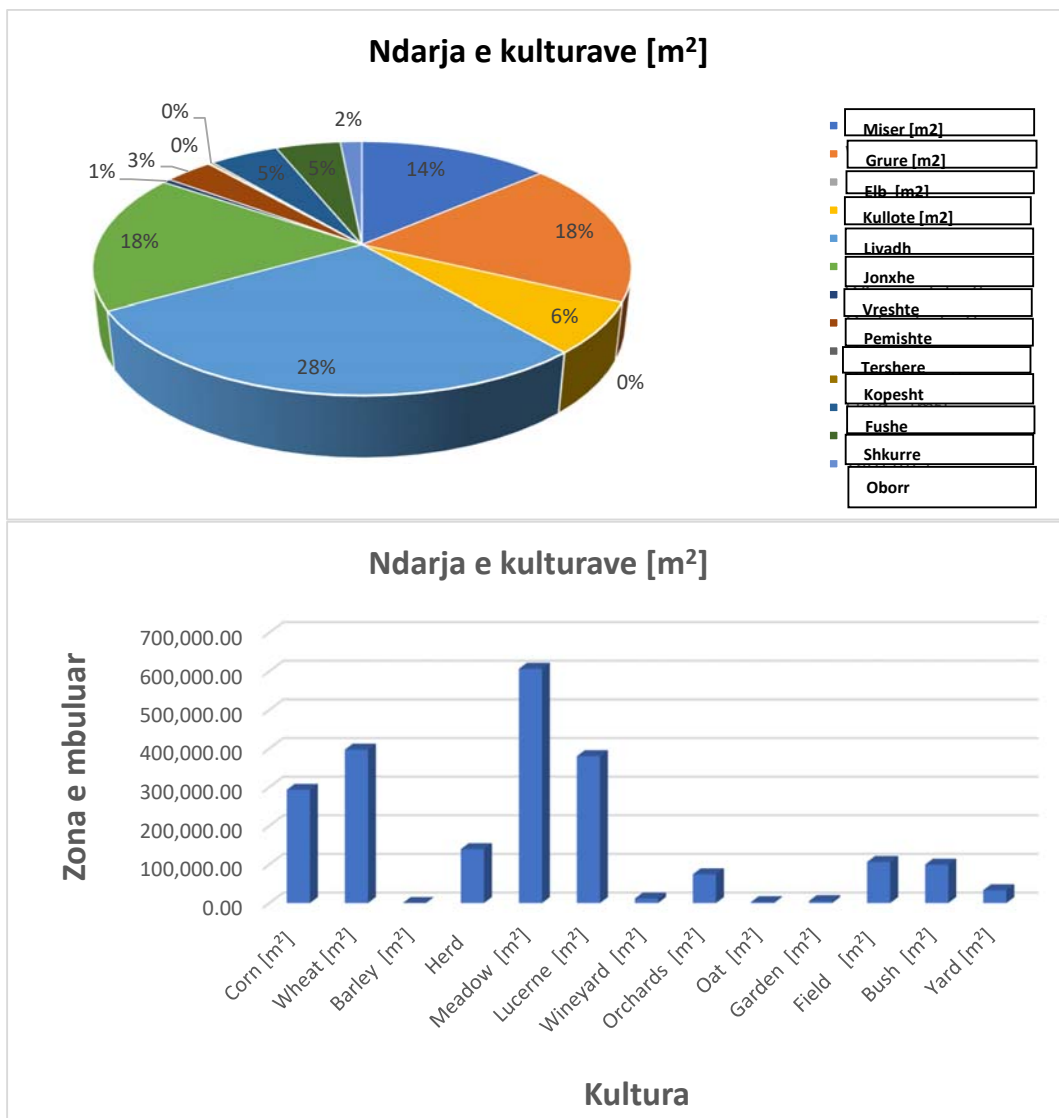
Tabela 5.8: Toka që duhet të shpronësohet

BASHKIA		MALISHEVË				
Nr.	Zona kadastrale	Numri i ngastrave	Numri i pronarëve të tokës të prekur	Numri i ngastrave pjesërisht të shpronësuara	Numri i ngastrave plotësisht të shpronësuara	Sipërfaqja që duhet të shpronësohet [m ²]
1	Kievë	57	43	50	7	113,461
BASHKIA		KLINË				
1	Cabiq	7	7	7	0	19,897
2	Zabergja	59	55	52	7	126,544
3	Gllareva	138	130	127	11	395,762

4	Gjurgjevik	40	30	31	9	291,729
5	Dreshnik	110	91	77	33	448,908
6	Dollc	141	130	82	59	230,472
7	Gremnik	13	11	11	2	17,408
8	N_Zajm	124	99	108	16	321,218
9	Grabanicë	2	2	2	0	18,550
10	Drenoc	144	118	126	18	380,627
11	Poterq i Poshtëm	91	79	81	10	195,040
12	Poterq i Epërm	23	15	20	3	102,609
	TOTALI	892	767	724	168	2,548,764
BASHKIA		PEJA				
Nr.	Zona kadastrale	Numri i ngastrave	Numri i pronarëve të tokës të prekur	Numri i ngastrave pjesërisht të shpronësuara	Numri i ngastrave plotësisht të shpronësuara	Sipërfaqja që duhet të shpronësohet [m ²]
1	Jabllanicë	18	11	16	2	144,043
2	Kliçinë	35	24	35	0	291,655
3	Leshan	21	14	17	4	116,975
4	Gllaviqicë	47	26	44	3	214,816
5	Ramun	41	22	38	3	116,445
	TOTALI	162	97	150	12	883,934
TOTALI GJITHËSEJ		1,111	907	924	187	3,550,138

Toka përgjatë seksionit të Projektit përdoret pjesërisht për prodhimin bujqësor. Gjatë fazës së projektimit, synimi ishte caktimi i shtrirjes së rrugës në mënyrë që të kishte një sipërfaqe minimale të tokës që duhet të shpronësohej.

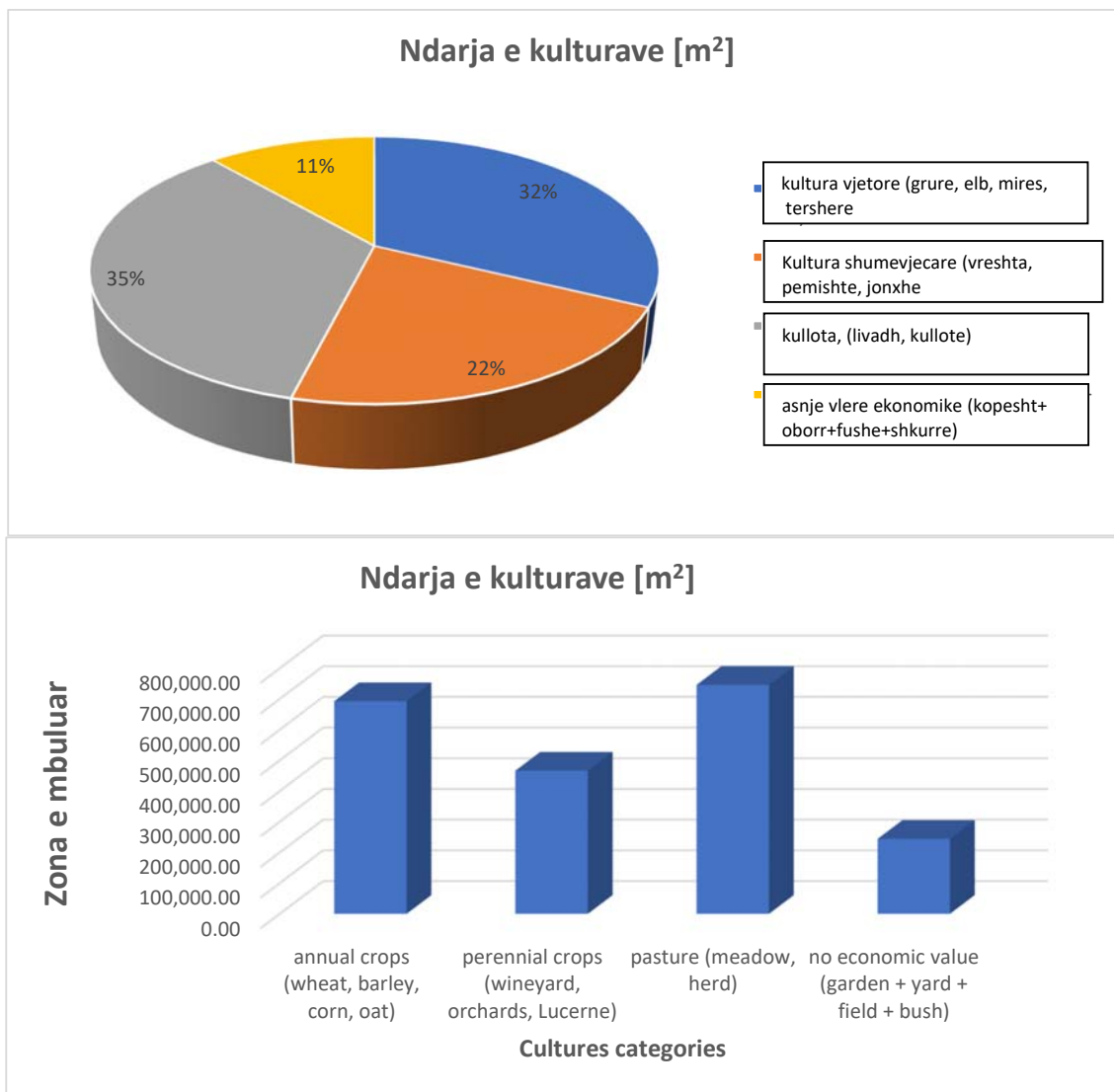
Grafikët 5.8 dhe 5.9 më poshtë tregojnë se pronarët e tokave më shumë kultivojnë kultura vjetore (misër, grurë, tërshëre, etj.) sesa kultura shumëvjeçare (Luzern, vreshta, pemishte, etj.). Kategoria “kullotë” është kategoria më e rëndësishme e përdorimit të tokës sipas metrave katrorë të përdorimit. Sidoqoftë, skuadrat e anketimeve në terren nuk identifikuan asnjë kope që realisht kishte zënë këto parçela. **Ky supozim do të duhet të kontrollohet edhe një herë gjatë periudhës së zbatimit të PVR.**

Grafiku 5.8: Natyra e kulturave që duhet të shpronësohen

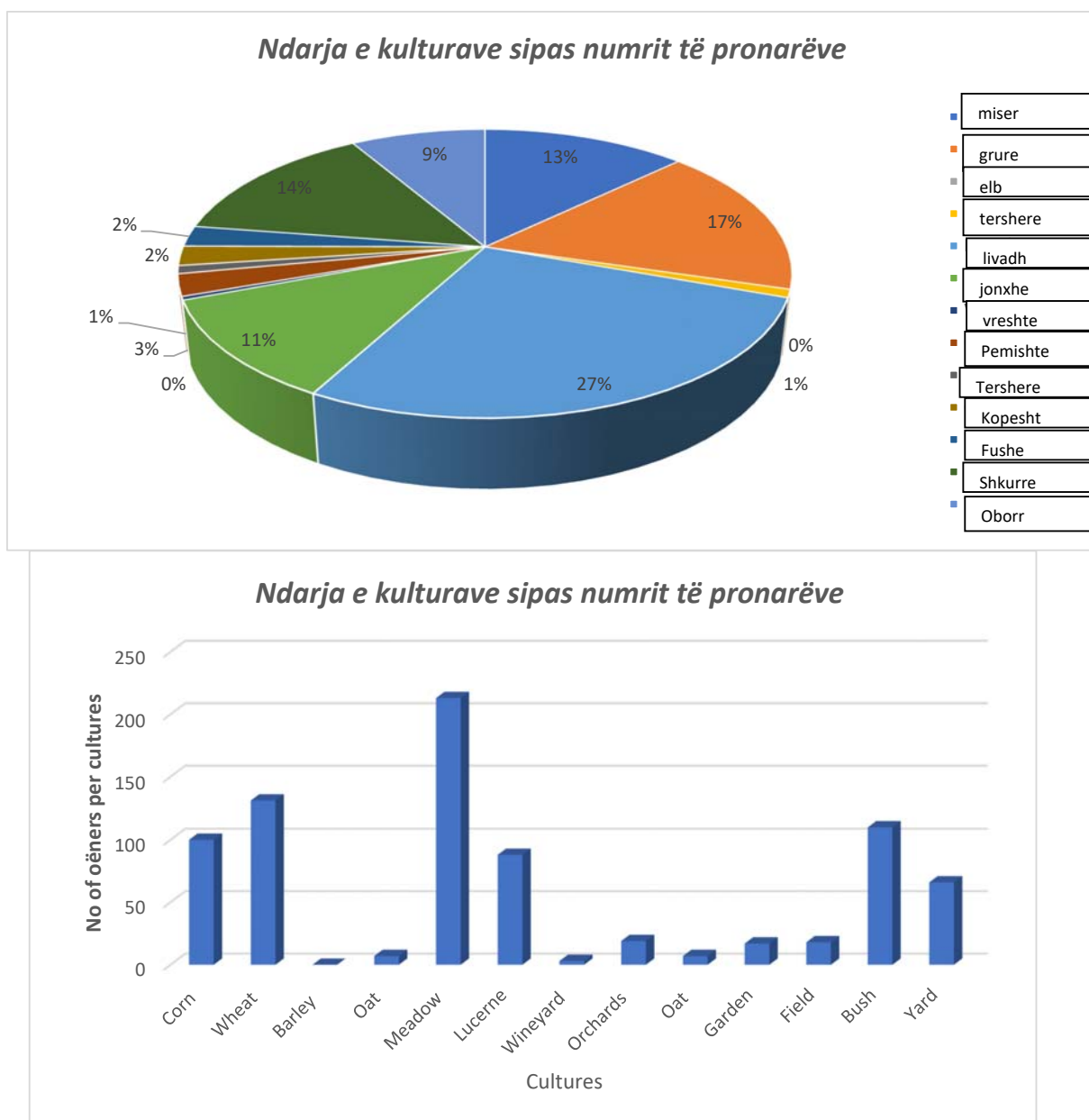
Sipas rezultateve të përgjithshme të marra gjatë anketimeve sociale, Dëgjësave publike the anketimit të fundit të kryer gjatë përgatitjes së raporteve të shpronësimit në vitin 2019, madhësia mesatare e parcelës varion nga më pak se 200m2 (kultura shumëvjeçare) deri në rreth 300m2 (kultura vjetore). Kjo është në përputhje me të dhënat e marra për të gjithë rajonin të paraqitur në studimet e mëparshme⁶.

⁶ “Raporti i Studimit të Ndikimit Social të Rrugës N9 Prishtinë – Pejë, seksioni nga Kijevë – Klinë në Zahaq”, IPF3, 2014

Grafiku 5.9: Kategoria e kulturave që duhet të shpronësohen

Grafikët 5.10 dhe 5.11 më poshtë tregojnë se pronarët e tokave të prekura nga Projekti kryesisht kultivojnë misër, grurë ose jonxhë. Rezultati i lidhur me kategorinë “livadh” duhet të zbutet nga fakti që të dyja anketimet dhe intervistat në terren të pronarëve të tokave të udhëhequra nga NjZP nuk arritën të identifikojnë kopenë që përdorin tokën e prekur nga projekti.

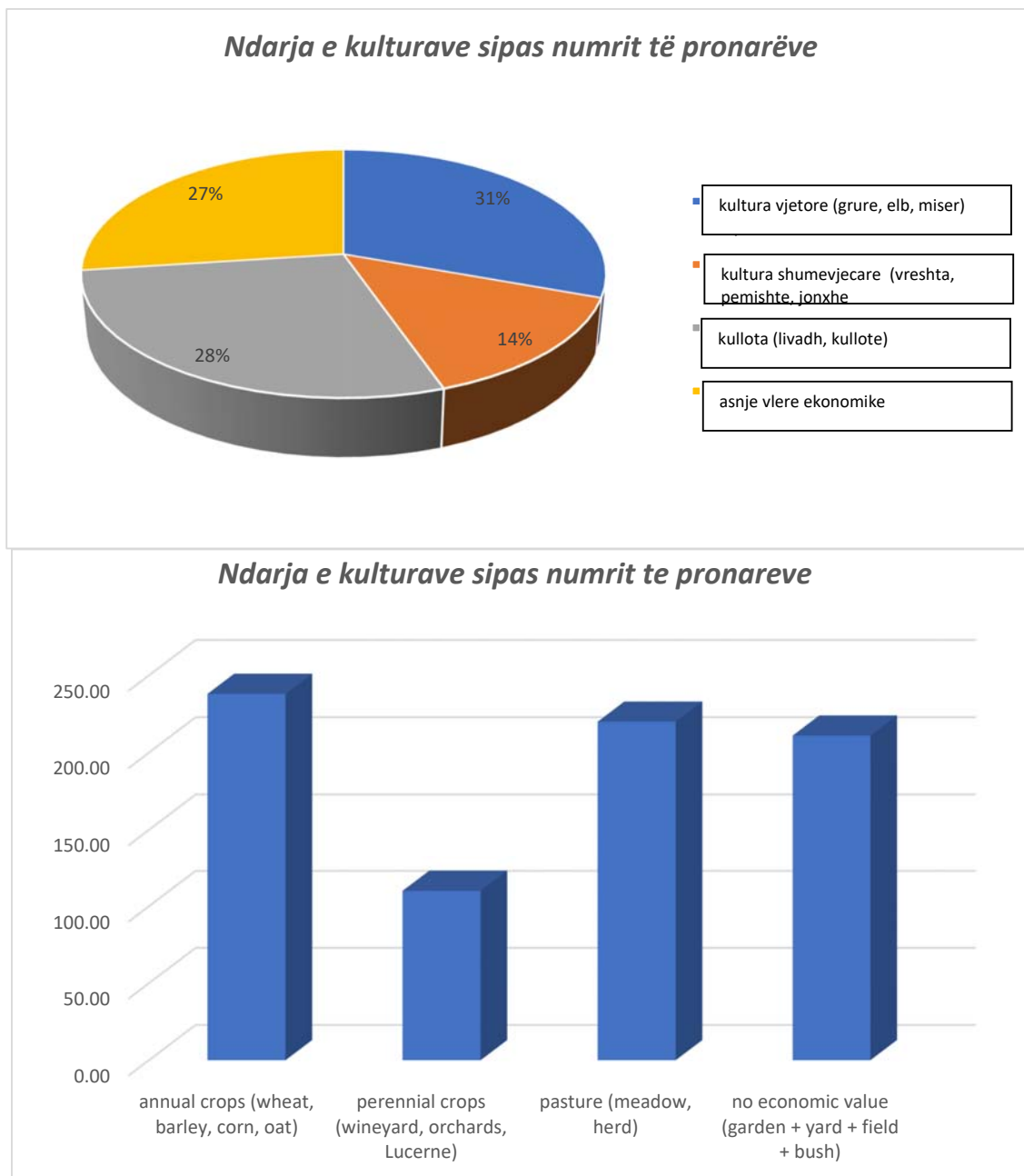

Grafiku 5.10: Numri i pronarëve sipas natyrës së parcelës që duhet të shpronësohet

Të dhënat e mbledhura deri më tani tregojnë se të ardhurat e marra nga aktivitetet bujqësore nga pronarët e tokave të kultivuara zakonisht përfaqësojnë gjysmën e të ardhurave mesatare në rajon⁷.

Këto rezultate, së bashku me të dhënat e mëparshme të mbledhura gjatë zbatimit të Projektit, na lënë të mendojmë se cilësia dhe madhësia e tokës së shpronësuar tregojnë se pronarët e tokave kryesisht nuk sigurojnë jetesën **vetëm** nga toka që duhet shpronësuar.

⁷ “Raporti i Studimit të Ndikimit të Rrugës N9 Prishtinë – Pejë, seksioni nga Kijevo– Klinë në Zahaq”, IPF3, 2014

Grafiku 5.11: Numri i pronarëve për kategori të kulturës së parcelës që duhet të shpronësohet

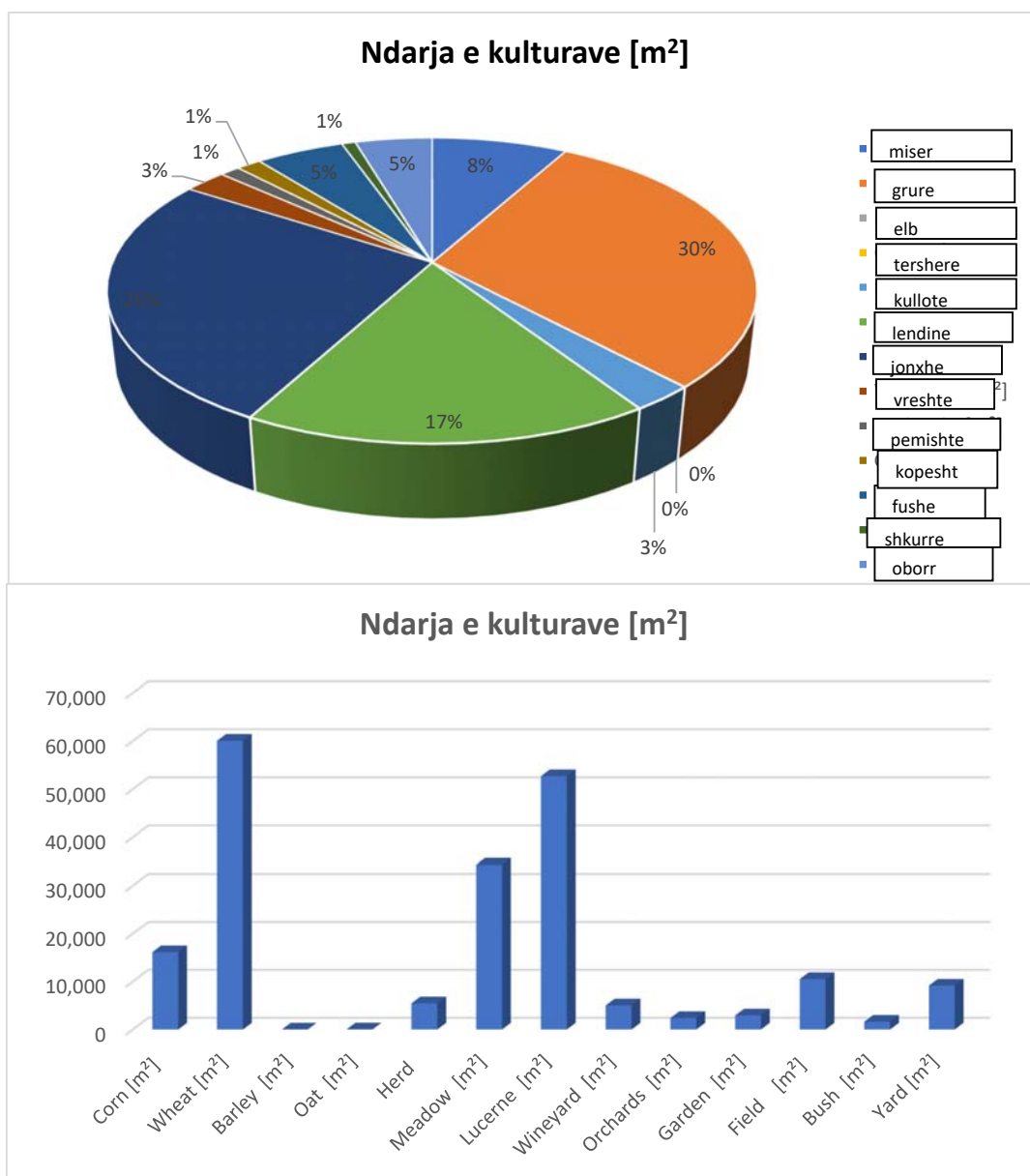
Tabela 5.9: Përdorimi i tokës së parcelave që duhet të shpronësohen

Natyra e parcelës	Kategoria e kulturës	Numri i pronarëve	Sipërfaqja e kulturës [m ²]	Sipërfaqja mesatare e kulturës për pronar [m ²]
Misër	Prodhimi bujqësor vjetor	100	293,160	2,932
Grurë		131	397,005	3,031
Elb		0	0	NA
Tërshërë		7	2,338	334
Nën-totali		238	692,503	2,910
Kullote	Kullote	41	139,493	3,402
Livadh		213	606,271	2,846
Nën-totali		254	745,764	6,780
Jonxhë	Kulturë shumëvjeçare	88	380,189	4,320
Veshtë		3	11,670	3,890
Pemishte		19	74,477	3,920
Nën-totali		110	466,336	1,840
Kopësht	Të tjera	17	5,178	305
Fushë		18	106,194	5,900
Shkurre		110	99,504	905
Oborr		66	33,249	504
Nën-totali		211	244,125	1,160

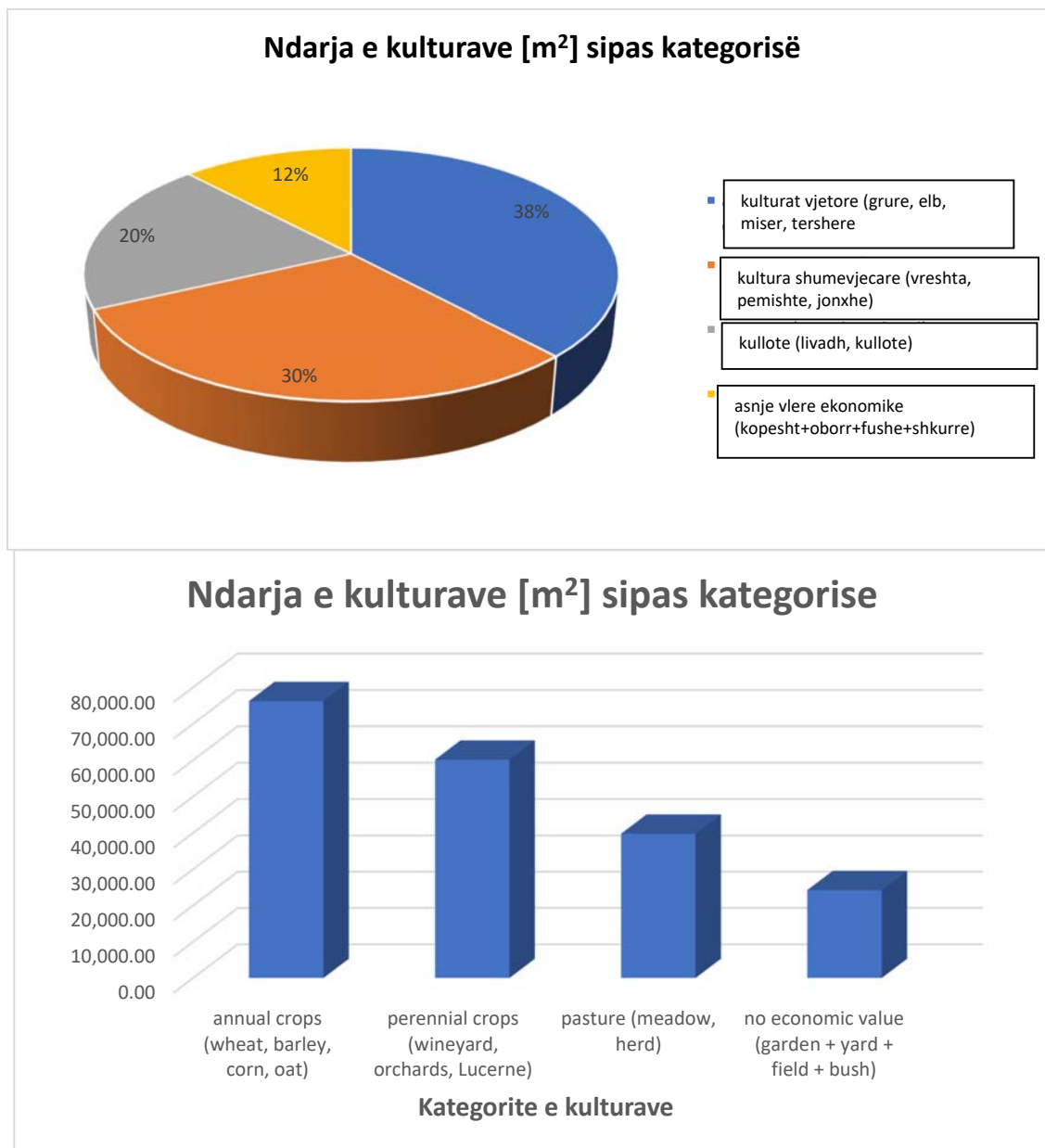
5.2.3 Përdorues informalë të prekur

Anketimet sociale shtesë në terren të zbatuara nga NjZP dhe IPF6 në verën e vitit 2019 arritën të identifikojnë **50 përdorues informalë, që përdorin gjithsej rreth 100 parcela të përdorimeve të ndryshme**. Të gjithë ata janë ose qiramarrës që kultivojnë tokën e një personi tjetër në bazë të një marrëveshje verbale ose situatë ku kalimi i parcelës përkatëse midis anëtarëve të familjes nuk është përpunuar zyrtarisht.

NjZP informoi IPF6-në se nuk është identifikuar asnjë kategori tjetër e përdoruesve joformalë të prekur nga projekti.

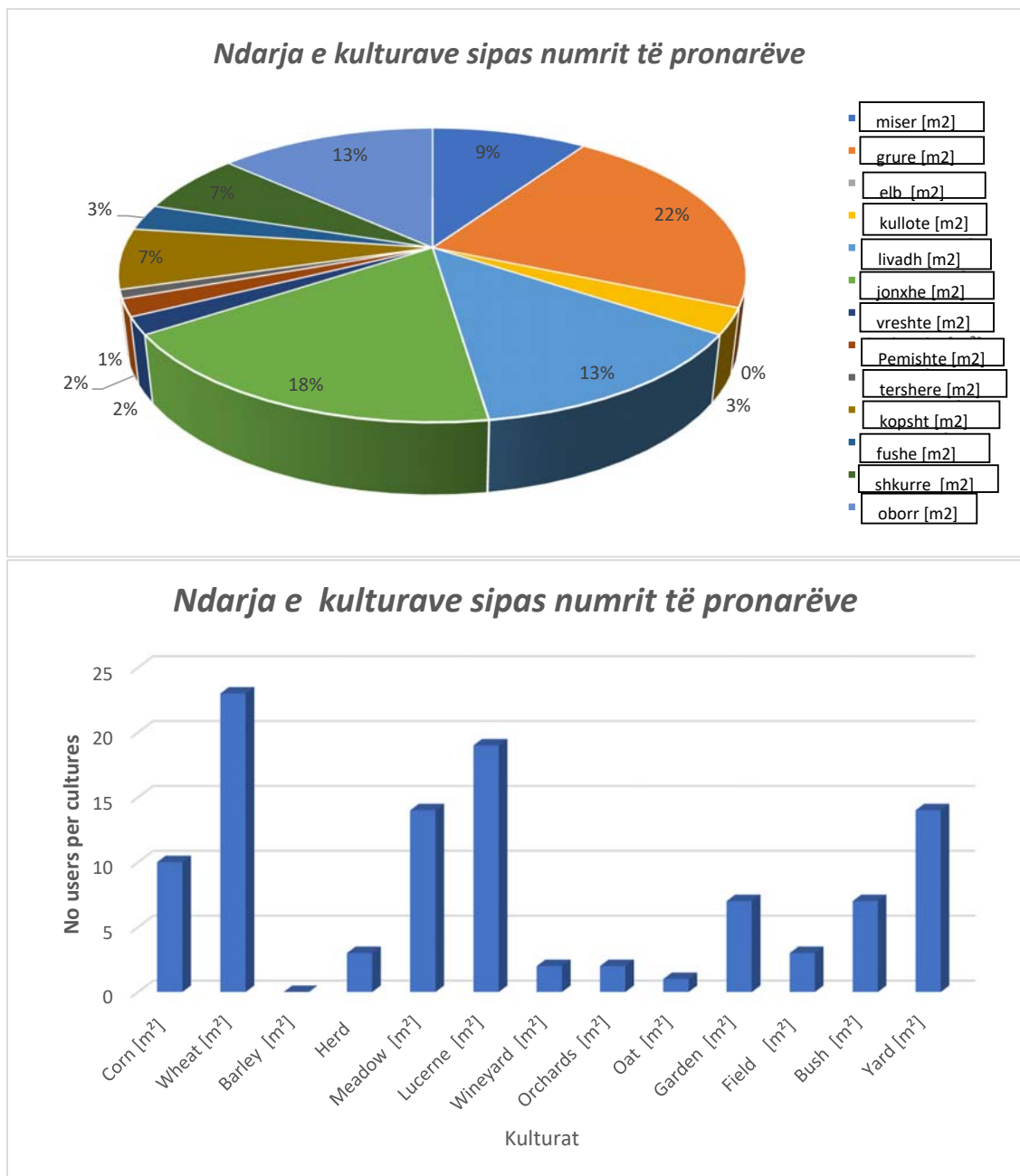
Grafiku 5.12: Natyra e parcelave që duhen shpronësuar të përdorura nga përdorues informalë, në m²

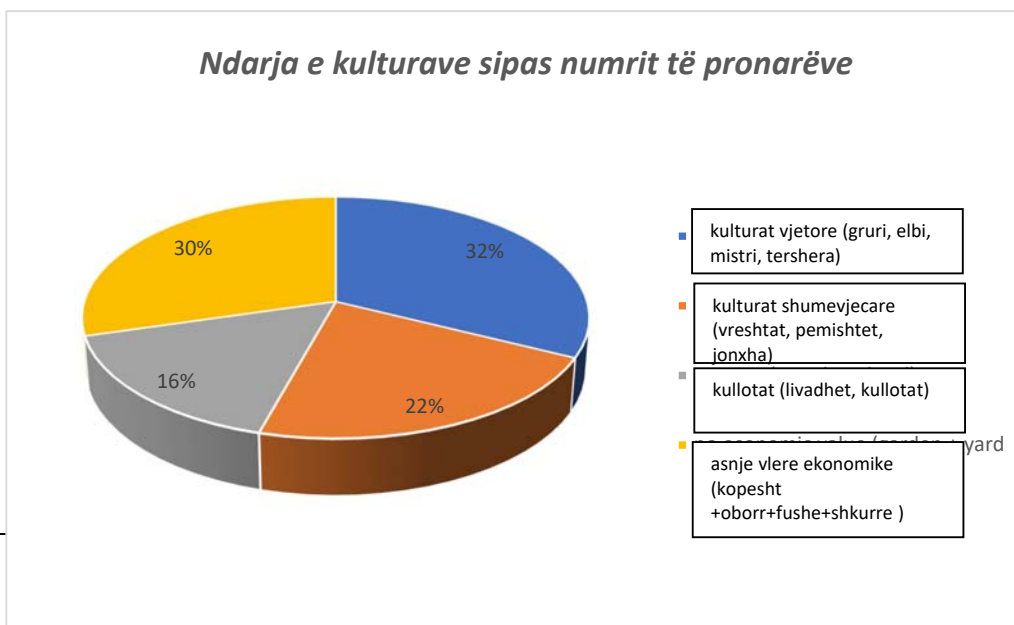
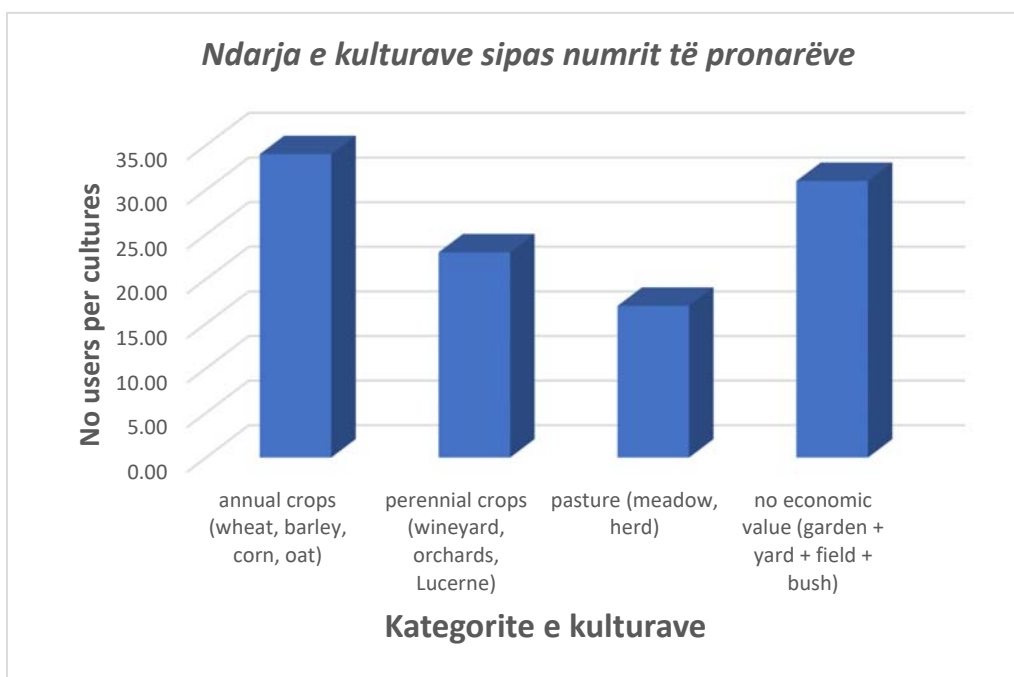
Grafiku 5.13: Kategoria e kulturës që duhet të shpronësohet nga përdoruesit formalë, në m2

Rezultatet e marra në lidhje me përdoruesit informalë janë të ngjashme me të dhënat e përgjithshme për përdorimin e tokës të prekur nga Projekti. Sidoqoftë, vlen të përmendet rëndësia e kategorisë "Kultura shumëvjeçare", e cila duhet, së bashku me kultura vjetore, të kompensohet siç duhet gjatë periudhës së zbatimit të PVR.

Rezultati i lidhur me kategorinë e kullotave duhet të sqarohet pasi kjo do të nënkuptonte që kullota që i përket përdoruesve informalë në të vërtetë po përdorin tokën e prekur nga Projekti. Nëse ndodh që ky është rasti, përdoruesit informalë që zotërojnë kafshë duhet të shpërblehen siç duhet.

Grafiku 5.14: Ndarja sipas kulturave të parcelave që duhet të shpronësohen të përdorura nga përdoruesit informalë

Grafiku 5.15: Ndarja sipas kategorisë së kulturave të parcelave të përdorura nga përdoruesit informalë që duhet të shpronësohen

Tabela 5.10: Përdorimi i tokës së parcelave të përdorura nga përdoruesit informalë që duhet të shpronësohen

Natyra e parcelës	Kategoria e kulturës	Numri i parcelave të përdorura nga përdoruesit informalë	Sipërfaqja e kulturës [m ²]	Sipërfaqja mesatare e kulturës për përdorues [m ²]
Misër	Prodhim bujqësor vjetor	10	16,132	1,613
Grurë		23	60,054	2,611
Elb		0	0	NA
Tërshërë		1	30	30
Nën-totali		34	76,216	2,242
Kullotë	Kullotë	3	5,454	1,818
Livadh		14	34,323	2,452
Nën-totali		17	39,777	2,340
Jonxhë	Kultura shumëvjeçare	19	52,695	2,773
Vresht		2	5,022	2,511
Pemishte		2	2,398	1,199
Nën-totali		23	60,115	2,614
Kopësht	Të tjera	7	2,931	419
Fushë		3	10,508	3,503
Shkurre		7	1,622	232
Oborr		14	9,155	654
Nën-totali		31	24,216	781
TOTALI		105	200,324	1,903

6. KUADRI LIGJOR⁸

6.1 LEGJISLACIONI KOMBËTAR DHE KËRKESAT E BERZH-IT

6.1.1 Ligji dhe autoriteti i shpronësimeve

Procesi i shpronësimit të pronave të paluajtshme në Kosovë rregullohet nga ligjin nr. 03 / L-139 për Shpronësimin e pronave të paluajtshme, ndryshuar me ligjin Nr. 03 / L-205, i miratuar nga Kuvendi i Kosovës në vitin 2001. Ligji garanton se shpronësimi i pronës private kryhet vetëm për interes publik dhe kundrejt një shpërblimi të drejtë.

Nëse plotësohen⁹ të gjitha kushtet e zbatueshme të përcaktuara në nenin 4 të ligjit nr. 03 / L-205 për Shpronësimet, Autoriteti Shpronësues përkatës (mund të procedojë me shpronësimin në fjalë, në përputhje me procedurat dhe kërkesat e zbatueshme, të parashikuar më tej nga ligji).

Një procedurë e shpronësimit mund të fillohet nga Autoriteti Shpronësues përgjegjës (siç përcaktohet në fjalor është Departamenti i Shpronësimit në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor), siç përcaktohet në përputhje me nenin 4 të këtij ligji, me iniciativën e tij ose në bazë të një kërkesë të paraqitur përpara Autoritetit Shpronësues.

Kërkesat mund të paraqiten nga një Autoritet Publik (institucion shtetëror) ose një ndërmarrje shtetërore. Nëse Autoriteti Shpronësues është Qeveria¹⁰, kërkesa mund të paraqitet edhe nga:

- një partneritet publik-privat;
- një palë në një Kontratë të Infrastrukturës të dhënë nga një Organ tenderues; ose
- çdo trashëgimtar, pasardhës, përfitues ose marrës i ligjshëm, i një Partneriteti të tillë ose palë.

Nëse Autoriteti Shpronësues vepron me iniciativën e tij, atëherë një ose më shumë nga anëtarët ose zyrtarët e tij duhet të përgatisin dhe paraqesin kërkesën.

Autoriteti Shpronësues është Qeveria e Kosovës, konkretisht Departamenti i Shpronësimit në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor. Ministria e Infrastrukturës është kërkuesi. Ajo do të aplikojë për Procedurën e Shpronësimit nën kontrollin e Autoritetit Publik.

8 Kuadri i Tokës dhe i Risistemimit, IPF6, 2017

⁹ Organi Shpronësues është i autorizuar të bëjë shpronësimin e pronës së paluajtshme vetëm pas përmbushjes së të gjitha kushteve në vijim. 1.1. shpronësimi bëhet në mënyrë të qartë dhe të drejtpërdrejtë për arritjen e një qëllimi të ligjshëm publik brenda kompetencave të tij të përcaktuara në paragrafët 2 ose 3 të këtij neni; 1.2. qëllimi i ligjshëm publik nuk mund të arrihet në mënyrë praktike pa kryerjen e Shpronësimit; 1.3. përfitimi publik nga shpronësimi është më i madh se interesat të cilat do të ndikohen negativisht nga Shpronësimi; dhe 1.4. prona e paluajtshme e cila është objekt i shpronësimit nuk është zgjedhur për arritjen e një qëllimi ose synimi diskriminues; dhe 1.5. Organi Shpronësues i ka përmbushur të gjitha dispozitat e aplikueshme të këtij ligji.

¹⁰ Autoriteti Shpronësues mund të jetë edhe një Komunë. Në këtë rast kërkuesi nuk mund të jetë PPP apo palë në një Kontratë infrastrukturore

6.1.2 Procedura e shpronësimit

Hyrje

Sipas nenit 8 të ligjit të shpronësimit, kërkesa për shpronësim përmban këto informacione:

- Emrin dhe adresën e Autoritetit Shpronësues dhe, nëse Autoriteti Shpronësues (Departamenti i Shpronësimit në ESP) nuk po vepron me iniciativën e tij, emrin dhe adresën e kërkuarit (këtu, kërkuari do të jetë Ministria e Infrastrukturës - Agjencia Zbatuese).
- Emrin dhe adresën e secilit person që është, ose i cili pretendon të jetë Pronar ose Mbajtës i interesit, në lidhje me secilën ngastër në fjalë të pronës se paluajtshme, për aq sa këto informacione mund të konstatohen lehtësisht nga regjistrat e disponueshëm kadastralë dhe regjistra të tjerë zyrtarë të pronave të paluajtshme në Kosovë, përfshirë regjistrimet e Agjencisë Kosovare të Pronave dhe regjistrat më të fundit tatimore të pronave;
- Vendndodhjen dhe numrin e secilës parcelë të pronave të paluajtshme në fjalë, dhe - nëse më pak se e gjithë sipërfaqja e parcelës do të duhet të shpronësohet dhe / ose nëse do të duhet të shpronësohen më pak se të gjitha të drejtat në lidhje me ndonjë parcelë të tillë – një përshkrimin specifik i pjesës dhe / ose të drejtave që janë objekt i kërkesës;
- Për secilën parcelë të tillë, një përshkrim i çdo dhe të gjitha të drejtave (qoftë të konfirmuara ose të pretenduara) në lidhje me një parcelë të tillë që kërkuari kërkon të shpronësohet.
- Një përshkrim i hollësishëm i qëllimit publik për të cilin kërkohet shpronësimi;
- Çdo dokument të rëndësishëm që tregon legjitimitetin e qëllimit publik dhe / ose domosdoshmërinë e kërkesës për shpronësim (ose, nëse ndonjë dokument i tillë është i disponueshëm publikisht në mënyrë elektronike, një tregues i qartë se ku mund të merret një dokument i tillë);
- Informacione nëse, dhe në çfarë mase, shpronësimi i kërkuar përfshin pajisje, pjesë shtesë [aksesore] dhe / ose fruta të pronave të paluajtshme; dhe
- Informacione të hollësishme, në atë masë sa është e konstatueshme nga regjistrimet e përcaktuara në pikën 1.2 të këtij paragrafi, për çdo kufizim ose mosmarrëveshje në lidhje me pronësinë ose të drejtat ose interesat e tjera të mbajtura ose të pretenduara për tu mbajtur nga Personat e identifikuar në pikën 1.2 të këtij paragrafi .

Autoriteti Shpronësues merr vendimin përfundimtar për miratim ose refuzim, në tërësi ose në një pjesë të kërkesës për shpronësim. Për sa kohë që nuk zgjidhet një ankim në gjykatën kompetente, Autoriteti Shpronësues nuk e aprovon Vendimin Përfundimtar për pronën ose të drejtën në fjalë.

Autoriteti Shpronësues duhet të kryejë vlerësimin e pasurive të paluajtshme (shih më poshtë § "vlerësimi i pasurive"). Ligji parashikon se shuma e shpërblimit për shpronësimin e specifikuar në vendimin përfundimtar do të paguhet plotësisht brenda dy (2) viteve nga data e hyrjes në fuqi të vendimit.

Një procedurë e shpronësimit, ose aspekti përkatës i saj, do të përfundohet ose ndërpritet kur:

- Transferimi i pronësisë nuk mund të kalojë pa përfundimin e procedurës dhe pagesën e shpërblimit. E drejta e pronësisë mbi pronën e shpronësuar regjistrohet në mënyrë të ligjshme në emër të Komunës (nëse Shpronësimi është kryer nga Autoriteti Shpronësues i një Komune të tillë) ose Republikës së Kosovës (nëse Qeveria është Autoriteti Shpronësues) pas kryerjes së procedurës dhe pagesës së shpërblimit të kërkuar nga ky ligj;
- Nëse Autoriteti Shpronësues nxjerr një vendim që refuzon, tërësisht ose pjesërisht, kërkesën për Shpronësim:
- pas skadimit të periudhës kohore gjatë së cilës kërkuesi mund të paraqesë një ankesë në gjykatën kompetente duke kundërshtuar një vendim të tillë, nëse kërkuesi nuk ka paraqitur me kohë një ankesë të tillë, ose
- nëse kërkuesi ka paraqitur në kohë një ankesë të tillë, data në të cilën është dhënë një vendim gjyqësor i formës së prerë i paapelueshëm nga ajo gjykatë, ose nëse është rasti, një gjykatë e apelit;
- Para miratimit të një vendimi Shpronësimi, Kërkuesi tërheq kërkesën e tij, tërësisht ose pjesërisht; ose
- Një vendim gjyqësor i formës së prerë i paapelueshëm i një gjykate kompetente kërkon një përfundim ose ndërprerje të tillë.

Nga dita kur Shpronësimi hyn në fuqi: të gjitha të drejtat para-ekzistuese të pronësisë dhe poseduese, interesat e sigurisë, servitutet, të drejtat e ndërtimit, të drejtat e parablerjes dhe të drejtat e tjera mbi pronën e shpronësuar me vendimin e Shpronësimit do të shuhen.

Vlerësimi i aseteve

Vlerësimi i pasurive të paluajtshme menaxhohet përmes Ligjit Nr. 03 / L-205 dhe Udhëzimit Administrativ (nr. 13/2011) për miratimin e metodave dhe kriterëve të vlerësimit teknik që përdoren për të llogaritur shumën e shpërblimit për pronat e paluajtshme të shpronësuar dhe dëmet në lidhje me shpronësimin.

Vlerësimi i pronës bëhet nga Zyra e Vlerësimit të Pronave të Paluajtshme në Drejtorinë e Tatimit mbi Pronën, duke ushtruar përgjegjësitë e saj në bazë të ligjit nr. 03 / L-139 për "Shpronësimin e pronave të paluajtshme". Zyra e Vlerësimit të Pronave të Paluajtshme vlerëson pronën dhe dëmet që kanë të bëjnë me shpronësimin, i cila kërkon informacion ose të dhëna, siç kërkohen, tek institucionet siç janë zyrat komunale të kadastrës, gjykatat përkatëse, Agjencia e Pronave të Kosovës (APK), Agjencia e Kadastrës së Kosovës (AKK), Drejtoria e Tatimit mbi Pronën (DTP) pranë Ministrisë së Financave (MeF), dhe në çdo institucion tjetër shtetëror që administron prona ose mund të japë informacione në lidhje me të. Zyrtarët e Zyrës së Vlerësimit të Pronave të Paluajtshme marrin informacion shtesë nga agjencitë e pronave të paluajtshme, avokatët dhe kompanitë e ndërtimit.

Zyra për Vlerësimin e Pronave të Paluajtshme në Departamentin e Tatimit mbi Pronën në Ministrinë e Financave është autoriteti publik kompetent për vlerësimin dhe llogaritjen e shumës së shpërblimit dhe dëmeve në lidhje me shpronësimin për pronës të paluajtshme, e cila i nënshtrohet procedurës së shpronësimit nga cilido organ i shpronësimit .

Ndërtesat e prekura

Pas vlerësimit të pasurive të paluajtshme të prekura nga procesi i shpronësimit, Zyra për Vlerësimin e Pronave të Paluajtshme përdor një nga metodat e vlerësimit sipas kritereve të përcaktuara në Udhëzim:

- Metoda krahasuese e shitjes
- Metoda e kostos
- Metoda e të ardhurave

Metoda krahasuese e shitjes

Metoda krahasuese e shitjes është metoda parësore për vlerësimin e pronave të paluajtshme, nëse ka të dhëna të mjaftueshme, brenda një periudhe kohe të caktuar, për transaksionet që kanë ndodhur në një rajon të caktuar, ku shpronësimi parashikohet të ndodhë për interesin publik, si dhe të dhënat për studimin e tregut. Gjatë procesit të vlerësimit të pronave të paluajtshme, merren parasysh vetëm treguesit e transaksionit ose të dhëna të tjera realiste, të cilat kanë ndodhur gjatë periudhës tre vjeçare, e cila i paraprin datës së miratimit të vendimit për autorizimin e shkarkimit të punimeve përgatitore ose datën e paraqitjes së kërkesës fillestare të shpronësimit.

Metoda e kostos

Për ndërtesat, pjesët e ndërtesave ose pjesët shtesë [aksesorët] për të cilat informacioni i tregut ose treguesit e transaksioneve janë të kufizuara ose jo ekzistente, vlerësimi bëhet përmes përdorimit të metodës së kostos, duke përdorur si bazë çmimin ose koston e zëvendësimit, duke marrë atë nga tre kompani ndërtimi të cilat do të ofrojnë koston e vlerës së ndërtesave, pjesëve të ndërtesave ose të pjesëve shtesë. Kostoja e zëvendësimit mund të shprehet si vlerë për të gjithë ambientet ose për m². Amortizimi i cili përfshin përkeqësime fizike, vjetrimin funksional dhe ekonomike të mjediseve zbritet nga kostoja e zëvendësimit të ndërtesës. Qëndrueshmëria e mbetur e mjediseve vlerësohet në përcaktimin e amortizimit të ndërtesave, pjesëve të ndërtesave ose pjesëve shtesë. Për të përcaktuar vlerën e përgjithshme të pronës, kostoja e ndërtesave ose pjesëve shtesë [aksesore], shtohet vlera e tokës, nëse ekziston një vlerë e tillë.

Metoda e të ardhurave

Metoda e vlerësimit bazuar në të ardhurat përdoret për pronën që zakonisht është dhënë me qira ose nënkupton të ardhura të rregullta nga prona. Metoda e të ardhurave përdoret për shpërblimin e kostove të rritura ose të ulura të të ardhurave nga një njësi prone për shkak të shpronësimit. Vlerësimi i bazuar në të ardhura "kapitalizon" të ardhurat të cilat sigurohen nga pronari për të arritur vlerën e tregut. Kapitalizimi arrihet duke ndarë të ardhurat nga prona me normën e duhur të tregut ose duke shumëzuar të ardhurat me një faktor të përhershëm të kapitalizimit. Informacioni i nevojshëm në lidhje me qiratë, mirëmbajtjen, kostot operative dhe të dhënat e tjera të nevojshme janë marrë nga Zyra e Vlerësimit të Pronave të Paluajtshme. Kriteret për përcaktimin e vlerës së tokës bujqësore janë:

- Cilësia - klasifikimi i tokës bujqësore sipas cilësisë / aftësisë së pagimi për qëllimet e këtij Udhëzimi Administrativ do të bazohet në klasifikimin ekzistues të kadastrës deri në momentin e hartimit të hartave të klasifikimit të tokave bujqësore, të cilat përgatiten dhe mbahen nga Ministria përkatëse e Bujqësisë, në përputhje me legjislacionin në fuqi për tokën bujqësore.
- Afërsia me vendin e banimit;
- Aksesin në infrastrukturë;

- Përmasa;
- Forma;
- Ujitja;
- Pjerrësia në shkallë

dhe kritere të tjera, siç janë kushtet mjedisore, risku nga përmytja dhe erozioni, vlera e biodiversitetit, peizazheve dhe kritere të tjera të ngjashme, mund të merren parasysh nëse ato kanë një ndikim të rëndësishëm në vlerësimin e tokës bujqësore.

Kriteret për përcaktimin e vlerës së tokës pyjore dhe pyjeve janë:

- Aftësia paguese e tokave pyjore;
- Vlera mjedisore dhe ekologjike dhe funksioni i tokës pyjore, qoftë prodhimi, ruajtja, turizmi, zona e mbrojtur dhe vlera të tjera të ngjashme;
- Vendndodhja gjeografike, nëse toka është zonë malore ose pyjore;
- Afërsia ose largësia nga zonat e banimit, në varësi të funksionit;
- Afërsia ose largësia nga qendrat turistike dhe rekreative;
- Sasia e pyllit;
- Vlera e materialit pyjor dhe jo-pyjor, bimë mjekësore, eter dhe tanin të papërdorura; Niveli i investimeve dhe aksesit në infrastrukturë; dhe
- Kushtet e transportit kur me përcaktimin e kushteve të transportit merr parasysh pjerrësinë e terrenit dhe relievit, strukturën e zonës dhe kushtet e koordinimit.
- Kushtet e mjedisit nëse kanë një ndikim të rëndësishëm në vlerësimin e tokës pyjore.

Shpërblimi për shpronësimin e pyjeve në fazën e pjekurisë së plotë paraqet vlerën e asortimenteve drusorë dhe prodhimeve të tjera pyjore të përcaktuara sipas çmimit të tregut në kamion (rrugë) ose në disa ngarkesa të tjera ose ruajtje e zvogëluar për çmimin e prerjes dhe transportit.

Shpërblimi për shpronësimin e pyjeve të reja përcaktohet nga kostoja e shpenzimeve për kultivimin e pyjeve të tilla, duke shtuar faktorin e rritjes deri në fazën e pjekurisë së plotë.

Kriteret për përcaktimin e vlerës së frutave në tokën bujqësore që do të shpronësohet janë:

- Llojet e kulturave;
- Mosha e kulturave dhe drurit shumëvjeçar;
- Për bimët e pemëve frutore (pemishte) ose vreshtat, vlerësimi do të bëhet duke marrë parasysh investimet e bëra dhe shpenzimet e mirëmbajtjes, për mbjelljen dhe mirëmbajtjen e bimëve të pemëve frutore (pemishte) ose vreshtave. Investimet faktike të ekzekutuara janë marrë si bazë në vlerësim, si dhe tërësinë e shpenzimeve, duke pasqyruar kështu vlerat vjetore të amortizimit, amortizimin e shëndetit dhe treguesit e tjerë.

Nëse bima e pemëve frutore (pemishte) ose vresht është pjekur në kohën e shpronësimit, humbja e të ardhurave neto në prodhim do t'i shtohet vlerës së investimeve faktike të kryera, si dhe tërësia e shpenzimeve të mirëmbajtjes, duke marrë parasysh prodhimin e pritshëm, të vlerësuara me çmimin e tregut, për aq kohë sa është e nevojshme që fidani i të njëjtës bime të pemës frutore (pemishte) ose vreshti të piqet plotësisht.

Nëse koha e nevojshme që një fidan të së njëjtës bimë të pemës frutore (pemishte) ose vresht të piqet plotësisht është më e gjatë se koha e mbetur për tu pjekur bima e pemëve frutore (pemishte) ose vreshtit të shpronësuar, humbja e të ardhurave neto në prodhim do të shtohet në vlerën e investimeve faktike, të ekzekutuara, si dhe tërësinë e shpenzimeve të mirëmbajtjes, duke marrë parasysh

prodhimin e pritur, te vlerësuar me çmimin e tregut, për kohën e mbetur të pjekurisë së bimës së pemëve frutore (pemishte) ose vreshtit.

Ngastrat e farave, pemët e vogla, pemët e dekorimit ose bimët e tjera që nuk japin fryte, vlerësimi do të bëhet duke marrë parasysh investimin e bërë dhe shpenzimet e mirëmbajtjes, të investuara për mbjelljen dhe mirëmbajtjen e tyre. Investimet faktike, të ekzekutuara, si dhe tërësia e shpenzimeve të mirëmbajtjes janë marrë parasysh, duke pasqyruar kështu vlerat vjetore të amortizimit, amortizimin e shëndetit dhe treguesit e tjerë. Vlerësimi për bimët pemë frutore, vreshtat, pemët dekorative, pemët e vogla dhe pemishte kryhet për fidanë. Vlerësimi për bimët njëvjeçare gjatë periudhës së bimësisë llogaritet si humbje e të ardhurave neto në prodhim, duke marrë parasysh prodhimin e pritur, vlerësuar me çmimin e tregut.

Konsultimi me personat e prekur nga shpronësimi

- Ligji Nr. 03 / L-139 në Kosovë për shpronësimin e pronave të paluajtmshme sanksionon, veçanërisht në nenin 9 të tij, kushtet në të cilat do të zhvillohen dëgjuesat publike dhe konsultimet publike. Hapat kryesorë të këtyre konsultimeve ligjore janë përmbledhur më poshtë.
- Brenda dhjetë (10) ditëve të punës pas miratimit të një kërkesë për shpronësim, merret vendimi që pranon kërkesën për procesim të mëtejshëm. Autoriteti Shpronësues e publikon këtë Vendim në Gazetën Zyrtare dhe në një gazetë me tirazh të lartë në Kosovë. Brenda të njëjtës periudhë, Autoriteti Shpronësues informon personat e prekur për vendimin dhe thërret dëgjuesat publike me personat e prekur në secilën komunë ku është i nevojshëm shpronësimi.
- Duke filluar nga data e kësaj kërkesë për botim, do të ketë një periudhë tridhjetë (30) ditore kalendarike gjatë së cilës çdo person i interesuar ka të drejtë të paraqesë pranë Autoritetit Shpronësues komente me shkrim mbi Shpronësimin e kërkuar.
- Menjëherë pas përfundimit të periudhës së komentit me shkrim të specifikuar më lart, do të ketë një periudhë pesëmbëdhjetë (15) ditore kalendarike gjatë së cilës Autoriteti Shpronësues do të zhvillojë një dëgjuesë publike për shpronësimin e kërkuar në secilën komunë ku ndodhet prona në fjalë. Çdo person që është zyrtar publik i Komunës ku po mbahet një seancë e tillë dëgjimore, ose pronar ose mbajtës i interesit në lidhje me pronën në fjalë që gjendet brenda Komunës ku po mbahet dëgjesa, ose avokati i ligjshëm ose përfaqësuesi i çdo personi të tillë, kanë të drejtë të marrin pjesë në një dëgjuesë të tillë. Secilit person të tillë do t'i jepet një mundësi e arsyeshme që të japë verbalisht pikëpamjet e tij / saj për shpronësimin e kërkuar.

Kërkesat e BERZH-it që kanë të bëjnë me marrjen e tokës në zotërim dhe zhvendosjen, relevante për këtë projekt mund të përmbledhen si më poshtë:

- Për të shmangur ose, të paktën minimizuar zhvendosjes fizike ose ekonomike të përhershme ose të përkohshme të shkaktuar nga Projekti, sa herë që është e mundur, duke eksploruar modelet alternative të Projektit; kur zhvendosja është e pashmangshme, duhet të hartohen plane veprimi për shpërblim të përshtatshëm, risistemimin dhe rivendosjen e mjeteve të jetesës;

- Për të zbutur ndikimet e pafavorshme sociale dhe ekonomike nga marrja e tokës në zotërim ose kufizimet në përdorimin e tokës dhe aksesin e personave të prekur të tokës, asetëve fizike ose burime natyrore duke:

o siguruar shpërblim për humbjen e pasurive, në kostot e zëvendësimit, para marrjes në posedim të pasurive të marra në zotërim; dhe

o siguruar që aktivitetet e shpërblimit, risistemimit dhe rivendosjes së mjeteve të jetesës planifikohen dhe zbatohen me publikimin e duhur të informacionit, konsultimin dhe pjesëmarrjen e informuar të të prekurve. Kudo që të jetë e mundur, institucionet ekzistuese sociale dhe kulturore të personave të prekur duhet të përdoren në masën më të madhe të mundshme;

- Për të përmirësuar ose, minimumi, rivendosur mjetet e jetesës, aftësinë për të fituar të ardhura dhe standardet e jetesës së personave të zhvendosur, përfshirë ata që nuk kanë të drejta ose pretendime të njohura me ligj mbi tokën (të pranishëm në zonën e prekur nga projekti në kohën e datës së fundit, në nivelet që kanë pasur përpara Projektit dhe mbështetur ato gjatë periudhës së tranzicionit;
- Për të bërë parashikime të veçanta për të ndihmuar individët ose grupet e pa favorizuara ose vulnerabël (të pranishëm në zonën e prekur nga Projekti në kohën e datës së fundit) që mund të preken më shumë negativisht nga shpërnguljet sesa të tjerët dhe të cilët mund të jenë të kufizuar në aftësinë e tyre për të pretenduar ose përfituar nga ndihma /asistenca e mjeteve të jetesës dhe përfitimet e lidhura të zhvillimit;
- Për të krijuar një mekanizëm ankesash për të marrë dhe adresuar në kohë shqetësimet specifike lidhur me shpërblimin dhe risistemimin që ngrihen nga personat e zhvendosur, përfshirë një mekanizëm rekursi të krijuar për të zgjidhur mosmarrëveshjet në mënyrë të paanshme.

Lista e mësipërme është vetëm një përmbledhje e kërkesave kryesore të BERZH PR 5 dhe është cilësuar duke iu referuar tekstit të plotë të politikës së zbatueshme¹¹.

6.1.3 Dallimet ndërmjet legjislacionit të Kosovës dhe standardeve të BERZH-it

Kualifikueshmëria dhe formaliteti /informaliteti

Në kuadrin ligjor të Kosovës, shpronësimi ndërmerret vetëm për pronat e paluajtshme dhe strukturat ndërtimore në prona të paluajtshme private dhe jo për prona dhe objekte të ndërtuara në mënyrë të paligjshme ose duke cenuar pronat publike. Sipas legjislacionit të Kosovës, procesi i shpronësimit zbatohet vetëm për objektet që janë legalizuar ose kanë qenë në gjendje të legalizohen sipas ligjeve në fuqi në Kosovë në datën e lëshimit të vendimit përfundimtar për shpronësim. Ligji parashikon se kostot e procedurës së vlerësimit paguhen nga Autoriteti Shpronësues. Nëse një objekt ose një strukturë tjetër ndërtimi e ndërtuar në mënyrë të paligjshme është në gjendje të legalizohet, por nuk legalizohet, shpërblimi për humbjen e këtij objekti ose strukturës së ndërtesës do të kufizohet vetëm në kostot e dokumentuara për ndërtimin e tij. Ligji gjithashtu parashikon shpërblim në rast të përfundimit të kontratës së qiramarrjes dhe strehimit të përkohshëm.

¹¹ <http://www.ebrd.com/who-we-are/our-values/environmental-and-social-policy/performance-requirements.html%20>

Kjo nuk është në përputhje me parimet e vlerës së sugjeruar të shpronësimit në Standardet e Performancës për Marrjen e Tokës në Zotërim, Risistemimin dhe Zhvendosjen Ekonomike pa dëshirë të përmendura më tej si Standardi i Performancës 5. Standardet e Performancës së BERZH-it përfshijnë parime që mungesa e dokumentacionit të pronësisë nuk skualifikon nga kualifikueshmëria për asistencë çdo pretendent ose pretendues si mbajtës të pronës, ndërsa sipas legjislacionit të Kosovës, theksohen mospërputhje me këtë parim. **Praktika është që pronat e paluajtshme duhet të shpërblehen pavarësisht nga vendndodhja e tyre në tokë private ose publike. Përdoruesit informalë të tokës të prekur nga humbja e pasurive dhe / ose përmirësimet e tokës do të marrin shpërblim në koston e plotë të zëvendësimit.**

Baseline dhe anketimet

Legjislacioni kosovar kërkon inventarizimin e pasurive të humbura. Nuk kërkon domosdoshmërisht anketime socio-ekonomike për identifikimin e të gjitha ndikimeve, përfshirë mjetet e humbura të jetesës. Megjithatë, politika e BERZH-it kërkon një vlerësim socio-ekonomik të ndikimeve nga marrja e tokës.

Për Projektin janë realizuar dëgjesa publike dhe anketime sociale (shih Shtojcën 3). Anketimi socio-ekonomik i përfunduar së fundmi (Shtator 2018) ndihmon për të kuptuar natyrën e ndikimeve, duke mundësuar kështu marrjen e të përshtatshme të kompensimit, duke përfshirë çdo ndihmë të veçantë të nevojshme. Anketimi baseline fillestar gjithashtu ofron informacione për monitorimin e marrjes së tokës më zotërim dhe risistemimit për të siguruar që njerëzit e prekur të mos mbeten më keq si rezultat i Projektit.

Ankesat

Ligji për shpronësimet mundëson ankimin gjatë dy fazave të procesit të shpronësimit. Gjatë fazës së parë pronarët mund të kundërshtojnë nevojën për shpronësim dhe ligjshmërinë e procesit. Gjatë fazës së dytë, personat e prekur mund të kundërshtojnë shkallën e paketës së shpërblimit. Ligji ekzistues nuk njih asnjë proces informal konsultimi jashtë mekanizmit të përmendur më sipër të ankimit me dy faza, megjithatë në praktikë konsultime të tilla informale zhvillohen si një mjet për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve.

Sipas PR5 të BERZH-it, kërkohet pasja e procedurave të përballeshme dhe të arritshme për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve nga palët e treta që vijnë nga risistemimi; mekanizma të tillë ankimi duhet të marrin parasysh disponueshmërinë e rekursit gjyqësor dhe mekanizmat tradicionalë të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve. Në raste të tilla, Projekti do të ofrojë një hap shtesë të përpjekjes për të zgjidhur një mosmarrëveshje të mundshme përveç mekanizmave ekzistues gjyqësorë.

Konsultimi publik

Legjislacioni kosovar kërkon konsultim publik zyrtar me personat e prekur. Sipas kuadrit kosovar, konsultimi i parë përqendrohet tek procesi i shpronësimit dhe përcaktimit të fushave me interes publik, ndërsa konsultimi i dytë ka të bëjë me kompensimin e përcaktuar nga Zyra e Vlerësimit të Pasurive të Paluajtshme.

Sipas kërkesave të performancës 5 dhe 10, konsultimi është një proces i vazhdueshëm. Përveç personave të prekur nga Projekti, gjithashtu komuniteti i gjerë informohet për Projektin dhe ndikimet

e lidhura me të dhe konsultohet në mënyrë të duhur dhe të përshtatshme. **Brenda kontekstit së marrjes së tokës në zotërim dhe risistemimit, kërkohet që personat e prekur të konsultohen në lidhje me të drejtat, shpërblimin dhe masat zbutëse, dhe të informohen plotësisht në lidhje me proceset e risistemimit dhe marrjes së tokës në zotërim, duke përfshirë të drejtat e tyre dhe mekanizmat e shpërblimit / ndreqjes.**

Për projektin janë realizuar disa konsultime publike (shih Shtojcën 3). Anketimi i fundit social për Projektin u zhvillua në 19-28 Shtator 2018.

Data e fundit

Data e fundit [cut off date] është data pas së cilës, personat që gjenden se banojnë në zonën e Projektit, nuk kanë të drejtë për shpërblimin e Projektit ose përfitime të tjera të risistemimit, ndërsa në mënyrë të ngjashme pasuritë e paluajtshme ose prodhimet bujqësore të krijuara pas datës së fundit nuk do të kompensohen.

Ligji i Kosovës për Shpronësimet parashikon se shpërblimi nuk do të paguhet për koston ose vlerën për ndonjë përmirësim të pronës pas datës kur vendimi për pranimin e një kërkesë për trajtimin e mëtejshëm të shpronësimit është publikuar në Gazetën Zyrtare, ose për çdo ndryshim në vlerën e tregut të pasurisë, ose pas datës së miratimit të vendimit që autorizon aktivitetet përgatitore ose datës së paraqitjes fillestare së kërkesës për shpronësim, cilado që të vjen e para. Data e fundit zbatohet për të drejtat ligjore zyrtare ose të njohshme mbi pronën (kategoria 1 dhe 2 e kualifikueshmërisë).

Sipas kërkesave të politikave të BERZH-it, data e përfundimit të censusit dhe inventarit të pasurive përfaqëson datën e fundit për kualifikueshmërinë. Personat që lëvizin drejt zonës së prekur nga projekti pas datës së fundit nuk do të kenë të drejtë të kualifikohen për kompensim dhe lloje të tjera të asistencës. Informacioni në lidhje me datën e fundit do të dokumentohet siç duhet dhe shpërndahet në të gjithë zonën e Projektit.

Për projektin nën studim, data e fundit konsiderohet 29 korriku 2019, kur përfunduan anketimet sociale shtesë në terren me pronarët e tokave dhe përdoruesit e parcelave të prekura.

Shpërblimi dhe transferimi i të drejtave të pronësisë

Legjislacioni i Kosovës specifikon se transferimi i pronësisë mbi pronën mund të bëhet vetëm pas përfundimit të procesit të shpronësimit dhe pagesës së shpërblimit. Shpërblimi duhet të përfundojë brenda dy vjetëve nga miratimi i Vendimit për Shpronësim.

Në mënyrë të ngjashme, sipas kërkesave të performancës së BERZH-it, projekti mund të marrë në posedim pronën pasi personave të prekur u është dhënë shpërblimi dhe ndihma të tjera.

Shpërblimi

Ndërsa Legjislacioni i Kosovës ofron një metodologji të detajuar për vlerësimin e pasurive të humbura, ai nuk ofron ndonjë udhëzim specifik në raste të tilla kur është i nevojshëm kthimi i mjeteve të jetesës. Kuadri i zhvilluar për të adresuar shpronësimin e tokës përfshin përmirësime të tokës siç janë përgatitja e kulturave dhe e tokës.

Projekti do të ndikojë tek mjetet e jetesës përmes marrjes së tokës së kultivuar bujqësore në zotërim. Në rastet kur toka e marrë në zotërim kultivohet, shpërblimi do të përfshijë si vlerën e tokës dhe shpërblimin për përgatitjen e kulturave dhe të tokës. Ndihma shtesë do të ofrohet sipas nevojës.

7. PARIMET KYCE TË SHPËRBLIMIT DHE ASISTENCËS

Parimet kryesore të marra përsipër nga ana e Ministrisë së Infrastrukturës në lidhje me shpërblimin dhe risistemimin, të lidhura me Projektin janë:

- Projektimet alternative të projektit janë vlerësuar për të shmangur ose të paktën minimizuar zhvendosjet fizike dhe ekonomike, d.m.th. përmes shtrirjes së rrugës, ndërtimit të mbikalimeve dhe nënkalimeve duke pasur parasysh modelet tradicionale të lëvizjes së njerëzve midis zonave nën dhe mbi rrugën e ardhshme, duke siguruar që asnjë prej vendbanimeve të mos mbetet pa akses pas ndërtimit të rrugës, etj.
- Personat u informuan për projektin dhe u ftuan të vijnë në komuna dhe të marrin informacione rreth shtrirjes së projektuar dhe ngastrave të prekura përgjatë saj. Dëgjesat publike janë organizuar për të informuar personat e prekur në mjediset e komunave përkatëse.
- Një anketim socio-ekonomik i personave të zhvendosur fizikisht është realizuar në vitin 2018. Ata janë organizuar në mënyrë që të anketojnë të gjithë personat e prekur dhe të vlerësojnë të gjitha ndikimet individuale, të sigurojnë informacionin baseline dhe të hartojnë masat e duhura të shpërblimit / risistemimit / kthimit të mjeteve të jetesës që përshkruhen në PVR.
- Anketimi socio-ekonomik u njoftua publikisht, informacionet u shpallën pranë Komunave dhe disa pronarë të pjesëve të tokës u informuan gjithashtu drejtpërdrejt gjatë anketimeve të ekipeve mjedisore, sociale dhe të IPF6. Sidoqoftë, nëse shumica e pronarëve të ndërtesave të prekura u paraqitën në komuna për të plotësuar pyetësorët, vetëm një sasi shumë e vogël e pronarëve të tokave dhe përdoruesve morën pjesë në seancat e anketimit socio-ekonomik që u mbajtën në Shtator 2018.
- Për rrjedhojë u vendos të kryheshin anketime sociale shtesë në terren në verën e vitit 2019, të konsideruara si një census si i pronarëve të tokave dhe personave që nuk kanë asnjë të drejtë juridike të njohshme ose kanë pretendime mbi tokën që ata kanë zënë (përdoruesit informalë); dita e fundit e këtij anketimi social është data e fundit e Projektit.
- Konsultimet janë organizuar në Komunitat e Projektit dhe informacioni u është dhënë personave të prekur.
- Plani i Detajuar i Marrjes në Zotërim dhe i Risistemimit (PVR) në përputhje me PR 5 do t'i nënshtrohet konsultimit publik në vitin 2019. Çdo informacion/ të dhëna mbi pronat e prekura dhe personat e përfshirë në PVR do të trajtohen si informacione konfidenciale dhe nuk do të bëhen publike nga Ministria, komunat dhe / ose BERZH-i. PVR bazohet në informacione të përditësuara të besueshme dhe përfshin informacione bazë për Projektin, ndikimet e Projektit, personat dhe pasuritë e prekura, të drejtat për të gjitha kategoritë e personave të prekur, si dhe çdo çështje ligjore në lidhje me risistemimin apo çdo dallim midis legjislacionit të Kosovës dhe PR 5. Anketimi socio-ekonomik baseline dhe censusi për PVR kanë identifikuar përdoruesit zyrtarë të tokës / pronave.
- Shpërblimi për të gjitha pasuritë e prekura do të sigurohet në koston e plotë të zëvendësimit.

- Të gjithë pronarët, ata që e kanë zënë dhe përdoruesit e tokës së prekur në kohën e datës së fundit, qoftë me ose pa të drejta të pronësisë të njohura plotësisht, kanë të drejtë të kualifikohen për shpërblim dhe / ose asistencë, siç përshkruhet në Matricën e të Drejtave (shih Kapitullin 9). **Data e fundit** është përcaktuar data 29 Korrik 2019, data e përfundimit të anketave sociale shtesë në terren. Të gjitha investimet në prona të kryera pas kësaj date nuk do të merren në konsideratë për kompensim në procesin e vlerësimit. Për personat që nuk kanë të drejta ligjore ose pretendime për tokën që ata kanë zënë, data e fundit për vlerën e pronave të prekura do të jetë data e vlerësimit të pasurive të tyre të prekura.
- Zënia i përkohshëm i tokës për qëllime ndërtimi do të shpërblehet në përputhje me Ligjin për shpronësimin e pasurive të paluajtshme, siç përcaktohet në Matricën e të Drejtave (shih Kapitullin 9).
- Standardet e jetesës dhe / ose mjetet e jetesës së personave të prekura do të rikthehen dhe do të përmirësohen potencialisht, në një periudhë sa më të shkurtër të jetë e mundur.
- Zgjidhjet e negociuara do të kryhen aty ku është e mundur për të ndihmuar në shmangien e nevojës për të përdorur autoritetin qeveritar për të larguar njerëzit me forcë.
- Asistencë specifike do t'u ofrohet grupeve vulnerabël përmes anketimit socio-ekonomik. Personat dhe komunitetet e prekura nga projekti do të pajisen me informacion dhe do të konsultohen për të lehtësuar pjesëmarrjen e tyre të hershme dhe të informuar në procesin e vendimmarrjes në lidhje me marrjen e tokës në zotërim.
- E gjithë ndihma për shpërblim dhe rikthim të mjeteve të jetesës do të ofrohet në mënyrë të barabartë për burrat dhe gratë;
- Vlerësimi zyrtar i pronave / përmirësimeve të tokës do të kryhet nga vlerësues të certifikuar të caktuar nga Zyra për Vlerësimin e Pronave të Paluajtshme (Departamenti i Tatimit mbi Pronën në Ministrinë e Financave) ose nga vlerësuesit e certifikuar të përzgjedhur.
- Shpërblimi do të sigurohet para marrjes në posedim të pasurive të marra në zotërim, kur është e mundur, dhe si rregull para ndodhjes së zhvendosjes fizike dhe ekonomike. Çështjet në lidhje me pagesën e kompensimit në të holla do të diskutohen dhe bien dakord me pronarët dhe të gjithë anëtarët e prekura të familjeve. Kompensimi në para do të paguhet plotësisht në llogaritë bankare të përcaktuara nga pronarët, me marrëveshje të të gjithë anëtarëve të prekura të familjes. Në rastet kur ka më shumë se një pronar të pronës (d.m.th bashkëpronësia e çifteve të martuara), shumat e shpërblimit do të ndahen dhe do të paguhen në llogaritë bankare që ata specifikojnë.
- Do të zbatohet një mekanizëm ankimi përmes të cilit të gjithë personat e prekura mund të paraqesin ankesat e tyre në lidhje me shpërblimin dhe risistemimin dhe të presin një përgjigje në kohë;
- Monitorimi i të gjitha aktiviteteve të shpërblimit, risistemimit dhe rikthimit të mjeteve të jetesës do të kryhet rregullisht. MIT do të monitorojë zbatimin e procesit të marrjes së tokës në zotërim, si përmes marrëveshjeve të brendshme, zyrtare institucionale, ashtu edhe përmes një monitoruesi të pavarur, të jashtëm. MIT do të inkurajojë edhe institucionet e tjera, organizatat ndërkombëtare dhe OJQ-të lokale që të përfshihen në monitorimin e procesit (shih Kapitullin 14 për detaje).

8. KUALIFIKIMI PËR SHPËRBLIM DHE ASISTENCË

Të gjithë individët që kanë zënë tokën e prekur nga projekti kanë të drejtë të shpërblehen / ose tu rikthehen mjetet e jetesës ose asistencë tjetër, siç përshkruhet në Matricën e të Drejtave, në pjesën e mëposhtme.

8.1 Personat me të drejta ligjore formale dhe me të drejta që janë të njohshme sipas ligjit kombëtar

Personat me të drejta ligjore formale regjistrohen në Kadastër dhe këto informacione do të përditësohen në përputhje me legjislacionin kombëtar kur procesi i shpronësimit të fillohet nga Autoriteti i Shpronësimit. Personat me një pretendim që është i njohur apo i njohshëm sipas legjislacionit kombëtar gjithashtu janë ftuar në seancë dhe Kadastra është përditësuar siç duhet. Në rast mosmarrëveshjes, personat e prekur mund t'i drejtohen gjykatave për zgjidhjen e tyre, të cilat duhet të përpunohen para miratimit të vendimit të shpronësimit. Shembuj të personave me një pretendim që është i njohur apo është i njohshëm sipas legjislacionit kombëtar, përfshijnë trashëgimtarë të pronarëve të vdekur, persona që kanë blerë prona me një kontratë të vlefshme të shit-blerjes, megjithatë, nuk kanë transferuar të drejtat pronësore në emrin e tyre në Kadastër dhe të ngjashme.

8.2 Persona pa të drejta ligjore formale mbi tokën që ato kanë zënë, në kohën e censurit

Data e përfundimit të anketimit mbi përdoruesit informalë përkon me datën e fundit (29.07.2019), që do të thotë se çdo individ / familje që përdor / zë tokën e prekur nga Projekti (pa të drejta ose pretendime ligjore) pas kësaj date, nuk kanë të drejtë për shpërblim dhe / ose asistencë për rikthimin e mjeteve të jetesës. Shembuj të personave pa të drejta ose pretendime ligjore përfshijnë persona që kanë ndërtuar hambarë ose çdo strukturë tjetër në tokë publike ose ata që janë duke kultivuar tokë publike apo edhe tokë private, pa dijeninë dhe / ose miratimin e pronarit. Persona të tillë nuk do të kenë të drejtë për shpërblim për tokën, pasi ata nuk janë pronarë të saj, megjithatë ata do të kenë të drejtë për shpërblim për pasuritë që janë pronë tyre për shembull, vlerën e ndërtimit të strukturave, kulturave, pemëve, etj.

Identifikimi fillestar është kryer nga ekspertë të mjedisit të IPF6 të cilët po zbatonin anketimin mjedisor dhe kanë intervistuar persona në terren në lidhje me ndërgjegjësimin e tyre për Projektin dhe të drejtat e tyre. Personat e identifikuar si të prekur nga Projekti u ftuan të marrin pjesë në Dëgjesat Publike të cilat u organizuan në Komunitet e tyre. Atyre gjithashtu iu sugjerua që të shkonin pranë Komunitetit për të kërkuar informacione të mëtejshme.

Anketimi i parë socialë u organizua në Shtator 2018. Informacioni për kohën dhe vendndodhjen e anketimit socio-ekonomik u publikua dhe dokumentacioni (VNMS dhe Detajet e Projektimit) u ofrua pranë komunitetit dhe ishte në dispozicion për tu njohur me të. Përveç shpalljes publike dhe njoftimeve të publikuara në Komunitet, pronarët e ndërtesave ishin u njoftuan me ftesa me shkrim për t'u siguruar që ata të merrnin dijeni mbi anketimin. Pronarët e tokave u informuan publikisht dhe u pritën të vinin gjithashtu, dhe disa individë u paraqitën në seancë.

Familjet dhe shumica e përdoruesve të tokës që morën pjesë në anketimin socio-ekonomike u intervistuan dhe pyetësorët u plotësuan. Asnjë përdorues informal nuk u identifikua gjatë këtij anketimi. Masat për identifikimin e përdoruesve të mundshëm informale të tokës gjatë implementimit të PVR dhe zgjidhjes së ankesave janë propozuar në Matricën e të Drejtave.

Gjatë anketimit së dytë social, të kryer në periudhën Qershor-Korrik 2019 nga NjZP dhe përfaqësuesit e IPF6, përdoruesit u kontaktuan ose në shtëpinë e tyre ose në parcelën e prekur dhe rreth 20% u intervistuan. Në të njëjtën kohë, dokumentacioni për raportet e shpronësimit u përgatit nga ekspertë të autorizuar të MeF-së. Familjet dhe pronarët e tokave u informuan për të drejtat e tyre dhe aktivitetet e mëtutjeshme që do të kryheshin nga NjZP gjatë implementimit të PVR.

50 përdorues informale, qiramarrës informale të parcelave të tokës të shpronësuara, u identifikuan gjatë anketimeve në terren të kryera në Korrik 2019.

8.3 Grupet vulnerabël

Disa individë ose grupe konsiderohen më vulnerabël se shumica e popullatës së prekur dhe, nëse preken nga Projekti, kërkojnë zbatimin e masave të veçanta të rikthimit të mjeteve të jetesës dhe / ose asistencës. Grupe të tilla mund të përfshijnë:

- Përdoruesit informale të tokës së prekur që nuk kanë burime të të ardhurave ose pasuri të tyre;
- Pronarë të strukturave banuese informale (të ndërtuara pa leje ndërtimi), pa pronë tjetër ose vend tjetër për banim;
- Persona të Prekur nga Projekti që jetojnë nën kufirin e varfërisë ose nën kufirin e varfërisë ekstreme, pragjet përkatësisht të përcaktuara në 1.82 € dhe 1.30 € për ekuivalentin e të rriturve në ditë ¹² për Kosovën në 2015;
- Personat që varen nga toka e prekur për të ardhura / mjete jetese dhe është toka e vetme që ata zotërojnë ose përdorin;
- Familje me një kryefamiljar të moshuar, familje me një prind beqar, familje me shumë anëtarë, etj., të cilët duhet të zhvendosen fizikisht;
- Personat të cilët do të preken nga zhvendosjet fizike dhe / ose ekonomike, statusi socio-ekonomik i të cilëve është i ulët, për shembull përfituesit e mirëqenies sociale;
- Personat analfabetë që mund të kenë vështirësi për të aksesuar informacione rreth Projektit dhe marrjes së tokës në zotërim ose për të kuptuar kontratat dhe dokumente të tjera të rëndësishme, etj.

Rezultatet e intervistave tregojnë se asnjë prej familjeve të anketuara nuk kanë pretenduar se kanë persona me aftësi të kufizuara në familjet e tyre.

8.3.1 Pronarët serbë

Anketimi socio-ekonomik tregon se një pjesë e rëndësishme e familjeve dhe pronarëve të tokave i përkasin etnisë serbe. Ata janë larguar nga rajoni dhe statusi i pronësisë së pronave të tyre ka qenë më së shumti i paqartë. Disa (4) prej familjeve kanë shitur pronat e tyre dhe shumica e familjeve të

¹² Varfëria e konsumit në Republikën e Kosovës 2012-2015, Banka Botërore, 2015

kontaktuara, të cilët janë akoma pronarë të tokave, nuk kishin qenë të informuar për procesin e vazhdueshëm të shpronësimit dhe nuk ishin kontaktuar nga MeF ose ndonjë autoritet tjetër kosovar. **Ata duhet të konsiderohen si një grup vulnerabël në kuadrin e këtij Projekti.** Rezultatet e anketimit përkatëse të IPF6 i bashkëngjiten këtij PVR (Shtojca 2).

Shpërblimi i kësaj kategorie të PPP, veçanërisht i vështirë për t'u informuar dhe ndjekur pasi shumica e tyre jetojnë jashtë territorit të Kosovës, duhet të monitorohet me kujdes gjatë zbatimit të PVR. Asistencë e posaçme duhet t'u ofrohet të gjithë individëve në procedurën administrative të nevojshme për të provuar pronësinë e PPP dhe në lëvizjen e sigurt në territorin e Kosovës, gjatë trajtimit të çështjeve administrative. Kjo asistencë do të ofrohet nga NjZP të këtij Projekti, të vendosur pranë MIT të Kosovës, me ndihmën e komunave përkatëse. NjZP do të ndihmojë pronarët serbë që jetojnë jashtë vendit për të marrë një ndihmë asistencë në distancë (me telefon, e-mail, etj,) sa më shumë që të jetë e mundur. Nëse është i nevojshëm një udhëtim në komunat e prekura për një arsye administrative të lidhur me projektin, NjZP do të ndihmojë pronarët serbë të prekur me logjistikën/organizmin e udhëtimit. NjZP do të marrë gjithashtu masa të përshtatshme për të siguruar që kjo kategori e personave vulnerabël të mund të ndihmohet nga persona që flasin gjuhën serbe gjatë vizitave në komunat e prekura ose nga NjZP. Të gjithë personat që i përkasin kësaj kategorie të Personave Vulnerabël të kontaktuar deri më tani kanë treguar që mënyra më e mirë për të rikthyer mjetet e tyre të jetesës do të ishte që të shpërbleheshin financiarisht për ndërtesat e tyre ose humbjet e tokës.

IPF6 do të vazhdojë të bëjë çdo përpjekje derisa të gjithë personat vulnerabël të kësaj kategorie të jenë të informuar në lidhje me projektin. IPF6 i sugjeron NjZP PIU kontaktojë përfaqësuesit e duhur të komunitetit serb që jetojnë në Kosovë gjatë zbatimit të PVR, për të monitoruar shpërblimin e këtij grupi vulnerabël në një mënyrë të kënaqshme.

8.3.2 Përdoruesit informalë

Përdoruesit informalë të prekur nga ky projekt janë ose qiramarrës që kultivojnë tokën e një personi tjetër në bazë të një marrëveshje verbale ose në situatën kur kalimi i parcelës përkatëse ndërmjet anëtarëve të familjes nuk është përpunuar zyrtarisht. Profili i tyre socio-ekonomik përshkruhet në seksionin 5.2.3. PPP –të që i përkasin kësaj kategorie të personave vulnerabël janë treguar që ata preferojnë të shpërblehen me para, kur janë intervistuar nga NjZF.

Ata gjithashtu duhet të marrin vëmendje të veçantë nga NjZP për t'i ndihmuar ata për trajtimin e çështjeve administrative për tu shpërblyer sipas standardeve të BERZH-it.

Tabela 8.1: Personat vulnerabël të prekur nga Projekti¹³

Kategoria	Numri i PPP në këtë kategori	Preferenca e shpërblimit
Pronarë serbë të ndërtesave	58	Shpërblim financiar
Pronarë serbë të tokave	14	Shpërblim financiar
Përdorues informalë	50	Shpërblim financiar

¹³ Rezultatet të nxjerra nga rezultatet e anketimeve të ndryshme sociale të zbatuara nga NjZP dhe IPF6 në periudhën kohore të Projektit

Personat e prekur / familjet dhe pronarët e tokave (zyrtarë / informale) të cilët kanë nevojë për ndihmë dhe janë identifikuar më vonë, gjatë zbatimit të PVR, do të marrin ndihmën e duhur nga autoritetet lokale. Këto raste dhe masat / ndihma e zbatuar do t'i raportohen BERZH-it nga NjZP dhe MeF. Llojet e ndihmës / masave të mundshme janë dhënë në seksionin 10 të PVR.

9. MATRICA E TË DREJTAVE

Tabela 9.1: Matrica e të drejtave

Lloji i humbjes / ndikimi	Kategori i PPP	Numri i PPP në këtë kategori	Të drejtat
HUMBJE TË PËRHERSHME /NDIKIME PËRPARA NDËRTIMIT			
<p>Humbje e përhershme e strukturave, tokës bujqësore, tokës pyjore dhe / ose kullotave.</p> <p>Për përdoruesit e tokës (zyrtarë dhe informale), kjo i referohet aksesit në tokë në pronësi private ose në tokë / burime publike.¹⁴</p>	Pronari i tokës	907	Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit OSE Zëvendësim i ndërtimit, tokë bujqësore, banimi, tokë pyjore dhe/ose kullota
	Sipërfaqja e rezervuar e rrugës	Për tu identifikuar	Shpërblim për dallimin ndërmjet ndërtimit dhe tokës bujqësore
	Përdoruesi formal (i.e. qiramarrësi) i tokës	844	Informacion në lidhje me marrjen e tokës në zotërim së paku tre muaj përpara hyrjes në tokë, për t'i mundësuar qiramarrësit të gjejë tokë tjetër me qira.
	Përdoruesi formal i tokës	50 – duke përdorur 105 parcela	Ministria të identifikojë ekzistencën e tokës shtetërore aty pranë gjatë zbatimit të PVR, nëse identifikohen përdoruesit informale, këto pjesë do të jenë në dispozicion për shpërblim. Do të merret asistencë për të identifikuar tokën zëvendësuese / burimet për përdorim. Toka zëvendësuese nga shteti do të jetë në përdorim, me një garanci të mbajtjes me qira për një minimum prej 5 vjetësh.
Tokë pa zot (një pjesë e një ngastre toke që do të lihet si pjesë e mbetur pas shpronësimit, për të cilën pronari nuk ka interes ekonomik për të vazhduar përdorimin)	Pronari i tokës	Për tu identifikuar gjatë zbatimit të PVR	

¹⁴ Kufizime që rezultojnë në humbjen nga ana e personave të aksesit të pasuritë fizike apo burimet natyrore nuk mbulohen nga Ligji për Shpronësimin.

Lloji i humbjes / ndikimi	Kategori i PPP	Numri i PPP në këtë kategori	Të drejtat
			Nëse një kërkesë e pronarit të prekur të tokës është bërë dhe është deklaruar si e justifikuar bazuar në raportin e vlerësimit të ekspertit: Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit. Pronarët e tokave do të kontaktohen dhe njoftohen për të drejtën për shpërblim në koston e plotë të zëvendësimit. Ata gjithashtu do të informohen për procedurën për të bërë kërkesë.
Humbja e kulturave vjetore	Pronari i prodhimeve bujqësore	238	Shpërblim në para për humbje të kulturave /bimëve vjetore në koston e plotë të zëvendësimit. Shpërblim i llogaritur për kategori të ndryshme të bimëve sipas Udhëzimit Administrativ të MeF - Nr.02 / 2015 për miratimin e metodave teknike të vlerësimit dhe kriteret për llogaritjen e shumës së shpërblimit për pasuritë e paluajtshme të shpronësuara dhe dëmet në lidhje me shpronësimin (dokumenti bashkëlidhur PVR-së - Shtojca 6).
Humbja e kulturave dhe pemëve shumëvjeçare	Pronari i kulturave dhe pemëve	110	Shpërblim në para për humbjen e të ardhurave për periudhën e kërkuar për të arritur një nivel të ngjashëm të produktivitetit të kulturës përkatëse. Shpërblim i llogaritur për kategori të ndryshme të bimëve sipas udhëzimit administrativ të MeF - Nr.02 / 2015 për miratimin e metodave të vlerësimit teknik dhe kriterëve për llogaritjen e shumës së kompensimit për pasuritë e paluajtshme të shpronësuara dhe dëmet në lidhje me shpronësimin.
Humbja e strukturave jo banimi (gardhe, plevica hangarë, etj.) dhe infrastruktura (ujitja)	Pronar i strukturës jo-për banim dhe infrastrukturës	Për tu identifikuar	Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit Dhe Ndihmë [allowance] për lëvizjen për pasuritë e luajtshme apo asistencë për ti lëvizur ato (nëse është e nevojshme)
Humbja e strukturave të biznesit (dyqane, hapësira zyre, punishte apo të ngjashme)	Pronar i strukturës së biznesit	3	Shpërblim për strukturën në koston e plotë të zëvendësimit DHE ndihmë për lëvizjen për pasuritë e luajtshme apo asistencë për ti lëvizur ato (nëse është e nevojshme). Ose Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit Ose zëvendësim i strukturës së biznesit

Lloji i humbjes / ndikimi	Kategori i PPP	Numri i PPP në këtë kategori	Të drejtat
Humbja e shtëpive të banimit (zhvendosja fizike) ¹⁵	Pronar i shtëpisë	15 shtëpi të banuara aktualisht	Ndihma për risistemimin, duke përfshirë ndihmë për lëvizje apo ndihmën për të lëvizur DHE, ose zëvendësimi i strukturës së banimit me vlerë të barabartë ose më të lartë (me karakteristika ekuivalent ose më të mira dhe avantazhe të vendndodhjes) OSE Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit Nëse pronari nuk ka vend tjetër të banimit dhe vlera e shtëpisë është aq e ulët sa që personi i prekur dhe familja e tij / saj nuk mund të risistemohen në banesa të përshtatshme siç kërkohet nga BERZH-i, familja e prekur ka të drejtë për: Një zgjedhje të opsioneve për strehim të përshtatshëm me sigurinë e qiramarrjes (p.sh. strehimi social).
	Përdorues formal/ informal (dmth. Qiramarrës) i shtëpisë	25 familje	Informacion në lidhje me marrjen e shtëpisë në zotërim të paktën gjashtë muaj para prishjes, për të mundësuar qiramarrësit të gjejë strehim tjetër DHE Ndhimë për risistemim, ndihmë lëvizje ose asistencë për të lëvizur dhe për gjetjen e akomodimit (p.sh. strehimi social).
Humbja e të ardhurave të biznesit dhe /ose burimeve të mjeteve të jetesës e shoqëruar me humbjen e tokës ¹⁶	Pronarë (biznes ose aktivitet ekonomik formal ose informal)	7	Shpërblim në para për humbjen e të ardhurat neto gjatë periudhës së tranzicionit (deri në rivendosjen e veprimtarive të biznesit / ekonomike në një vendndodhje tjetër) DHE Ndhimë për rikthimin e mjeteve të jetesës

¹⁵ Ligji për Shpronësimin nuk parashikon kompensim në natyrë, dhe për këtë arsye siguri i banesave adekuate me sigurinë e qiramarrjes dhe nuk përfshin ndonjë dispozitë për vendet e risistemimit.

Ata që nuk kanë një të drejtë ligjore që mund të njohët ose kanë pretendime mbi tokën që ata kanë zënë duhet të marrin shpërblim për strukturat që ata zotërojnë dhe kanë zënë dhe për çdo përmirësim tjetër të tokës në koston e plotë të zëvendësimit dhe një zgjedhje të opsioneve për strehim të përshtatshëm me sigurinë e qiramarrjes dhe asistencë për risistemimin.

Ligji për Shpronësimin nuk rregullon procedurën e trajtimit të pronarëve të pronave në mungesë dhe nuk përmban asnjë masë për të siguruar që të drejtat e këtyre pronarëve të informohen në kohë dhe siç duhet për çdo veprim administrativ të ndërmarrë kundër pronës së tyre dhe për mjetet ligjore.

¹⁶ Ligji për Shpronësimin nuk e njeh zhvendosjen e ekonomike. Gjithashtu, Ligji fokusohet tek shpërblimi, jo tek humbja, rikthimi apo përmirësimi i mjeteve të jetesës.

Lloji i humbjes / ndikimi	Kategori i PPP	Numri i PPP në këtë kategori	Të drejtat
Humbja e vendeve të punës	Punëmarrësit	5	Ndihmë ndaj punonjësve në bashkëpunim me Institutin për punësimin në çdo komunë për të gjetur mundësi punësimi të disponueshme. Pagesa e tranzicionit në formën e shpërblimit të barabartë me pagën mujore që përkon me numrin e muajve kur biznesi nuk është aktiv, deri në maksimum 6 muaj.
TEMPORARY LOSSES/IMPACTS DURING CONSTRUCTION			
Humbja e përkohshme e ndërtimeve, tokës bujqësore, tokës pyjore dhe / ose kullotave. Për përdoruesit e tokës, kjo i referohet aksesit në tokë në pronësi private ose tokë / burime publike Shënim: për humbjen e kulturave / bimëve / pemëve, shihni humbjet e përhershme.	Pronari	Për tu identifikuar	Shpërblim në para në koston e plotë të zëvendësimit për të drejtën e përdorimit të tokës sipas kontratës, për periudhën e përdorimit të tokës DHE Rivendosija e tokës pas përdorimit.
	Përdorues formal (p.sh. qiramarrës)	Për tu identifikuar	Informacion në lidhje me blerjen e tokës së paku tre muaj përpara hyrjes në tokë, për t'i mundësuar qiramarrësit të gjejë tokë tjetër me qira.
	Përdorues informal	Për tu identifikuar	Ndihmë për të identifikuar tokën zëvendësuese / burimet zëvendësuese për përdorim, përpara hyrjes në tokë.
Humbje e përkohshme e të ardhurave të biznesit dhe/ose burimeve të mjeteve të jetesës (zhvendosje ekonomike) e shoqëruar me: <ul style="list-style-type: none"> Humbja e dhe/ose aksesit më i vështirë tek toka mbi rrugën e propozuar për bujqësi apo përdorime të tjera të tokës, për shembull, kullotja e kafshëve, mbledhja e kërpudhave, mbledhje e çajit apo e barishteve dhe të ngjashme Ndikime të shqetësimeve të lidhura me ndërtimin (zhurma, pluhuri) tek aktivitetet e turizmit ose aktivitete të tjera Dëmtimi/ndërprerje e përkohshme tek infrastruktura (për shembull, sisteme të ujitjes) 	Pronari (aktivitet biznesi ose aktivitet ekonomik/ formal ose informal ose i mjeteve sigurimit të mjeteve të jetesës)	Për tu identifikuar	Shpërblim në para për humbjen e të ardhurave neto (ose të ardhurat informale të vlerësuara dhe/ ose humbjen e mjeteve të jetesës) gjatë periudhës së ndërprerjes Dhe Ndihmë për rikthimin e mjeteve të jetesës

Lloji i humbjes / ndikimi	Kategori i PPP	Numri i PPP në këtë kategori	Të drejtat
<ul style="list-style-type: none"> Çdo aktivitet tjetër i Projektit 			
HUMBJET /NDIKIMET TEK GRUPET E CENUESHME			
<p>Çdo humbje / ndikim tjetër i veçantë tek grupet vulnerabël¹⁷, e shoqëruar me marrjen e tokës në zotërim për Projektin, të identifikuar gjatë zhvillimit të PVR.</p>	Grupet /individët vulnerabël	<ul style="list-style-type: none"> Rreth 60 pronarë të tokës dhe të ndërtesave nga etnia Serbe 50 përdorues informale të tokës së shpronësuar 	Masa të posaçme për pjesëmarrje, kompensim, risistemim dhe rikthim të mjeteve të jetesës efektive, për tu përcaktuar në PVR /LRP.

¹⁷ Ligji për Shpronësimin nuk parashikon ofrimin e kostove të zhvendosjes dhe asistencë specifike të risistemimit për grupet vulnerabël.

10. SHPËRBLIMI DHE ASISTENCA

10.1 Zbatimi i censusit, anketimit të pasurive dhe anketimit socio-ekonomik

Sipas procedurës së shpronësimit, Autoriteti Shpronësues fton të gjitha palët që nuk janë të kënaqura me shpërblimin e ofruar ose kanë ndonjë interes tjetër për të plotësuar një formular ankese. Çështjet e kualifikueshmërisë për shpërblim do të zgjidhen në mënyrë miqësore nëse është e mundur. Në rastet kur zgjidhja miqësore nuk mund të arrihet midis palëve të prekura dhe Autoritetit Shpronësues, palët e prekura do t'i drejtohen gjykatave.

Regjistrimi fillestar i personave që nuk kanë të drejtë ligjore ose pretendim që mund të njihet mbi tokën që ata kanë zënë në zonën e prekur nga Projekti, është kryer përmes realizimit të censusit / anketimit socio-ekonomik në vitin 2018. Hapi i parë ishte ftesa drejtuar njerëzve për të ardhur në Komuna për intervista. Meqenëse përdoruesit e tokës nuk u përgjigjën në përqindje të kënaqshme, ekipet shkuan në terren dhe vizituan familjet dhe përdoruesit e tokës në pronat e tyre. Meqenëse numri i përdoruesve të identifikuar të tokës ende u dëshmuar të ishte pamjaftueshëm, anketimi social u përsërit gjatë përgatitjes së Studimit të Shpronësimit në Qershor-Korrik 2019 me qëllim të identifikimit të përdoruesve informalë të tokës.

Data e anketimit të parë socio-ekonomik ishte data e fundit për kualifikimin, që do të thotë se personat që zënë tokë në zonën e prekur pas kësaj date, nuk kanë të drejtë kualifikohen për shpërblim dhe / ose asistencë.

Me Studimin e Shpronësimit, plotësohet një inventar i pasurive. Inventari i pasurive ofron informacion të detajuar mbi ngastrën e prekur të tokës (sipërfaqja totale dhe sipërfaqja që duhet të merret në zotërim, përdorimi i tokës, kategoria e tokës) dhe të gjitha pasuritë e vendosura në të (kulturat, pemët, pemishtet, strukturat, bizneset, etj.), si ato të regjistruara në Kadastër dhe ato që nuk janë.

Një anketim socio-ekonomik (seksioni 5 i këtij PVR) është realizuar nga anketues të trajnuar, duke mbuluar **njerëz / familje të prekura**. Këto anketime shërbejnë si një mjet për krijimin e një baze fillestare [baseline] për individët / familjet e prekura që do të ndihmojnë në identifikimin e rëndësisë së ndikimeve dhe zhvillimin dhe zbatimin e mënyrave efektive dhe të përshtatshme për risistemimin e njerëzve dhe rikthimin ose përmirësimin e mjeteve të jetesës së tyre.

Kërkesat e Projektit për marrjen e tokës së Projektit prekin 1111 parcela prej 355 ha.

Anketimi gjithashtu përfshin çështje mbi informacionin bazë të familjes (emrat, moshat, seksin, statusin arsimor të anëtarëve të familjes dhe çfarëdo vulnerabiliteti), si dhe pyetje në lidhje me standardin ekzistues të jetesës dhe burimet e të ardhurave / mjeteve të jetesës, me zgjedhje të preferuara për shpërblim dhe asistencë.

Në varësi të llojit të ndikimit dhe kategorisë së cilës i përkasin, personat e prekur do të kenë të drejtë për shpërblim në para për pasuritë e prekura dhe / ose asistencë për risistemimin /rikthimin e mjeteve të jetesës, siç paraqitet në Matricën e të Drejtave (shih Seksionin 9).

10.2 Shpërblimi për tokën, kulturat, bimët, pemët

Nivelet e shpërblimit për tokën e prekur nga Projekti (bujqësore, tregtare dhe banimi) do të përcaktohen në bazë të një vlerësimi i cili do të bëhet nga një vlerësues i pavarur dhe i aprovuar nga Ministria e Financave.

Sipas ligjit, vlerësuesi i pavarur kryen një vlerësim të transaksioneve të regjistruara të tregut në zonat e prekura për të përcaktuar vlerën e tregut të tokës. Në mungesë të një informacioni të tillë, vlerësuesi përcakton koston e zëvendësimit të tokës, e cila përcaktohet si vlera e tokës në afërsi të tokës së prekur, me një potencial prodhimi ose përdorimi të barabartë, me infrastrukturë dhe shërbime të ngjashme ose të përmirësuara, plus koston e përgatitjes së tokës në nivelin e ngjashëm me atë të tokës së prekur, plus koston e çdo tarife të regjistrimit dhe transferimit. Nëse të dyja metodat mund të aplikohen, zgjidhet metoda që siguron norma më të larta.

Personat e prekur mund të zgjedhin të marrin kompensim në para ose tokë zëvendësuese (toka me madhësi dhe cilësi të barabartë).

Toka komunale do t'i kompensohet bashkisë përkatëse sipas ligjit. Personat / ndërmarrjet që marrin me qira tokën komunale do të njoftohen për marrjen në zotërim të planifikuar dhe do të ndihmohen për të gjetur tokë tjetër me qira. Nëse sipërfaqja e tokës që do të merret në zotërim nuk është domethënëse, kontratat e tyre me qira do të ndryshohen për të pasqyruar sasinë e zvogëluar të tokës për qira.

Pronarët e kulturave, bimëve dhe pemëve janë informuar për datën e fundit gjatë sondazheve të ndryshme sociale të zbatuara nga IPF6 dhe NjZP. Kulturat, bimët dhe pemët do të korren para marrjes në zotërim, por nëse kjo nuk është e mundur, ato do të shpërblehen në para me çmimet e tregut. Pemët që sjellin frutat dhe ato jo-produktive shpërblehen siç paraqitet në Matricën e të Drejtave (shih Seksionin 9)

Për të korrat dhe bimët e mbjella pas datës së fundit pronarët do të informohen kur është planifikuar fillimi i punimeve, kështu që të kulturat të mund të korren përpara fillimit të punimeve.

10.3 Kompensimi për strukturat e banimit, tregtare dhe jo –për- banim

Kompensimi për strukturat e banimit, komerciale dhe jo- për- banim (strukturat ndihmëse dhe përmirësimet e bëra në tokë siç janë gardhet, strehëzat e kafshëve, pompat e ujit, kanalet e ujitjes, etj.) vlerësohet në bazë të kostove të plota të zëvendësimit në ditën e vendimit të shpronësimit. Kostoja e plotë e zëvendësimit përcaktohet bazuar në çmimin e tregut të përditësuar me kostot e transaksionit dhe kosto të tjera që mundësojnë rikonstruksionin e plotë të pasurive në një vend tjetër.

Strukturat e regjistruara dhe të paregjistruara kompensohen në mënyrë të barabartë, si dhe strukturat e ndërtuara në tokë që nuk i përket pronarit të strukturës (që mund të jetë tokë private që i përket dikujt tjetër ose tokës publike). Strukturat e prekura do të vlerësohen individualisht, për të vlerësuar cilësinë e tyre (cilësinë e materialeve të përdorura) si dhe madhësinë e tyre.

Personat që banojnë në pronat e prekura mund t'u sigurohet pagesa e vështirësisë, për të lehtësuar lëvizjen e tyre. Pagesa e vështirësisë përcaktohet me ligj.

10.4 Kompensimi për humbjen e të ardhurave

Nëse marrja në zotërim e strukturave tregtare shkakton humbje të të ardhurave nga biznesi, pronari i prekur do të marrë shpërblim për të ardhurat neto të humbura gjatë periudhës së tranzicionit, d.m.th. deri në rivendosjen e aktiviteteve të biznesit në të njëjtin vend (në rast të bizneseve të marra në zotërim pjesërisht) ose në një vendndodhje tjetër (në rast të bizneseve të marra në zotërim plotësisht). Ky shpërblim do të sigurohet për çdo muaj që biznesi është bërë jo -aktiv, maksimumi deri në 6 muaj.

Llogaritja e të ardhurave neto të humbura do të bazohet në të dhënat tatimore të kryera nga vlerësuesi zyrtar, ose nëse dokumente të tilla nuk janë të disponueshme (biznese informale), një vlerësim i të ardhurave neto (në muaj, javë, ditë, sipas rastit) dhe / ose humbja do të bëhet bazuar në të ardhurat lokale të krahasueshme nga aktivitete të ngjashme formale të fitimit të të ardhurave.

Kur personi i prekur është punonjës i një biznesi aktiv të prekur, ai / ajo do të ketë të drejtë për shpërblim të barabartë me pagat mujore për numrin e muajve kur biznesi nuk është aktiv, deri në maksimum 6 muaj. Shuma gjithashtu do të merret nga të dhënat e biznesit dhe të tatimeve, ose nëse të dhënat e tilla nuk janë të disponueshme (punonjësit informale), ajo do të jetë e barabartë me pagën minimale zyrtare.

10.5 Asistenca për rikthimin e mjeteve të jetesës

Në rast se pronarët e bizneseve aktive të prekura, të cilët kanë marrë shpërblim për humbjen e strukturave tregtare dhe jo-për-banim dhe shpërblim për humbjen e të ardhurave, nuk i kanë rivendosur aktivitetet e tyre për krijimin e të ardhurave, pronarët e bizneseve të tilla dhe punonjësit e tyre do të kenë të drejtë për ndihmën e rikthimit së mjeteve të tyre të jetesës. Nevoja për të ofruar një ndihmë të tillë, si dhe lloji i ndihmës që duhet të ofrohet, do të vlerësohet gjatë monitorimit dhe do të raportohet tek BERZH-i. Në kryerjen e këtyre detyrave, si dhe në ofrimin e ndihmës aktuale, Ministria e Infrastrukturës (MIT) do të bashkëpunojë ngushtë me autoritetet lokale të cilët janë të njohur mirë me bizneset e prekura lokalisht, si dhe me çdo ofrues të shërbimit lokal të disponueshëm (agjencitë lokale të punësimit, facilitetet e trajnimeve, facilitetet e krediteve, etj.).

Masat e rikthimit të mjeteve të jetesës mund të përfshijnë:

- Aksesin tek mundësitë e punësimit të krijuara nga Projekti
- Aksesin në mundësi të tjera punësimi të disponueshme lokalisht (p.sh. punë publike, punësimi në ndërmarrjet komunale, etj.)
- Ndihmë për të identifikuar dhe aksesuar aktivitete të tjera të gjenerimit të të ardhurave /mjeteve të jetesës (mundësi me biznese të tjera lokale)
- Ndihmë për të aksesuar në trajnimin profesional, zhvillimin e aftësive, etj.
- Ndihmë për të aksesuar lehtësirat e kreditit

Masat e Ndihmës për Rikthimin e Mjeteve të Jetesës, të zbatuara gjatë periudhës së zbatimit të PVR, do të përqendrohen në vendosjen e mjeteve aktuale të jetesës të Personave të Prekur nga Projekti në një vendndodhje tjetër ose akses në mjete jetese alternative, të cilat do të plotësojnë pritshmëritë e PPP. Kontributi më i rëndësishëm është, pra, një ndihmë e përshtatshme për gjetjen e tokës, ndërtesave dhe / ose pasurive të përshtatshme zëvendësuese që do të mundësojnë realizimin e këtyre pritshmërive monetare dhe jo-monetare.

10.6 Ndhimë për individët dhe familjet vulnerabël

Asnjë prej pronarëve të familjeve dhe tokave të anketuar, gjatë anketimeve sociale të kryera, nuk pohoi se kishte persona me aftësi të kufizuara në familjet e tyre.

Pronarët që i përkasin etnisë serbe, pavarësisht nga statusi i pasurisë, konsiderohen si një grup vulnerabël. Shumica e tyre janë larguar nga Kosova dhe aftësia për të pasur akses në informacionet që lidhen me këtë Projekt për këtë kategori të pronarëve është e kufizuar. Përveç ndihmës së propozuar për të gjithë të tjerët të identifikuar si individë vulnerabël, ndihma përmes NjZP (dhe OJQ-ve përkatëse nëse është e mundur) duhet të zbatohet për të ndihmuar serbët të informohen për të drejtat e tyre, për tu ndihmuar në çështje administrative (transformimi i pronësisë në rast të pronave të shitura ose të trashëguara dhe prona të zëna nga përdoruesit informalë) dhe për të ndjekur realizimin e shpërblimit që do t'u paguhet pronarëve që jetojnë jashtë Kosovës. Informacioni në lidhje me ndihmën e ofruar dhe pagesat e realizuara duhet të jetë pjesë e raportit dërguar BERZH-it si pjesë e raportimit periodik të Projektit.

Asistencë e posaçme duhet t'u ofrohet të gjithë individëve në procedurën administrative të nevojshme për të provuar pronësinë e PPP dhe në lëvizjen e sigurt në territorin e Kosovës, gjatë trajtimit të çështjeve administrative. Kjo asistencë do të ofrohet nga NjZP të këtij Projekti, të vendosur pranë MIT të Kosovës, me ndihmën e komunave përkatëse. NjZP do të ndihmojë pronarët serbë që jetojnë jashtë vendit për të marrë një ndihmë asistencë në distancë (me telefon, e-mail, etj.) sa më shumë që të jetë e mundur. Nëse është i nevojshëm një udhëtim në komunat e prekura për një arsye administrative të lidhur me projektin, NjZP do të ndihmojë pronarët serbë të prekur me logjistikën/organizmin e udhëtimit. NjZP do të marrë gjithashtu masa të përshtatshme për të siguruar që kjo kategori e personave vulnerabël të mund të ndihmohet nga persona që flasin gjuhën serbe gjatë vizitave në komunat e prekura ose nga NjZP.

NjZP do të kontaktojë me pronarët serbë të renditur në Shtojcën 2 të PVR, do t'i informojë ata për mekanizmat dhe t'u vërë në dispozicion atyre kontaktin përkatës brenda Ministrisë së Financave, i cili mund t'i informojë ata për shpërblimin e tyre. Kontaktimi i disa prej anëtarëve të komuniteteve serbe ende të pranishme në rajon mund t'i ofrohet NjZP si një pikë kontakti për të informuar pronarët serbë që mungojnë nga Kosova për procedurat dhe të drejtat e tyre. Nëse kërkohet një udhëtim në komunat e prekura për një arsye administrative të lidhur me projektin, NjZP do të ndihmojë pronarët serbë të prekur me logjistikën e udhëtimit. Për arsye sigurie, disa PPP nga ky grup vulnerabël do të duhet të kufizojnë udhëtimet e tyre në Kosovë. Në rast se këta pronarë serbë do të duhet të marrin dokumente të Kosovës (Kartat e Identitetit) në mënyrë që të aplikojnë për kompensimin, NjZP do të sigurojë ndihmën e duhur.

Anketimet sociale në terren të zhvilluara gjatë Korrikut 2019 kanë lejuar të identifikohen 63 përdorues informalë të tokës, të cilët do të shpronësohen nga Projekti. Këta njerëz janë qiramarrës që kanë marrëveshje informale, jo të shkruara me pronarët e tokave për të kultivuar tokën e tyre. NjZP informoi IPF6 se asnjë kategori tjetër e përdoruesve informalë, si peshkatarët ose gjahtarët nuk ishin identifikuar deri më tani. Nëse një grup i tillë do të identifikohet gjatë zbatimit të PVR, ata duhet të konsiderohen me vëmendje të veçantë nga NjZP për t'i ndihmuar ata që të merren me çështje administrative në mënyrë që të shpërblehen sipas standardeve të BERZH-it.

Kategoritë e mundshme të personave vulnerabël janë paraqitur në seksionin 8.3 të këtij PVR.

Ndihma për personat vulnerabël cenueshëm do të ofrohet përmes OJQ-ve të regjistruara në Kosovë, organizatave ndërkombëtare dhe NjZP dhe do të raportohen tek banka.

Në rast se këto kategori identifikohen në periudhën e ardhshme të zbatimit të PVR, llojet e ndihmës së mundshme përfshijnë, por nuk kufizohen vetëm në:

- Ndihmë për të fituar ligjërisht një ngastër të tokës nga komuna, mbi të cilën do të jetë e mundur të ndërtohet një shtëpi e re, e regjistruar zyrtarisht;
- Ndihmë për të organizuar ndërtimin e një shtëpie të re (pajtimin e kontraktuesve, monitorimin e punëve, menaxhimin e pagesave, etj.);
- Ndihmë për lëvizjen ose transportin e sendeve shtëpiake, mobilieve dhe pasurive të tjera të luajtshme, përfshirë kafshët, për PPP që banojnë në shtëpi për më pak se 5 vjet (dhe për këtë arsye nuk kanë të drejtë për pagesa të vështirësisë);
- Ndihmë për të përgatitur dokumente për blerjen e tokës, dokumente të përshtatshme që vërtetojnë pronësinë / përdorimin e tokës ose çdo dokument të kërkuar për të marrë shpërblim.
- Lidhur me largimin e PPP jashtë rajonit, ndihma në distancë duhet të preferohet. Sidoqoftë, nëse udhëtimi për në rajon kërkohet absolutisht për të adresuar çështjet administrative në mënyrë që të kompensohen, NjZP do të organizojë logjistikën.
- Ndihmë juridike në lidhje me çështjet e blerjes së tokës;
- Ndihmë përmes zbatimit të masave të rikthimit të mjeteve të jetesës (shih seksionin 10.4).

Çdo proces i kësaj ndihme duhet të ofrohet falas për Personat e Prekur nga Projekti.

Çdo PPP i intervistuar ka favorizuar mundësinë e shpërblimit financiar sesa të tjerat (risistemimi fizik i shtëpisë ose tokës, etj.).

10.7 Shpërblimi për pronarët në mungesë

Nëse një pronar i një prone të prekur mungon në zonën e Projektit dhe vendndodhjet e tij / saj nuk mund të identifikohen (nga policia lokale që mbledh informacione nga fqinjët, anëtarët e familjes dhe në mënyra të tjera), shuma e përcaktuar e shpërblimit në një llogari ruajtje. Nëse personi i prekur shfaqet dhe dëshiron të kërkojë shpërblimin, ai / ajo drejtohet në gjykatë me një kartë identiteti ose pasaportë të vlefshme. Gjykata siguron lejen për të aksesuar shpërblimin nga llogaria e ruajtjes, në bazë të së cilës Banka kryen pagesa për personin e prekur. **Kjo kategori e shpërblimit do të aplikohet për pronarët serbë të cilët nuk mund të ishin kontaktuar / identifikuar nga NjZP ose IPF6.**

11. PËRGJEGJËSITË ORGANIZATIVE PËR ZHVILLIMIN & ZBATIMIN E PVR

Në përputhje me Ligjin për Shpronësimin në Kosovë, organi administrativ ("autoriteti shpronësues") përgjegjës për shpronësimin e tokës për këtë Projekt është **Qeveria e Kosovës përmes Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH)**, duke vepruar si autoriteti shpronësues në emër dhe për llogari të të gjitha autoriteteve të nivelit qendror.

Institucionet e tjera kryesore të përfshira në procesin e shpronësimit janë:

- **Zyra për Vlerësimin e Pronave të Paluajtshme (brenda Departamentit të Tatimit mbi Pronën)** pranë Ministrisë së Financave, autoriteti i vetëm publik kompetent për vlerësimin e çdo pasurie të paluajtshme që është subjekt i shpronësimit nga çdo autoritet shpronësues (bashki ose qeveri).
- **Agjencia Kadastrale e Kosovës (AKK)**, autoriteti më i lartë i kadastrës, gjeodezisë dhe hartografisë në Kosovë, përgjegjës për administrimin e përgjithshëm të Regjistrit të Kompjuterizuar të Pronave të Paluajtshme të Kosovës.
- **Zyrat Kadastrale Komunale**, që janë të detyruara të regjistrojnë (në Regjistrin e të Drejtave të Pasurive të Paluajtshme) vendimet përfundimtare për shpronësimin e pasurive të paluajtshme (të paraqitura nga autoriteti shpronësues), me qëllim që të parandalojnë pronarët ose mbajtësit e interesit të transferojnë ose të japin ndonjë personi të tretë ndonjë të drejtë pronësie ose të drejta ose interesa të tjera mbi pronën në fjalë, dhe kryerjen e ndonjë punimi ndërtimi mbi pronën në fjalë.
- **MEST - Departamenti i Shpronësimit**, është Departamenti përgjegjës për Shpronësim, në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor.

Të gjitha palët e përfshira në Projekt, përfshirë MIT, Ministrinë e Financave (përkatësisht Zyrën e saj të Vlerësimit të Pronave), Komunitatet përkatëse dhe Kontraktorin që do të angazhohen nga MIT për të punuar në vendet e Projektit, janë të detyruar të zbatojnë kërkesat e këtij PVR.

Përgjegjësitë do të ndahen midis MIT, MeF-së, Komunave, Kontraktuesit dhe agjencive të tjera, sipas Tabelës 11.1.

NjZP e ngritur brenda MIT do të sigurojë zbatimin e duhur të PVR dhe do të jetë përgjegjës për komunikimin me komunitetet dhe konsultimet me PPP.

Tabela 11.1: Zbatimi i përgjegjësisë të PVR

Detyra	Autoriteti përgjegjës
Bërja publike e informacionit tek të gjithë Personat e Prekur nga Projekti dhe komunitetet	MIT nëpërmjet NjZP dhe Komunës përkatëse (Pejë, Klinë apo Malishevë)
Vlerësimi i pronës	MeF (Zyra për Vlerësimin e Pronës)

Komunikimi direkt me dhe vizita tek pronarët /zënësit	MIT si përfituesi i shpronësimit dhe MMPH si autoriteti shpronësues
Veprimtaritë e Negociatave dhe të shpronësimit, përpara fillimit të ndërtimit	MMPH
Pagesa / ofrimi i paketave të shpërblimit	MMPH
Monitorimi dhe raportimi sa i takon shpronësimit	MIT nëpërmjet NjZP
Monitorimi dhe raportimi sa i takon v të përkohshëm	Kontraktori nëpërmjet NjZP
Menaxhimi i ankesave	MIT nëpërmjet NjZP dhe Kontraktori
Ankesa të përgjithshme të zbatimit të projektit tek PVR	MIT nëpërmjet NjZP

Hapat e radhës në zbatimin e këtij PVR janë përcaktuar më poshtë:

1. Bërja publike e PVR (dhe informacioneve të tjera përkatëse për Projektin, siç përshkruhet në Seksionin 12.3 të këtij PVR) në faqen e internetit të MIT dhe faqen e internetit të Komunave të Pejës, Klinës dhe Malishevës me miratimin e tij nga BERZH. Sigurimi i kopjeve të orientuara të PVR në ambientet e MIT dhe Komunave sipas kërkesës nga palët e interesuara;
2. Krijimi i Regjistrimit të Ankesave dhe bërja publike e Formularit të Ankesave në faqen e internetit të MIT dhe dhënia e asistencës për të gjithë personat e interesuar, siç përshkruhet në këtë PVR;
3. Organizimi i takimeve me palët e interesuara dhe takimet individuale konsultative me njerëzit e prekur direkt siç përshkruhet në Seksionin 12 të këtij PVR.
4. Vlerësimi i pronës, aktivitete negociuse dhe të shpronësimit në përputhje me legjislacionin kombëtar (nga Autoriteti i Shpronësimit) siç përcaktohet në Seksionin 6.3.2 të këtij PVR;
5. Krijimi dhe mirëmbajtja e një baze të të dhënave për blerjen e tokës dhe monitorimi i procesit të marrjes së tokës në zotërim, siç përshkruhet në Seksionin 14 të këtij PVR i dhe raportimi tek BERZH;
6. Zhvillimi i Auditimit të Përfundimit në fund të procesit të marrjes së tokës në zotërim dhe raportimi tek BERZH.
7. Pagesa e shpërblimeve të duhura, përgjegjësi e MEST -Departamentit të Shpronësimit.

12. PUBLIKIMI I INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET

12.1 PUBLIKIMI I INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET E MBATJURA DERI MË SOT

Njësia për Implementimin e Projektit (NjZP) është krijuar për Projektin, e përbërë nga përfaqësues të MIT përgjegjës për të siguruar zbatimin e duhur të KMTZ / PVR. Kjo NjZP është përgjegjëse për komunikimet me komunitetet brenda Komunave dhe konsultime me PPP.

IPF6, në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës, Qeverinë e Kosovës, ka ndërmarrë Seancat Publike, qëllimi i së cilave ishte ndër të tjera për të kërkuar opinionet e publikut për projekt-Kuadrin e Marrjes së Tokës në Zotërim dhe Risistemimin (KMTZ) të propozuar për zbatimin e Projektit. Dëgjesat publike për KMTZ u zhvilluan njëkohësisht me Dëgjesat Publike të kërkuara nga Ligji Nr. 03 / L-214 i Kosovës për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis.

Njoftimi paraprak për Seancat Publike është bërë me publikim në faqen e internetit të Qeverisë së Kosovës, dhe gazetata lokale.

Dëgjesat publike janë organizuar si më poshtë:

Komuna	Vendndodhja	Data	Ora
Pejë	Salla e Mbledhjeve të Komunës Pejë	06 Nëntor 2017	9.30
Klinë	Salla e Mbledhjeve të Komunës Klinë	06 Nëntor 2017	15.00
Malishevë	Salla e Mbledhjeve të Komunës Malishevë	07 Nëntor 2017	10.30

Të tre takimet u pritën nga rreth 150 qytetarë, kryesisht meshkuj.

Komentet e ngritura në lidhje me KMTZ dhe Përgjigjja e Ministrisë së Infrastrukturës janë pasqyruar në tabelën e mëposhtme.

Çështja e ngritur nga Publiku	Përgjigjja e MIT	Ndikimi në draft KMTZ
<p>Pronarët e stacioneve të shërbimit të rrugës ekzistuese ngritën pyetjen për humbjen e mundshme të trafikut nga rruga ekzistuese N9 për tek autostrada e re. Ata pyetën pse zgjerimi i rrugës ekzistuese nuk u zgjodh si opsioni më i mirë.</p>	<p>Përzgjedhja e shtrirjes u bazua në një analizë shumë – kriterëshe, duke marrë parasysh aspektet tekniko-ekonomike, mjedisore, sociale, ekonomike dhe financiare të pesë opsioneve të ndryshme, përfshirë përmirësimin në linjë [on-line]. Bazuar në këtë analizë, në Maj 2016, Qeveria e Kosovës përzgjodhi shtrirjen e propozuar aktualisht.</p>	<p>Nil</p>
<p>Pronarët e pronave dhe ndërtesave të banimit në komunën Klinë (kryesisht nga vendbanimi i Zajmit), ngritën pyetjen për humbjen e pronave të banimit, brenda shqetësimin e tyre lidhur me humbjen e pronave, veçanërisht ndërtesave të banimit.</p>	<p>Projektimi konceptual dhe paraprak është përpjekur të kufizojë numrin e familjeve të prekura, veçanërisht humbjen e pronave të banimit, brenda kufizimeve teknikisht të mundshme. Modifikime të mëtejshme janë kryer në fazën e detajuar të projektimit për të reduktuar numrin e pronave të prekura. Anketimet e mëtejshme sociale dhe një vlerësim më i saktë i ndikimeve dhe përcaktimi i mëtejshëm i masave lehtësuese, janë ndjekur gjatë fazës së Projektimit të Detajuar.</p>	<p>Nil</p>

Për më tepër, një anketim social u krye gjatë periudhës 15-28 Shtator 2018. Ky studim u zbatua përmes dy fazave të veçanta:

- Anketimi social përgjatë shtrirjes së re;
- Anketimi social përgjatë rrugës ekzistuese.

Ky anketim përshkruhet në detaje në seksionin 5 të këtij PVR.

12.2 MJETET E KOMUNIKIMIT

Ministria e Infrastrukturës, e përfaqësuar nga NjZP për këtë projekt, përdor kanalet e mëposhtme të angazhimit të palëve të interesit, komunikimit dhe publikimit të informacionit:

- Publikimi i informacionit në faqen zyrtare të internetit të MIT (<http://mit-ks.net>) e cila është e organizuar mirë dhe përmban informacione kontakti dhe lajme përkatëse;
- Publikimi i informacionit në tabelat e buletinit publik në ambientet e MIT;
- Përgjigjja e pyetjeve telefonike, me postë, faksi ose postës elektronike;
- Njoftimet publike të komunikuar tek media (radio lokale / stacioni televiziv, gazeta ditore, etj.) sipas nevojës.

12.3 BËRJA PUBLIKE E PLANIFIKUAR E INFORMACIONIT DHE KONSULTIMET PËR ZBATIMIN E PVR

PVR përfundimtar do të bëhet publik përmes faqes së internetit të Ministrisë dhe do të ofrohet me kopje të printuar në komunat e Malishevës, Klinës dhe Pejës dhe zyrat e komuniteteve lokale, si dhe në kopje të printuara në ambientet e MIT në adresën e mëposhtme:

Ministria e Infrastrukturës

Adresa: Ish Ndërtesa e Germisë 10000, Prishtinë, Republika e Kosovës

Dokumentet do të jenë në dispozicion në gjuhën shqipe dhe serbe (si dhe anglisht, kur ka) menjëherë me fillimin e Projektit (por të paktën 30 ditë para fillimit të punimeve të ndërtimit - periudha e cila do të përdoret për mbledhjen e vërejtjeve, sugjerimeve dhe propozimeve të publikut. Parimet kryesore të shpërblimit, përfshirë paraqitjen dhe zgjidhjen e kërkesave për shpërblim për zhvendosje të përkohshme ekonomike dhe mekanizmin e ankesave gjithashtu do të paraqiten dhe do të jenë të hapura për diskutim dhe reagime.

Këto dokumente dhe informacione do të mbeten publik gjatë gjithë kohëzgjatjes së ciklit të Projektit.

Privatësia e personave të prekur do të respektohet dhe asnjë informacion privat nuk do të bëhet publik. Ekipi zbatues ka organizuar intervista të censusit / anketimit socio-ekonomik duke kontaktuar pronarë të secilës ngastër toke të prekur individualisht, përmes detajeve të kontaktit të dhëna në Kadastër dhe PVR. Kur detajet janë të vjetërsuar ose mungojnë, NjZP të Ministrisë do të pyesë në lidhje me pronarët dhe përdoruesit e një ngastre toke të prekur kryetarët e komuniteteve lokale dhe / ose pronarët dhe përdoruesit e parcelave të tokës fqinje ose të afërta dhe çdo anëtar tjetër të komunitetit që mund të jenë në gjendje të ofrojnë këtë informacion.

Kur të fillojë zbatimi i PVR, projekti do të vazhdojë të informojë dhe të konsultohet rregullisht me personat e prekur. Të gjitha takimet dhe konsultimet do të dokumentohen duke ofruar datën kur u mbajt takimi / konsultimi, listën e të pranishmëve dhe një përmbledhje të diskutimeve. Procesverbali do të përfshihet në raportet e dhëna menaxhmentit të Projektit dhe BERZH-it.

Përveç këtij PVR, dokumentacioni dhe informacioni i mëposhtëm në lidhje me projektin do të bëhet publik në faqen e internetit të Ministrisë së Informacionit dhe do të jetë i disponueshëm në kopje të printuar në Komunitat e prekura:

- Informacione mbi risqet e ndikimit e shëndetit dhe sigurisë së komunitetit (përfshirë çdo punim ndërtimi, kufizime mbi aksesin në rrugë dhe shqetësime të tjera), masa lehtësuese të propozuara dhe përditësime në lidhje me ecurinë e zbatimit të Projektit;
- Përmbledhje e konkluzioneve nga takimet konsultative dhe diskutimet publike të mbajtura;
- Përmbledhje jo-teknike e Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor dhe Social të përditësuar të Projektit (NTS);
- Plani i Angazhimit të Palëve të Palëve të interesuara (SEP);
- Formulari i ankesës (shih Shtojcën 5).

Takimet e planifikuara

Komuna do të planifikojnë dhe zhvillojnë takimet e mëposhtme me përfaqësuesit e grupeve të ndryshme të aktorëve të interesit:

- Takime konsultative publike do të mbahen rregullisht, të paktën çdo 6 muaj, gjatë zbatimit të Projektit, d.m.th para dhe gjatë punimeve të ndërtimit. Takimi i parë do të mbahet brenda 30 ditëve nga publikimi i PVR në faqen e internetit të MIT. Së paku një takim publik do të organizohet para fillimit të punimeve ndërtimore. Takime të tilla do të synojnë sigurimin e mbledhjeve të rregullta të të gjithë aktorëve të interesit dhe do të jenë të hapura për të gjitha palët e interesuara.

Gjatë këtyre takimeve, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të paraqesin mendimet dhe vërejtjet e tyre në lidhje me Projektin, si dhe të sugjerojnë zgjidhje të mundshme të çështjeve të ngritura, të cilat do të dokumentohen dhe adresohen në mënyrën e duhur në Raportet e Monitorimit të Zbatimit të Projektit në lidhje me ankimet e marra dhe veprime ndjekëse të ndërmarra për t'u përgatitur nga NjZP-i. Këto takime do të mbahen në mjediset e Komunës.

- Takimet konsultative të komunitetit lokal kanë për qëllim përfshirjen e individëve, familjeve dhe bizneseve të prekura nga aktivitetet e ndërtimit në procesin e konsultimit dhe do të organizohen në bazë të nevojave në Komunitetet Lokale, me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të komuniteteve të prekura.
- Takimet individuale konsultative kanë për qëllim angazhimin e grupeve të interesit individual në lidhje me çështje specifike dhe do të organizohen në bazë të nevojave. Ky lloj takimesh mund të iniciohet nga Komuna, MI ose nga ndonjë grup i aktorëve të interesit/ individ të identifikuar.

Kalendari për takimet publike

Oraret dhe vendi i caktuar për takimet konsultative publike do të përcaktohen saktësisht nga NjZP pasi të përcaktohet data e fillimit të Projektit. Të gjithë palët e interesit do të informohen për datën, kohën dhe vendin e saktë ku do të mbahet mbledhja konsultative, të paktën 7 ditë përpara, përmes bërjes publike të informacioneve përmes faqeve të internetit dhe bordeve të buletinit të MIT dhe Komunës, si dhe në media lokale (gazeta, portalet e lajmeve online) sipas nevojës.

Të gjitha informacionet dhe dokumentet e Projektit të disponueshme do të bëhen publike para takimit të parë publik të paktën 7 ditë më parë.

Tabela 12.1:Kalendari i konsultimit dhe komunikimit

Detyra	Etnia përgjegjëse	Plani kohor për konsultimin dhe komunikimin
<ul style="list-style-type: none"> • Bërja publike e informacionit tek të gjithë Personat e Prekur nga Projekti dhe komunitetet • Bërja publike e PPP 	Ministria e Infrastrukturës / Komunat e prekura	<p>Vlerësimi paraprak i pronës dhe pasurive nga Ministria e Financave (Zyra e Vlerësimit të Pronave)</p> <p>Organizimi i një raundi të dytë të Dëgjesave Publike në bërjen publike të PVR dhe informacion i vazhdueshëm gjatë gjithë jetës së projektit.</p>

Vlerësimi i pronave dhe pasurisë	Ministria e Financave (Zyra e Vlerësimit të Pronave)	Aktivite paraprake të negociimit dhe të shpronësimit
Menaxhimi i ankesave: Ngritja e regjistrit të ankesave dhe bërja publike e Formularit të Ankimit në faqen e internetit të MIT.	Ministria e Infrastrukturës /Kontraktori	Siç përcaktohet në seksionin 14, gjatë kohëzgjatjes së projektit.
Komunikim i drejtpërdrejtë me dhe vizita te pronarët / zënësit	MEST- Departamenti i Shpronësimeve	Dëgjesa Publike dhe takime individuale siç është e përshtatshme gjatë kohëzgjatjes së projektit.
Ofrimi i ndihmës për personat / familjet vulnerabël. Organizimi i takimeve me palët e interesit dhe takime individuale këshilluese me njerëz të prekur direkt siç përshkruhen në paragrafët e mëparshëm të këtij seksioni.	Ministria e Infrastrukturës në bashkëpunim me departamentet komunale përgjegjëse për kujdesin social, personat e zhvendosur dhe refugjatët dhe ministrinë e tjera	Dëgjesa publike dhe takime individuale gjatë kohëzgjatjes së projektit siç është e përshtatshme. NjZP do të zhvillojë takime të rregullta javore me departamentet përkatëse për të shkëmbyer informacione mbi pengesat e mundshme gjatë procesit të zbatimit. NjZP do të mirëpresë në ambientet e saj ose do të takojë në terren persona dhe familje vulnerabël sipas kërkesës së tyre. Do të ofrohet ndihmë për risistemimin.
Aktivite të negociimeve dhe shpronësimeve	Ministria e Financave (Zyra e Vlerësimit të Pronave) Ministria e Infrastrukturës Komunit	Pas vlerësimit të pronës dhe pasurive Paraprakisht pagesë / ofrim i paketave të kompensimit
Pagesa / ofrimi i paketave të kompensimit	Ministria e Infrastrukturës (MIT)	Përpara fillimit të ndërtimit.
Monitorimi dhe raportimi sa i takon shpronësimit	Ministria e Infrastrukturës (MIT)	Siç është detajuar në seksionin 14, gjatë kohëzgjatjes së projektit, NjZP do të monitorojë dhe raportojë
Monitorimi dhe raportimi në lidhje me okupimin e përkohshëm të tokës të kryer pas fillimit të ndërtimit	<ul style="list-style-type: none"> • Ministria e Infrastrukturës (MIT) • Kontraktori 	Kompania ka një detyrim, sipas termave të referencës, të krijojë një marrëveshje midis kontraktuesit dhe pronarit për përdorimin e përkohshëm të çdo toke për ndërtimin e rrugës. Kjo marrëveshje duhet të përmendë se është e nevojshme të riparohet dhe rikthehet toka nga çdo dëm. Nëse kontraktuesi nuk e respekton marrëveshjen, atëherë NjZP do të veprojë si arbitër ose do ta dërgojë çështjen në gjykatën lokale.

13. MEKANIZMI I ANKESAVE

Do të krijohet dhe do të ekzistojë një mekanizëm ankesash gjatë ndërtimit, operimeve dhe deri në fund të Projektit.

Në procesin e zbatimit të PVR, të gjithë personat e prekur do të jenë në gjendje të paraqesin ankesat dhe sugjerimet e tyre për projektin në Ministrinë e Infrastrukturës, në zyrat e tyre (08:00 – 16:00), me postë ose me telefon.

Departamenti Ligjor do të sigurojë që ankesat do të përcillen dhe do tu jepet përgjigje nga departamentet përkatëse të Ministrisë ose kontraktorët brenda një periudhe prej 15 ditësh pune, me shkrim. Nëse është e nevojshme, Departamenti Ligjor ose departamente të tjera do t'i shpjegojnë përgjigjen me shkrim personit të prekur përmes telefonit ose personalisht. Në çdo kohë, ankuesit do të jenë në gjendje të kërkojnë mjete juridike në përputhje me ligjet dhe normat në Republikës së Kosovës.

NjZP do të krijojë një Regjistër të Ankesave dhe do të sigurojë që të gjithë palët e interesuara të jenë plotësisht të informuara për mekanizmin e ankimit duke komunikuar ekzistencën e këtij regjistri, funksionin e tij, personat e kontaktit dhe procedurat për të paraqitur një ankesë në zonat e prekura.

Çdo koment ose shqetësim mund të vihet në vëmendje të NjZP ose Kontraktuesit me gojë (personalisht ose me telefon) ose me shkrim duke plotësuar formularin e ankesës (shih Shtojcën 5) me dorëzim personal, postë, faks ose postë elektronike në adresën / numrin e dhënë më poshtë), pa asnjë kosto të kryer nga ankuesi. Ankesat gjithashtu mund të dorëzohen në mënyrë anonime.

Të gjitha ankesat do të regjistrohen në Regjistrin e Ankesave dhe do tu caktohet një numër dhe do të njihen brenda 5 ditëve kalendrike (grafiku dhe formulari i përpunimit të ankesave janë paraqitur në faqen tjetër). Regjistri do të ketë të gjithë elementët e nevojshëm për të zbërthyer ankesën sipas gjinisë së personit që e paraqet atë, si dhe sipas llojit të ankesës. Çdo ankesë do të regjistrohet në regjistër me informacionin e mëposhtëm:

- përshkrimin e ankesës,
- datën e pranimit të marrjes të kthyer tek ankuesi,
- përshkrimin e veprimeve të ndërmarra (hetimi, masat korrigjuese) dhe
- datën e zgjidhjes dhe mbylljes /dhënies së feedback-ut [përgjigjes] tek ankuesi.

Nëse ankesa është e vakët dhe jo mjaftueshëm e qartë, NjZP do të ndihmojë dhe do të ofrojë këshilla në formulimin / riformulimin e parashtresës, në mënyrë që ankesa të bëhet e qartë, për qëllime të një vendimi të informuar nga NjZP, në interesin më të mirë të personave të prekur nga Projekti.

NjZP do të bëjë të gjitha përpjekjet e arsyeshme për të adresuar ankesën pas pranimit të ankimit. Nëse NjZP nuk është në gjendje të adresojë çështjet e ngritura nga një veprim i menjëhershëm korrigjues, do të identifikohet një veprim korrigjues afatgjatë. Ankuesi do të informohet për veprimin korrigjues të propozuar dhe ndjekjen e veprimit korrigjues brenda 25 ditëve kalendrike pas pranimit të ankesës.

Nëse NjZP nuk është në gjendje të adresojë çështjen e veçantë të ngritur përmes mekanizmit të ankimit ose nëse nuk kërkohet veprim, ajo do të japë një shpjegim / arsyetim të hollësishëm se pse nuk u adresua çështja. Përgjigja gjithashtu do të përmbajë një shpjegim se si personi / organizata që ngriti ankesën mund të procedojë me ankesën në rast se rezultati nuk është i kënaqshëm.

Në çdo kohë, ankuesit mund të kërkojnë mjete të tjera juridike në përputhje me kuadrin ligjor të Kosovës, përfshirë apelimin gjyqësor zyrtar.

NjZP, e përbërë nga MIT, do të menaxhojë ankesat në lidhje me marrjen e përkohshme në zotërim të tokës gjatë periudhës së zbatimit të PVR. NjZP do të vizitojë vendin çdo javë për të adresuar çdo çështje që lidhet me projektin. NjZP do të ndihmojë Kontraktorin dhe pronarët e tokave të prekur nga përdorimi i përkohshëm për të arritur marrëveshjet e nevojshme. Nëse një marrëveshje nuk mund të arrihet përmes mirëkuptimit të ndërsjellë, punimet do të ndërpriten dhe do të fillohet procedura ligjore. Sipas Ligjit, NjZP do të merret me çështjen e ndërtimeve pa leje gjatë kësaj periudhe derisa të jetë dhënë leja për ndërtimin e autostradës.

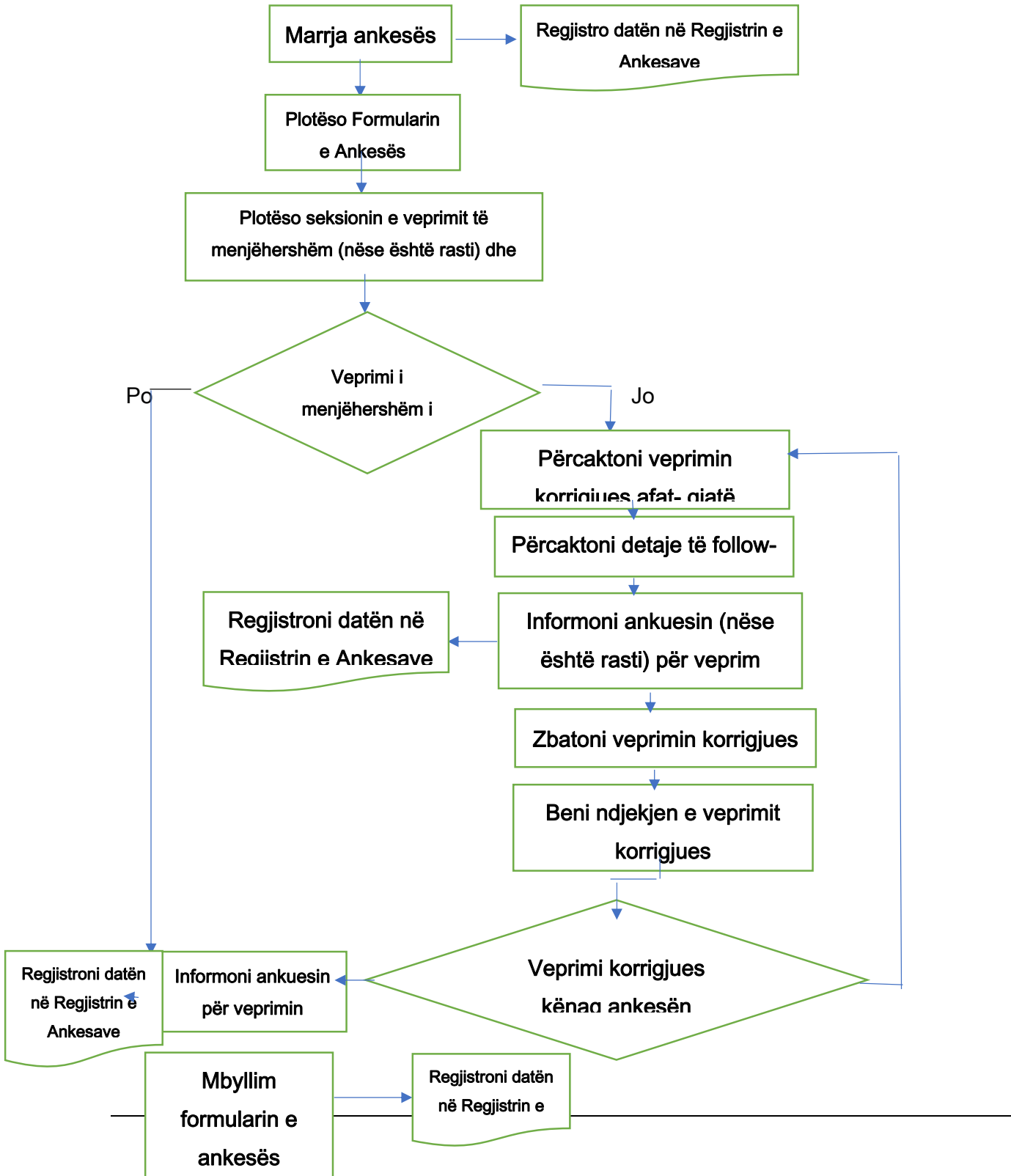
Ankesat gjatë fazës së ndërtimit mund të paraqiten pranë MIT ose Kontraktuesit sipas mekanizmit të ankesave që do të përshkruhen në EMP të përgatitur nga Kontraktuesi përpara fillimit të punimeve.

Ankesat, gjatë të gjitha fazave të projektit, mund të paraqiten në Ministrinë e Infrastrukturës, duke përdorur detajet e mëposhtme të kontaktit:

Tabela 13.1: Detajet e kontaktit për paraqitjen e ankesave

Personi përgjegjës	Znj. Nora Ahmetaj (çështjet socio-ekonomike) Z. Daut Retkoceri (çështjet e shpronësimit dhe mjedisore)
Departamenti	Ministria e Infrastrukturës dhe Transportit NjIP Kijeve Zahac E hënë – E Premte 8:00-16:00
Adresa	Str. Hamdi Mramori No.1
Telefon	+383 38 200 28633
E-mail	nora.ahmetaj@rks-gov.net

Grafiku 13.1: Skema e procedurës së ankimit

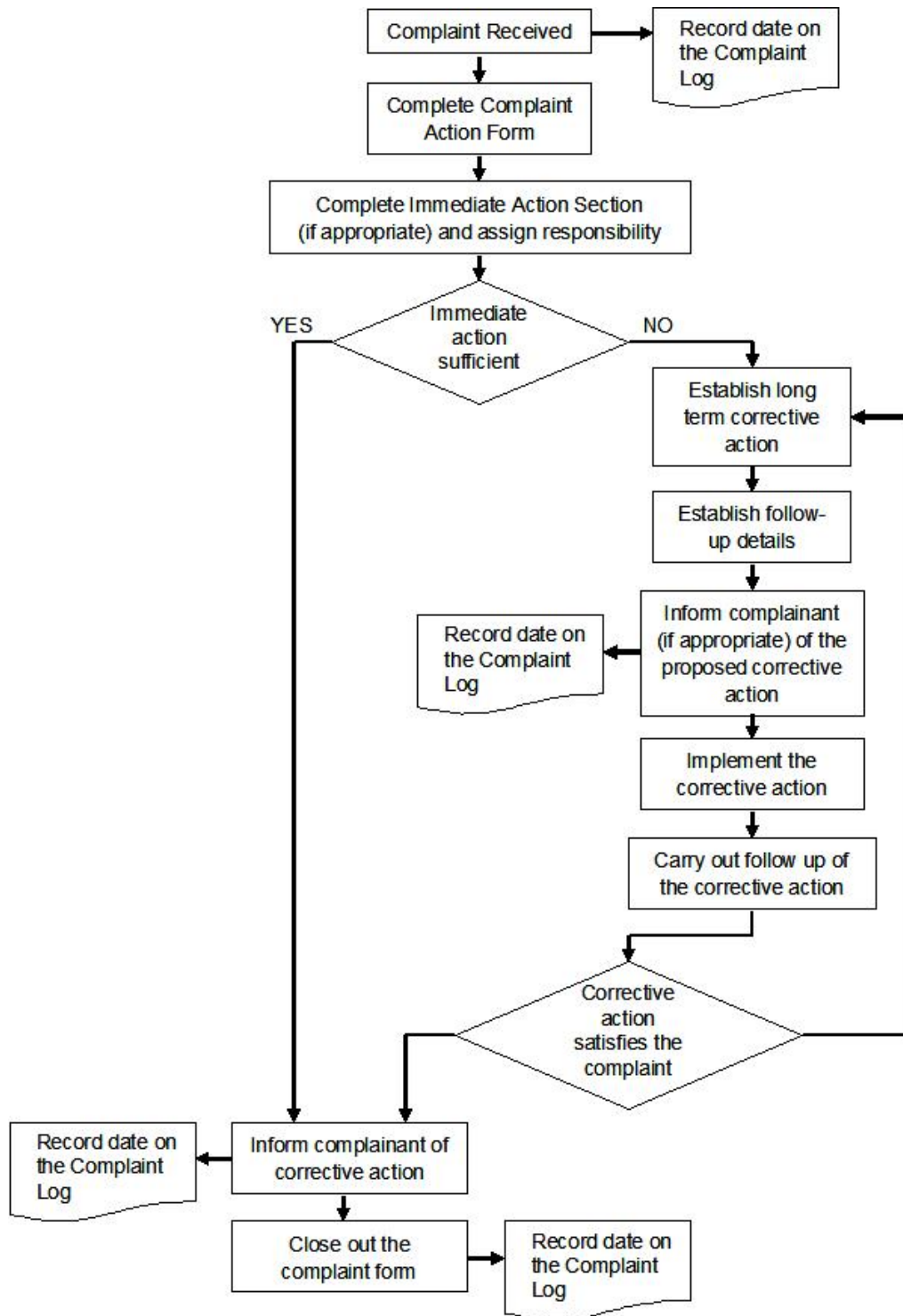

Tabela 13.2: Formulari i ankesës

Numri i referencës së ankesës (për tu plotësuar me numër):			
Detajet e kontaktit	Emri:		
	Adresa:		
	Tel:		
	e-mail:		
Si preferoni që të kontaktoheni? Ju lutem spontoni kutinë	Me postë	Me telefon	Me e-mail
Emri dhe informacioni i identifikimit (nga karta e identitetit).			
Detaje të ankesës suaj. Ju lutem përshkruani problemet, se kujt i ka ndodhur, kur, ku dhe sa herë, sipas rastit			
		Incident /ankim që ka ndodhur vetë një herë (data:) Ka ndodhur më shumë se një herë (sa herë?) Në vazhdim (që po has problem aktualisht)	
Cila është zgjidhja juaj e sugjeruar për ankimin?			
Si t'ia paraqesim këtë formë tek /[emri i koncesionarit]	Nëpërmjet postës tek: [tbc]		
	Dorazi: ju lutem depozitoheni këtë formular tek [tbc]		
	Me e-mail: Ju lutem dërgojeni me e-mail ankesën tuaj, zgjidhjen e sugjeruar dhe detajet e preferuara të kontaktit tek: [tbc]		
Nënshkrimi		Data	

14. MONITORIMI DHE RAPORTIMI

14.1 MONITORIMI

Projekti do të monitorojë zbatimin deri sa të jenë lehtësuar të gjitha ndikimet e zhvendosjes, siç përcaktohet në bazë të një Auditimit të Përfundimit, i cili do të kryhet siç është rënë dakord me BERZH-in.

Një sistem i brendshëm monitorimi do të vendoset në Projekt në ministri, i cili përbëhet nga:

- Monitorimi i progresit të inputeve dhe produkteve që mat nëse inputet janë dorëzuar sipas planit dhe siç përcaktohet në KMTZ dhe PVR;
- Matja periodike e indikatorëve të rezultateve në krahasim me kushtet bazë [baseline], të marra përmes anketës socio-ekonomike;
- Vizitat tek PPP çdo 6 muaj për të kontrolluar cilësinë e jetës së tyre. Kjo do t'i raportohet BERZH-it çdo dy vjet deri në fund të ndërtimit dhe Periudhës së Njoftimit për Defektet (DNP).

Specialistët e pavarur socialë ose të risistemimit gjithashtu pritet të ndërmarrin mbikëqyrje dhe monitorim periodik të KMTZ/ PVR dhe auditimin përfundimtar të zbatimit dhe raportimit përsëri te BERZH. NjZP do të mbajë një bazë të dhënash për blerjen marrjen e tokës në zotërim për familjet / bizneset, pronat e të cilave janë prekur (përfshirë edhe jo pronarët). Të dhënat / informacioni do të përditësohen në mënyrë periodike në mënyrë që të mbajnë gjurmët e ecurisë së familjeve dhe bizneseve.

Tabela më poshtë jep një listë të treguesve që do të përdoren për monitorim.

Tabela 14.1: Indikatorë indikativë të monitorimit

Indikator	Burimi i informacionit	Shpeshtësia e matjes
Indikatorët e inputeve		
Numri i takimeve të konsultimit të takimeve të fokus grupeve, rezultatet e aktiviteteve të konsultimit	Proces-verbalet e takimeve	Çdo dy vjet
Numri i personave/ familjeve të prekura nga projekti që kanë nevojë për zhvendosje	Baza e të dhënave për risistemimin dhe të dhënat/ dokumentacioni për menaxhimin e ankesave të projektit	Çdo dy vjet
Shpenzimet e përgjithshme për kompensimin, risistemimin dhe rivendosjen e mjeteve të jetesës	Rekordet financiare të projektit	Çdo dy vjet
Rikthimi i tokës – numri i ngastrave të përfunduara	Raportet e kontraktorëve të ndërtimit dhe rekordet e menaxhimit të ankesave	Çdo vit
Koha e aktiviteteve të zbatuara në krahasim me programin e zbatimit të PVR	Krahasoni statusin e zbatimit me programin e PVR	Çdo dy vjet
Indikatorët e produkteve		

Indikator	Burimi i informacionit	Shpeshtësia e matjes
<ul style="list-style-type: none"> Numri i kontratave të kompensimit të nënshkruara Numri dhe % e pagesave të kompensimit të përfunduara Numri dhe % e pagesave të mbajtura në ruajtje. 	Baza e të dhënave e risistemimit dhe të dhënat financiare të Projektit	Çdo dy vjet
Zhvendosja fizike - numri i personave/ familjeve të risistemuara, lloji i ndihmës për zhvendosje/risistemim së ofruar.	Baza e të dhënave të risistemimit të projektit	Çdo vit
Masat e rivendosjes së mjeteve të jetesës - llojet e masave të zbatuara, ecuria e zbatimit, numri i përfituesve	Baza e të dhënave të risistemimit të projektit	Çdo vit
Indikatorët e rezultateve		
Numri dhe lloji i ankesave të pa trajtuara apo të pazgjidhura dhe tendencat	Rekordet e menaxhimit të ankesave	Çdo dy vjet
Koha mesatare për pagesën e shpërblimit	Matni kohën midis marrëveshjes së shpërblimit dhe pagesës	Çdo vit
A përfaqëson shpërblimi kosto të përshtatshme të zëvendësimit?	Hetoni nëse marrësit e kompensimit në para ishin në gjendje të blinin një pronë të ngjashme.	Çdo vit
Përdorimi i kompensimit	Baza e të dhënave të risistemimit të projektit	Çdo vit
Zhvendosja fizike - kënaqësia me shtëpitë / pasuritë e reja	Takime individuale me personat / familjet Baza e të dhënave të risistemimit të projektit	Çdo vit
Të ardhurat / mjetet e jetesës: <ul style="list-style-type: none"> Ndryshimet në nivelin e të ardhurave (të ruajtura, të rritura, të ulura) Ri investimi në aktivitetet e mjeteve të jetesës (blerja e tokës, pajisjeve, trajnimit aftësues, etj.) 	Takime individuale me personat / familjet Baza e të dhënave të risistemimit të projektit	Çdo vit

14.2 RAPORTIMI

Monitorimi i procesit të marrjes së tokës në zotërim do të bëhet nga NjZP-i të ngritur në MIT për:

- të përcaktuar nëse aktivitetet janë në ecuri sipas planit dhe afateve kohore janë realizuar;
- të siguruar se standardet e jetës së PPP-ve janë rikthyer ose përmirësuar;
- të vlerësuar nëse masat e kompensimit janë të mjaftueshme;

- të identifikuar çdo çështje të mundshme; dhe
- Identifikuar metodat për të lehtësuar çdo çështje të identifikuar.

NjZP do të ruajë një bazë të dhënash për individëve / familjeve, pronat e të cilëve janë prekur nga Projekti, masat e kompensimit, risistemimit dhe rikthimit të mjeteve jetesës që janë zbatuar. NjZP do të jetë përgjegjës për përditësimin e rregullt të bazës së të dhënave. Të gjitha informacionet mbi individët / familjet, pronat e tyre dhe pagesat e shpërblimit do të mbahen konfidenciale.

Duke përdorur kuadrin e monitorimit të përshkruar në seksionin e mëparshëm të këtij dokumenti, së bashku me vizitat e organizuara të rastit tek PPP, NjZP do të prodhojë raporte vjetore mbi ecurinë e arritur me zbatimin e PVR-së. Këto raporte do të konsolidojnë informacionin për masat e kompensimit dhe risistemimit / kthimit të mjeteve të jetesës, konsultimet, informacionin mbi negociatat dhe rezultatet, ofrimin e ndihmës për grupet e cënueshme, menaxhimin e ankesave, etj. Ekipi zbatues i projektit do të dokumentojë të gjitha takimet dhe konsultimet me procesverbale dhe fotografi, dhe do t'i dorëzojë këto tek BERZH, së bashku me raportet e progresit.

Informacioni nga këto raporte do të përmbliidhet dhe do të përfshihet në Raportet vjetore të Menaxhimit Mjedisor dhe Social të Projektit, të shpërndara për palët e interesuara përkatëse, përfshirë BERZH-in.

15. KOSTOT E ZBATIMIT

Kostot e marrjes në zotërim të tokës përballohen nga MMPH si autoriteti i shpronësimit. Buxheti i risistemimit dhe marrjes së tokës në zotërim është përgatitur pasi Kërkesa e Shpronësimit është përpunuar nga MMPH, MeF dhe Qeveria e Kosovës dhe kostot e përafërt janë përcaktuar në përputhje me Ligjin e Shpronësimit të Kosovës.

MeF ka përgatitur një raport në lidhje me nivelet e shpërblimit dhe shpërblimin e vlerësuar që do t'i paguhet pronarëve të prekur. Buxheti i mëposhtëm i është komunikuar IPF6 nga MeF:

Tabela 15.1: Kostot e vlerësuara të kompensimit

Kategoria	Shuma e vlerësuar [Euro]
Totali	37,700,000
Vlera e vlerësuar e shpronësimit të tokës	31,000,000
Vlera e vlerësuar e shpronësimit të pasurive	5,500,000
Vlera e vlerësuar e shpronësimit të aksesorëve	1,200,000